

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

DEPARTAMENTO DE LATÍN

CURSO 2021-22

IES ARCEBISPO XELMÍREZ II

O departamento de Latín está composto pola xefa de departamento Dª Susana Fernández Rodríguez que imparte docencia en 4° ESO, 1° e 2° de bacharelato, un total de once horas, así como a materia de Grego en 1° e 2° bacharelato, oito horas, e polo profesor do departamento de Xeografía e Historia D. Antón Vázquez Escudero que imparte a materia de Cultura Clásica como afín. Este curso produciuse un incremento significativo no número de alumnas/os de 1° de bacharelato; tamén aumento o alumnado de 4° ESO pero en menor medida.

Lamentamos profundamente non poder dispoñer, tras máis de dez anos empregándoo como principal ferramenta de traballo, dun encerado dixital que nos permitiría avanzar a un ritmo máis rápido, algo tan importante na situación actual. Esta carencia provocará un retraso inevitable á hora de intentar abordar a maior cantidade posible de contidos non impartidos o curso pasado e os correspondentes ao presente.

LATÍN 4° ESO

INTRODUCCIÓN

A materia Latín na etapa da ESO ten como principal finalidade introducir ao alumnado no coñecimento dos aspectos esenciais da lingua e a cultura latina, facendo fincapé ao mesmo tempo no papel que estas desempeñan en tanto que orixe e fundamento das linguas romances e da cultura occidental. Esta mesma perspectiva está tamén presente no currículo básico para Bacharelato, se ben nesta etapa perséguese un estudo máis en profundidade da lingua, caracterizada pola súa riqueza e complexidade estrutural. Isto non só constitúe de por si un importante exercicio intelectual, senón que ao mesmo tempo proporciona unha sólida base

científica para o estudo e perfeccionamento progresivo no manexo doutras linguas. Partindo desta perspectiva, o estudo da asignatura tense organizado en bloques que, con lixeiros matices, se repiten en todos os cursos. Ditos bloques refírense tanto a cuestións lingüísticas como a temas culturais, tendo en conta que ambos aspectos constitúen dúas facetas inseparables e complementarias para o estudo da civilización romana, sen os cales non é posible apreciar a importancia do legado latino na súa verdadeira dimensión.

CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

Na área de latín contribuírase a desenvolver as seguintes competencias clave:

Competencia en comunicación lingüística

A materia de latín contribúe especialmente ao desenvolvemento da competencia lingüística, gracias a que o alumno terá contacto permanente coas fontes escritas que favorecerán a súa lectura e comprensión dos textos. O alumno poderá mellorar o seu vocabulario gracias ao coñecemento de numerosos termos latinos e cunha toma de conciencia sobre a orixe latina do seu propio vocabulario e as posibilidades de composición e derivación eruditas. Así mesmo poderá mellorar a súa comunicación oral mediante exposicións feitas na aula.

Os descritores nos que faremos mais fincapé serán os seguintes:

- Ler de forma comprensiva os textos propostos.
- Realizar as actividades de expresión oral e escrita propostas.

- Ler en voz alta e comentar textos sobre a historia do alfabeto latino.
- Relacionar os coñecementos adquiridos en latín coa lingua propia do alumno e outras linguas que coñeza.
- Definir, coñecer e empregar léxico latino e latinismos.
- Aplicar regras de evolución fonética do latín ao castelán.
- Identificar sufixos de orixe latina no léxico propio e definilo a partir deles.
- Identificar prefixos de orixe latina e coñecer o seu significado:
- Traducir textos latinos.
- Relacionar os coñecementos adquiridos en latín coa lingua propia do alumno e outras linguas que coñeza.
- Definir palabras latinas e coñecer latinismos.
- Identificar lexemas de orixe latina no léxico propio e definilo a partir deles.
- Ler e comentar textos, e realizar actividades de expresión oral e escrita sobre a sociedade romana.
- Realizar actividades de morfosintaxe.
- Identificar prefixos de orixe grega no léxico propio.

- Aplicar regras de evolución fonética a palabras latinas, distinguindo cultismo, palabras patrimoniais e dobrete.
- Identificar lexemas de orixe grega no léxico propio e definilo a partir deles.
- Ler, comentar textos e realizar actividades de expresión oral e escrita sobre a relixión en Roma.
- Identificar lexemas do vocabulario científico e técnico e coñecer o seu significado.
- Ler, comentar textos e realizar actividades de expresión oral e escrita sobre a familia e a educación en Roma.
- Identificar lexemas do vocabulario científico e técnico estudado e definilo a partir deles.
- Ler e realizar actividades de expresión oral e escrita sobre o ocio en Roma.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

A materia de latín permitirá aos alumnos desenvolver a competencia matemática tomando conciencia de que un numeroso grupo de termos científicos teñen a súa orixe na Antigüidade. Este feito lles permitirá comprender mellor algúns conceptos, enunciados e contidos científicos e matemáticos.

Tamén hai que ter en conta que moitas das estruturas lóxicas da tradución favorecen ao pensamento lóxico-matemático.

Os descritores que traballaremos fundamentalmente serán:

- Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá.

- Aplicar métodos científicos rigurosos para mellorar a comprensión da realidade circundante en distintos ámbitos (biolóxico, físico, químico, tecnolóxico, xeográfico...).
- Aplicar a lóxica interna da tradución.
- Aplicar a lóxica da tradución de oracións sinxelas do latín á lingua propia.
- Realizar actividades que impliquen interpretar e expresar con precisión, informacións, datos e argumentacións.

Competencia dixital

Dende a área de latín fomentaremos o uso seguro e crítico das TIC para obter, analizar, producir e intercambiar información entre os membros da aula. Porase moita intención en que os alumnos sexan quen de contrastar as distintas información obtidas na internet e que saiban tratalos con espírito crítico. Tamén serán responsables do seu propio traballo nos diferentes soportes dixitais empregados na aula o que desenvolverá a súa autoestima na realización de traballos de forma autónoma.

Os descritores a traballar serán os seguintes:

- Acceder a todo tipo de información a través das TIC.
- Buscar información en páxinas web.
- Seleccionar a información obtida a través das TIC sobre obras de diferentes autores da literatura latina.
- Producir traballos utilizando as TIC.

Competencia para aprender a aprender

A área de latín axudará a que o alumno mellore a súa capacidade para afrontar a aprendizaxe e persistir nela, de xeito que organice o seu tempo de acordo coas súas tarefas. Se insistirá tanto na aprendizaxe individual como colectiva.

Os descritores a traballar serán os seguintes:

- Realizar traballos que impliquen busca, selección e exposición da información.
- Avaliar os traballos e actividades realizados para mellorar o proceso de aprendizaxe.
- Realizar esquemas e redactar textos.
- Avaliar a propia aprendizaxe.

Competencias sociais e cívicas

O alumno deberá mellorar a súa capacidade para relacionarse coas persoas que o rodean e ser capaz de participar de maneira activa e positiva na vida social da aula e do centro.

Os descritores a traballar serán os seguintes:

- Desenvolver unha actitude tolerante e respectuosa ante a diversidade de linguas.
- Realizar traballos en equipo.

- Desenvolver competencias sociais (participación, formulación das propias ideas, aprender a escoitar ao outro, aprender dos demais, etc.) mediante a realización de traballos en equipo.
- Realizar actividades de información sobre a sociedade romana e valorar a diferenza e a herdanza desta na sociedade actual.
- Valorar a diferenza e a herdanza da sociedade romana na sociedade actual.
- Asumir as actitudes da sociedade romana que favorecen a convivencia e valorar criticamente as que non.
- Desenvolver unha actitude tolerante ante a diversidade de ideas e crenzas.

Competencia en autonomía e iniciativa persoal

Esta materia contribúe a fomentar a autonomía e iniciativa persoal na medida que se utilizan procedementos que esixen planificar, avaliar distintas posibilidades e tomar decisións. A exposición de traballos individuais ou en grupo e a realización de debates implican valorar as achegas doutros compañeiros, aceptar posibles erros, e non se render ante as dificultades. En definitiva, achega posibilidades de mellora e fomenta o afán de superación.

Os descritores a desenvolver serán os seguintes:

- Realizar traballos individuais e en grupo e esquemas a partir de textos e exposicións.
- Manifestar as propias opinións.
- Realizar actividades que desenvolvan actitudes de responsabilidade e creatividade.

- Expresar e escoitar opinións sobre os temas de debate propostos.

Competencia cultural e artística

Por medio da materia de latín o alumnado aprende a apreciar manifestacións culturais e artísticas en xeral e a valorar feitos culturais, como a mitoloxía ou a relixión, que forman parte da tradición da nosa civilización; a recoñecer o concepto da estética e a beleza; a ampliar a súa visión do mundo con visitas a museos e exposicións, co coñecemento doutras linguas e outras culturas, co teatro, a ópera, a música, etc. Todo iso contribúe, sen dúbida, á adquisición desta competencia.

- Coñecer, analizar e valorar mediante o estudo da historia da lingua e do alfabeto latinos as manifestacións culturais e artísticas relacionadas con eles.
- Coñecer, analizar e valorar pegada cultural e artística de Roma en Hispania
- Coñecer, analizar e valorar as manifestacións culturais en relación coa política.
- Coñecer e valorar as manifestacións culturais e artísticas e o patrimonio arqueolóxico de Roma.

OBXECTIVOS DE ETAPA ESO (CURRÍCULO LOMCE)

A Educación Secundaria Obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e as alumnas as capacidades que lles permitan.

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
- l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.
- m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.
- n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.
- ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersonal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

OBXECTIVOS POR CURSO

1. Comprender textos latinos en contextos onde o sentido sexa facilmente deducible.
2. Identificar e relacionar elementos morfolóxicos, sintácticos e léxicos da lingua latina que permitan a análise e tradución de textos sinxelos.
3. Desenvolver os hábitos de organización, traballo e disciplina no estudo a partir dos mecanismos de estruturación mental que implica o proceso de análise e tradución de textos latino.
4. Desenvolver as competencias básicas a través dos textos.
5. Mellorar a lectura comprensiva e a expresión oral e escrita mediante o coñecemento do vocabulario e as estruturas gramaticais Latinas.
6. Coñecer a orixe e evolución das linguas romances para valorar os trazos comúns e a diversidade lingüística como mostra da riqueza cultural dos pobos de Europa.
7. Utilizar as regras fundamentais da evolución fonética do latín ás linguas romances e identificar palabras patrimoniais, cultismos e expresións latinas en diferentes contextos lingüísticos.

8. Entender o significado do léxico común de orixe grecolatina da propia lingua e comprender vocabulario culto, científico e técnico a partir dos seus compoñentes etimolóxicos.
9. Reflexionar sobre os elementos formais e as estruturas lingüísticas das linguas romances coñecidas polo alumnado, a través a comparación co latín, modelo de lingua flexiva.
10. Coñecer os aspectos relevantes da cultura e da civilización romanas, utilizando diversas fontes de información e diferentes soportes para identificar e valorar a súa continuidade no noso patrimonio cultural, artístico e institucional.
11. Coñecer os xéneros literarios latinos máis importantes.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN (RELACIONADOS COS RESPECTIVOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E COMPETENCIAS BÁSICAS) E CONCRECIÓN DOS MÍNIMOS EXIXIBLES

CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	C. CLAVE	MÍNIMOS ESIXIBLES
B1.1. Coñecer e localizar en mapas o marco xeográfico da lingua latina.	LAB1.1.1. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico no que se sitúa en distintos períodos a civilización romana, delimitando o seu ámbito de influencia e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.	CMCCT, CCEC CAA, CD, CSC	<ul style="list-style-type: none"> · Sitúa nun mapa de Italia a rexión de do Lacio e a súa capital, Roma. · Coñece as etapas da historia de Roma (Monarquía, República e Imperio), e as súas diferenzas principais.

			· Sitúa nun mapa de Europa as zonas romanizadas.
B1.2. Identificar o indoeuropeo como a lingua nai da maioría das linguas faladas en Europa actualmente.	LA.1.2.1. Define o indoeuropeo e recoñece as linguas indoeuropeas e as súas familias, delimitando nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión.	CD,CAA, CMCCT	Ten coñecementos básicos do concepto indoeuropeo.
B1.3. Agrupar as linguas indoeuropeas en familias lingüísticas e localizalas nun mapa.	LA.1.3.1. Identifica as linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.	CSC,CAA, CD	Pode situar algunhas linguas indoeuropeas nun mapa.
B1.4. Coñecer as orixes das linguas faladas en España, clasificalas e localizalas nun mapa.	LAB1.4.1. Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.	CSC,CAA, CD	Ten uns coñecementos básicos de clasificación de linguas na Península Ibérica.
B1.5. Distinguir e identificar palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.	LA.1.5.1. Identifica e diferencia palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos, en relación co termo de orixe.	CCL,CAA	Pode distinguir cultismos e palabras patrimoniais
B1.6. Coñecer a aplicar as regras fundamentais da evolución fonética do latín ao galego e ao castelán,	LA.1.6.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución.	CCL,CAA	Aplica as regras de evolución fonética ou deduce ditas regras a partir da comparación co termo

partindo dos étimos latinos.			herdado.
B2.1. Coñecer diferentes sistemas de escritura e distinguilos do alfabeto.	LAB2.1.1. Recoñece diferentes tipos de escritura e clasifícaos consonte a súa natureza e a súa función.	CD,CCEC	Recoñece dun xeito xeral tipos de escritura.
B2.2. Coñecer a orixe do alfabeto nas linguas modernas e identificar os distintos tipos de alfabeto empregados hoxe en día en Europa.	LAB2.2.1. Explica a orixe do alfabeto de diferentes linguas partindo do abecedario latino, e sinala as principais adaptacións que se producen en cada unha delas e recoñece os diferentes tipos de alfabetos usados actualmente en Europa e relaciona cada un coas linguas que os empregan.	CAA,CD	Coñece o alfabeto latino. Coñece outros alfabetos
B2.3. Coñecer e aplicar con corrección as normas básicas de pronuncia en latín.	LAB2.3.1. Le en voz alta textos latinos de certa extensión coa pronuncia correcta.	CCL	Le un texto latino coa pronuncia correcta.
B3.1. Identificar e distinguir os formantes das palabras.	LAB3.1.1. Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.	CMCCT,C CL	Distingue lexema e morfema e recoñece o valor de cada un.
B3.2. Distinguir e clasificar tipos de palabras.	LAB3.2.1. Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para	CAA,CCL	Distingue palabras variables e invariables.

	clasificalas.		
B3.3. Comprender o concepto de declinación e conxugación.	LAB3.3.1. Define o concepto de declinación e conxugación.	CAA,CCL	Ten o concepto básico de flexión e paradigma
B3.4. Coñecer as declinacións, encadrar as palabras dentro da súa categoría e declinación, enuncialas e declinalas correctamente.	LAB3.4.1. Enuncia correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distíngueos a partir do seu enunciado e clasifícaos segundo a súa categoría e a súa declinación. LAB3.4.2. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.	CD,CCL,CAA	Enunca substantivos e adxectivos e algúns pronomes. Declina palabras e sintagmas en concordancia da 1ª, 2ª e 3ª declinación.
B3.5. Coñecer as conxugacións, encadrar os verbos dentro da súa conxugación, enuncialos e conxugalos correctamente.	LAB3.5.1. Identifica as conxugacións verbais latinas e clasifica os verbos segundo a súa conxugación a partir do seu enunciado. LAB3.5.2. Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e recoñece a partir destas os modelos de conxugación.	CAA,CCL,CAA	Identifica as conxugacións verbais latinas e clasifica os verbos segundo a súa conxugación a partir do seu enunciado.
B3.6. Recoñecer as formas dos tempos verbais formados a partir do tema de presente e perfecto, tanto en voz activa como en voz pasiva, así como as formas non persoais do	LAB3.6.1. Identifica correctamente as principais formas derivadas de cada tema verbal latino: en voz activa o modo indicativo, tanto do tema de presente como do tema de perfecto; en pasiva, o presente, o pretérito imperfecto, o futuro imperfecto e o pretérito perfecto de indicativo. LAB3.6.2. Cambia de voz as formas dos tempos verbais do presente, pretérito imperfecto, futuro imperfecto e pretérito	CAA,CCL,CD	Analiza formas verbais activas e pasivas do tema de presente e as formas activas do tema de perfecto especialmente no modo indicativo.

verbo: infinitivo de presente activo e participio de perfecto.	perfecto de indicativo. LAB3.6.3. Identifica formas non persoais do verbo, como o infinitivo de presente activo e o participio de perfecto. LAB3.6.4. Traduce correctamente ao galego e ao castelán diferentes formas verbais latinas.		Pode cambiar de voz as formas verbais do tema de presente. Traduce estas formas.
B4.1. Coñecer e analizar as funcións das palabras na oración.	LAB4.1.1. Analiza morfolóxica e sintacticamente frases e textos adaptados, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións na oración.	CMCCT	Analiza morfolóxica e sintacticamente frases e textos adaptados.
B4.2. Coñecer os nomes dos casos latinos e identificar as súas principais funcións na oración, e saber traducir os casos á lingua materna adecuadamente.	LAB4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, e explica as principais funcións que realizan dentro da oración. LAB4.2.2. Traduce correctamente á súa lingua os casos latinos presentes nos textos e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.	CAA,CCL	Identifica e traduce os distintos casos e asóciaos á función sintáctica correspondente.
B4.3. Recoñecer as regras de concordancia na lingua latina e a súa correspondencia no galego e no castelán.	LAB4.3.1. Recoñece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.	CCL	Coñece as principais regras de concordancia.
B4.4. Recoñecer e	LAB4.4.1. Compara e clasifica tipos de oracións simples, e	CMCCT,C	Identifica a estrutura

clasificar os tipos de oración simple.	identifica as súas características.	CA,CCL	sintáctica das oracións atributivas e predicativas
B4.5. Distinguir as oracións simples das compostas.	LAB4.5.1. Compara e clasifica tipos de oracións compostas, e diferenciaas das oracións simples.	CAA,CMC CT,CCL	Distingue unha oración simple dunha composta
B4.6. Identificar, distinguir e traducir correctamente as construcións de infinitivo e participio máis transparentes.	LAB4.6.1. Recoñece, dentro de frases e textos sinxelos, as construcións de infinitivo e participio máis transparentes, e analízalas e tradúceas correctamente.	CCL,	Diferencia os infinitivos dos participios.
B5.1. Coñecer os feitos históricos das etapas da historia de Roma, encadralos no seu período correspondente e realizar eixes cronolóxicos.	LAB5.1.1. Distingue as etapas da historia de Roma e explica os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras. LAB5.1.2. Sabe enmarcar determinados feitos históricos no período histórico correspondente. LAB5.1.3. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan fitos históricos salientables, consultando diferentes fontes de información. LAB5.1.4. Describe algúns dos principais fitos históricos da civilización latina, e explica a grandes liñas as circunstancias en que teñen lugar e as súas principais consecuencias.	CSC,CSIE E, CD,CCEC, CAA,CMC CT	Coñece os principais feitos da historia romana e encádralos na súa etapa correspondente.
B5.2. Coñecer os trazos	LAB5.2.1. Describe os trazos esenciais que caracterizan as	CSIEE,CS	Recoñece as aportacións do

fundamentais da organización política e social de Roma.	da sucesivas formas de organización do sistema político romano. LAB5.2.2. Describe a organización da sociedade romana e explica as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha delas, en comparación cos actuais.	C, CCL	mundo romano ás formas de goberno e ás institucións políticas.
B5.3. Coñecer a composición da familia e os papeis asignados aos seus membros.	LAB5.3.1. Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un dos seus membros, e analiza a través deles os estereotipos culturais da época en comparación cos actuais.	CSC,CCE C,CCL	Analiza e reflexiona criticamente sobre os modos de vida, costumes e actitudes da nosa sociedade a partir da comparación coa sociedade romana.
B5.4. Coñecer os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina.	LAB5.4.1. Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinala os trazos que os caracterizan e establece relacións entre os deuses máis importantes.	CCEC,CC L,CD	Coñece o panteón grecorromano, os nomes gregos e latinos das divindades, as atribucións e características de cada un deles.
B5.5. Coñecer os deuses, mitos e heroes latinos, e establecer semellanzas e diferenzas entre os mitos e os heroes antigos e os actuais.	LAB5.5.1. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, e sinala as semellanzas e as principais diferenzas que se observan entre ambos os tratamentos.	CAA,CCE C,CD	Coñece os mitos principais estudados ao longo do curso.

B6.2. Comparar as estruturas latinas coas das linguas propias.	LAB6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de forma global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.	CCL,CAA	Recoñece estruturas sintácticas ou morfolóxicas comúns ao latín e ao galego e castelán.
B6.3. Utilizar correctamente os manuais de gramática e o dicionario, recoñecendo e analizando toda a información que proporcionan.	LAB6.3.1. Utiliza correctamente os manuais e o dicionario, analizando a información que proporcionan, para traducir pequenos textos.	CCL,CAA	Busca información en diversas fontes, especialmente usando os recursos que ofrecen a biblioteca e as tecnoloxías da información e a comunicación.
B6.4. Realizar a través dunha lectura comprensiva a análise e o comentario do contido e a estrutura de textos latinos traducidos.	LAB6.4.1. Realiza comentarios sobre determinados aspectos culturais presentes nos textos seleccionados, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias. LAB6.4.2. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes.	CCEC,CC L, CMCCT,C D	Realiza un comentario escrito do contido dun texto latino traducido (non serve copiar literalmente frases de diversas fontes).
B6.5. Redactar en lingua latina pequenos textos de produción propia.	LAB6.5.1. Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en latín sobre un tema proposto.	CCL	Emprega oralmente algunhas frases moi sinxelas en latín.
B6.6. Realizar pequenos	LAB6.6.1. Mantén un sinxelo diálogo en latín sobre a base dun	CCL	Emplea latinismos e

coloquios en latín con frases sinxelas e de dificultade progresiva.	tema previamente acordado.	locuciones latinas de uso básico ao falar ou facer exposicións orais na clase.
---	----------------------------	--

INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE

1. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	2. INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LAB1.1.1. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico no que se sitúa en distintos períodos a civilización romana, delimitando o seu ámbito de influencia e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes.
LA.1.2.1. Define o indoeuropeo e recoñece as linguas indoeuropeas e as súas familias, delimitando nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes.
LA.1.3.1. Identifica as linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación.

as zonas onde se utilizan.	<ul style="list-style-type: none"> • Probas específicas: exámenes.
LAB1.4.1. Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes.
LA.1.5.1. Identifica e diferencia palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos, en relación co termo de orixe.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes, resolución de exercicios.
LA.1.6.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes. • Resolución de exercicios
LAB2.1.1. Recoñece diferentes tipos de escritura e clasifícaos consonte a súa natureza e a súa función.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a.
LAB2.2.1. Explica a orixe do alfabeto de diferentes	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de

<p>linguas partindo do abecedario latino, e sinala as principais adaptacións que se producen en cada unha delas e reconece os diferentes tipos de alfabetos usados actualmente en Europa e relaciona cada un coas linguas que os empregan.</p>	<p>datos pertinente na ficha do alumno/a.</p>
<p>LAB2.3.1. Le en voz alta textos latinos de certa extensión coa pronuncia correcta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a.
<p>LAB3.1.1. Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes e resolución se exercicios.
<p>LAB3.2.1. Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes.
<p>LAB3.3.1. Define o concepto de declinación e conxugación.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación.

	<ul style="list-style-type: none"> • Probas específicas: exámenes.
<p>LAB3.4.1. Enuncia correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distíngueos a partir do seu enunciado e clasifícaos segundo a súa categoría e a súa declinación.</p> <p>LAB3.4.2. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes, resolución se exercicios.
<p>LAB3.5.1. Identifica as conxugacións verbais latinas e clasifica os verbos segundo a súa conxugación a partir do seu enunciado.</p> <p>LAB3.5.2. Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e reconece a partir destas os modelos de conxugación.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes, resolución se exercicios.
<p>LAB3.6.1. Identifica correctamente as principais formas derivadas de cada tema verbal latino: en voz activa o modo indicativo, tanto do tema de presente como do tema de perfecto; en pasiva, o presente, o pretérito imperfecto, o futuro imperfecto e o pretérito perfecto de indicativo.</p> <p>LAB3.6.2. Cambia de voz as formas dos tempos verbais do presente, pretérito imperfecto, futuro imperfecto e pretérito perfecto de indicativo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes, resolución se exercicios.

<p>LAB3.6.3. Identifica formas non persoais do verbo, como o infinitivo de presente activo e o participio de perfecto.</p> <p>LAB3.6.4. Traduce correctamente ao galego e ao castelán diferentes formas verbais latinas.</p>	
<p>LAB4.1.1. Analiza morfolóxica e sintacticamente frases e textos adaptados, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións na oración.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes, resolución se exercicios.
<p>LAB4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, e explica as principais funcións que realizan dentro da oración.</p> <p>LAB4.2.2. Traduce correctamente á súa lingua os casos latinos presentes nos textos e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes, resolución de exercicios.
<p>LAB4.3.1. Recoñece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a.
<p>LAB4.4.1. Compara e clasifica tipos de oracións simples, e identifica as súas características.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a.

<p>LAB4.5.1. Compara e clasifica tipos de oracións compostas, e diferéncias das oracións simples.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exames, resolución de exercicios.
<p>LAB4.6.1. Recoñece, dentro de frases e textos sinxelos, as construcións de infinitivo e participio máis transparentes, e analízalas e tradúceas correctamente.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes e resolución de exercicios.
<p>LAB5.1.1. Distingue as etapas da historia de Roma e explica os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras. LAB5.1.2. Sabe enmarcar determinados feitos históricos no período histórico correspondente. LAB5.1.3. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan fitos históricos salientables, consultando diferentes fontes de información.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes.

<p>LAB5.1.4. Describe algúns dos principais fitos históricos da civilización latina, e explica a grandes liñas as circunstancias en que teñen lugar e as súas principais consecuencias.</p>	
<p>LAB5.2.1. Describe os trazos esenciais que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano.</p> <p>LAB5.2.2. Describe a organización da sociedade romana e explica as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha delas, en comparación cos actuais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes.
<p>LAB5.3.1. Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un dos seus membros, e analiza a través deles os estereotipos culturais da época en comparación cos actuais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes, resolución se exercicios.
<p>LAB5.4.1. Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinala os trazos que os caracterizan e establece relacións entre os deuses máis</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a.

importantes.	<ul style="list-style-type: none"> • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes, resolución se exercicios.
LAB5.5.1. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, e sinala as semellanzas e as principais diferenzas que se observan entre ambos os tratamentos.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes, resolución se exercicios.
LAB5.6.1. Distingue e describe o modo de vida en Roma no ámbito privado, analizando os tipos de vivenda, alimentación, vestimenta e coidado persoal e contrástaos cos da actualidade.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exámenes, resolución se exercicios.
LAB5.7.1. Describe as características dos tipos de espectáculos públicos celebrados no teatro, no circo e no anfiteatro, valora o seu mantemento no mundo actual e sitúa nun mapa os teatros, os circos e os anfiteatros conservados máis importantes.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos individuais o colectivos en soporte dixital. • Probas específicas: exames.
LAB6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de frases de dificultade graduada e	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de

<p>textos adaptados, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.</p>	<p>datos pertinente na ficha do alumno/a.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exames, resolución de exercicios
<p>LAB6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de forma global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exames, resolución de exercicios
<p>LAB6.3.1. Utiliza correctamente os manuais e o dicionario, analizando a información que proporcionan, para traducir pequenos textos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a.
<p>LAB6.4.1. Realiza comentarios sobre determinados aspectos culturais presentes nos textos seleccionados, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a.
<p>LAB6.4.2. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a.

LAB6.5.1. Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en latín sobre un tema proposto.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a.
LAB6.6.1. Mantén un sinxelo diálogo en latín sobre a base dun tema previamente acordado.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Intercambios orais co alumnado: diálogo.
LAB6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de frases de dificultade graduada e textos adaptados, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exames, resolución de exercicios
LAB6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de forma global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos de aplicación. • Probas específicas: exames, resolución de exercicios

LAB6.3.1. Utiliza correctamente os manuais e o dicionario, analizando a información que proporcionan, para traducir pequenos textos.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a.
LAB7.1.1. Deduce o significado de termos latinos non estudados, partindo do contexto ou de palabras da lingua propia.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos individuais o colectivos en soporte dixital. • Probas específicas: exames, resolución de exercicios.
LAB7.1.2. Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos individuais o colectivos en soporte dixital. • Probas específicas: exames, resolución de exercicios.
LAB7.2.1. Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na propia	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a.

lingua.	<ul style="list-style-type: none"> • Análise da produción do alumnado: traballos individuais o colectivos en soporte dixital. • Probas específicas: exames, resolución de exercicios
LAB7.3.1. Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e explica a partir desta o seu significado.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos individuais o colectivos en soporte dixital. • Probas específicas: exames, resolución de exercicios.
LAB7.4.1. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual e sabe empregalas no seu contexto axeitado, cando se expresa na súa propia lingua.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a. • Análise da produción do alumnado: traballos individuais o colectivos en soporte dixital. • Probas específicas: exames, resolución de exercicios.
LAB7.5.1. Deduce o significado de termos latinos non estudados, partindo do contexto ou de palabras da	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente na ficha do alumno/a.

lingua propia.	<ul style="list-style-type: none">• Análise da produción do alumnado: traballos individuais o colectivos en soporte dixital.• Probas específicas: exames, resolución de exercicios.
----------------	--

METODOLOXÍA

Os principios pedagóxicos que se estiman para o desenvolvemento dos procesos de ensinanza gardan relación cos propios desta etapa educativa da educación básica e cos derivados da adquisición de competencias.

Deste xeito, teranse en conta as seguintes consideracións, coa perspectiva das características de etapa.

- Facilitar o acceso de todo o alumnado á educación común, coas medidas necesarias de atención a diversidade.
- Atender ós diferentes ritmos de aprendizaxe do alumnado.
- Favorecer a capacidade de aprender por sí mesmos e promover o traballo en equipo.
- Procurar a adquisición e o desenvolvemento das competencias básicas, adecuando o seu logro progresivo ás características do alumnado, do curso e da materia.

- Predisponer e reforzar o hábito de lectura con textos seleccionados para tal fin.
- Desenvolver a comprensión lectora e a expresión oral e escrita.
- Incidir, asimesmo, na comunicación audiovisual e no uso das tecnoloxías da información e a comunicación.
- Desprazar os procesos de ensinanza referidos á transmisión de informacións e coñecementos polos de adquisición de capacidades e competencias. Neste senso primar o coñecemento aplicado, o saber práctico fronte á aprendizaxe memorística.
- Utilizar as ideas e coñecementos previos dos alumnos como soporte para novos esquemas mentais que reformulen o desenvolvan os disponibles.
- Estimular a búsqueda, selección, análise crítico, tratamento, presentación e aplicación dos coñecementos; de tal xeito que a función docente se vincule a “tutorizar” a aprendizaxe, estimular e acompañar.
- Aproximar a natureza do coñecemento á situacións cotiás e á problemas prácticos, ós contextos e entornos sociais para que a aprendizaxe resulte relevante.
- Facilitar situacións que requiran procesos de metacognición do alumnado e axuden a adquirir habilidades de autorregulación, tanto para aprender como para aprender a aprender.
- Recurrir á actividades didácticas en clave de “situacións-problema”, nas que se requiren procesos cognitivos variados e a aplicación do que se sabe o do que se sabe facer á situacións que resultan cercanas, habituais e previsibles.

- Alternar e diversificar as actuacións e situacións de aprendizaxe dacordo coa motivación e intereses do alumnado.
- Utilizar a cooperación entre iguais como experiencia didáctica na que se pon en xogo o diálogo, o debate, a discrepancia, o respecto ás ideas dos outros, o consenso, as disposicións persoais.
- Acentuar a natureza formativa e orientadora da avaliación, asociada, de xeito continuo, ó desenvolvemento das prácticas e procesos de ensinanza e aprendizaxe; que poden ser revisados e axustados dacordo coas informacións e rexistros da avaliación formative.

PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

Vanse ir utilizando, segundo o momento e tendo en conta os obxectivos e capacidades que cada un deles pode valorar, os seguintes instrumentos e procedimentos de recollida de información:

- Observación sistemática por parte da profesora coa anotación de datos pertinente no caderno do alumno/a.
- Análise da produción do alumnado: monografías, comentarios, traballos de aplicación e síntese, caderno de clase, textos escritos, producións orais.
- Intercambios orais co alumnado: diálogo, preguntas, postas en común.
- Probas específicas: obxectivas, abertas, exposición dun tema, resolución de exercicios.

- Promoverase a participación do alumnado en pequenos traballos de investigación, coa orientación precisa para que poida acadar a capacidade de realizar un proxecto de investigación escolar de forma autónoma.
- Haberá que distinguir niveis de dificultade no contido e nas actividades para cubrir as diversas necesidades educativas do alumnado.
- Promoverase a utilización das TICs para informarse, aprender e comunicarse e para utilizar con sentido crítico, como recurso formativo, materiais de procedencia diversa.

PROCEDEMENTOS, INSTRUMENTOS E CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

En cada avaliación realizaranse varias probas escritas, nas que poderán mesturarse os diversos contidos sobre os temas de civilización traballados, con exercicios máis prácticos para comprobar o progreso na adquisición dos contidos de ámbito lingüístico. Tamén se desenvolverán probas de tradución de frases ou de textos sinxelos adaptados.

Na primeira avaliación a nota final será a media de todas as probas de avaliación -non os controis, que se computarán na parte correspondente-, que se realicen, independentemente do seu contido, sendo menor que nas outras avaliacións o peso da proba de tradución, tendo en conta que é o primeiro ano que traballan cunha lingua diferente ás que cursan habitualmente.

Nas restantes avaliacións, por norma xeral, a parte práctica de tradución e a teórica sobre contidos lingüísticos e culturais computarán o mesmo independentemente das probas que se realicen de cada unha.

As recuperacións, sempre posteriores á sesión de avaliación, afectarán ás partes teóricas. As probas de tradución recuperaranse nas avaliacións sucesivas, por entender que a interpretación dos textos é un proceso lento e progresivo. Se un alumno/a obtén na 3ª avaliación na proba de tradución unha nota inferior a un 4 e ten as partes teóricas de todas as avaliacións aprobadas, a profesora poderá ofrecerlle a posibilidade de realizar unha segunda tradución que sirva de recuperación desta parte.

Requirirase unha cualificación mínima dun 4 en todas as probas para facer as medias compensatorias.

Nas distintas probas realizadas valorarase os contidos, pero tamén a riqueza de vocabulario, a coherencia e precisión da redacción, así como a corrección ortográfica.

A cualificación final obterase ao calcular a media das cualificacións obtidas nas tres avaliacións, tras a realización das recuperacións pertinentes, tendo en conta que non se fará media cunha cualificación inferior a un 4, nin cando se teñan dúas avaliacións suspensas. Non se fará un exame final.

O traballo individual e colectivo tanto dentro da aula como naquelas tarefas encomendadas para a casa, a participación activa e respectuosa, a presentación e conservación do caderno de clase e o material didáctico, a puntualidade na entrega das tarefas encomendadas, a boa predisposición para a aprendizaxe, a actitude de respecto cara aos compañeiros e á profesora e a observancia das normas de convivencia teranse en conta á hora de fixar as cualificación definitivas dos alumnos tanto nas distintas avaliacións celebradas ao longo do curso como na avaliación final.

O feito de utilizar calquera sistema fraudulento nun exame, e inclúese a exhibición dun aparato de telefonía móbil ou similar, suporá a avaliación como suspenso nesa avaliación.

PROCEDIMENTOS PARA A REALIZACIÓN DA AVALIACIÓN INICIAL

A avaliación inicial ten como obxectivo valorar a situación de partida de cada alumno/a para permitir a optimización das estratexias e recursos que se utilizarán no posterior traballo co alumnado. Esta avaliación inicial, realizada ao longo do mes de setembro ou outubro, será pois diagnóstica e a partir dela executarase o axuste das tarefas didácticas que se desenvolverán individualmente con cada un dos alumnos e alumnas e coa totalidade do grupo. Así pois a avaliación inicial axudará a detectar as expectativas do alumnado con respecto a esta materia totalmente nova para eles e servirá de diagnose e coñecemento.

Para a obtención de información realizarase unha proba na que se incluírán aspectos básicos relacionados coa lingua e civilización latina e, sobre todo, cos coñecementos lingüísticos acadados polo alumnado, xa que serán estes os que determinen maiormente a súa posterior evolución na aprendizaxe da nosa materia.

Será tamén fundamental un proceso de observación de cada alumno e do grupo dentro da aula por parte do profesorado nestas primeiras semanas de curso e a consulta dos informes individualizados da avaliación final correspondentes ao curso anterior, especialmente importantes dada a situación excepcional vivida o curso 2019-20. Procurarase subsanar o antes posible as dificultades derivadas desta situación a través dunha atención individualizada e os reforzos que se consideren necesarios.

LATÍN 1º BACHARELATO

INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

As linguas clásicas, o latín e o grego, proporcionan unha sólida base para o perfeccionamento no manexo doutras linguas. Desempeñan, pois, un papel relevante como soporte lingüístico da maioría das linguas e para a comprensión do léxico culto que forma gran parte da terminoloxía científica e técnica actual nas linguas que o alumnado coñece ou estuda; sen esquecer o enriquecemento cultural que lle proporciona o coñecemento dos aspectos que se inclúen na civilización clásica, berce da Europa actual, como son, entre outros, a mitoloxía, a relixión ou as súas creacións literarias e artísticas, que tanta influencia tiveron en épocas posteriores e seguen a ter hoxe en día. Xa que logo, é esencial a incorporación das linguas clásicas ao currículo integrado das linguas, para reforzar a reflexión lingüística do noso alumnado e fortalecer o seu acceso á cultura literaria.

O estudo do latín como lingua flexiva proporciona mediante a comparación unha sólida base científica para o estudo e o perfeccionamento progresivo no manexo doutras linguas.

O idioma latino, logo de adquiridos uns mínimos coñecementos sobre os seus mecanismos morfosintácticos e o seu léxico, permite entender as linguas romances como resultado dunha evolución e atopar paralelismos entre elas que axuden no seu estudo.

O estudo da orixe e a evolución do latín ás linguas romances proporciónalle ao alumnado os instrumentos necesarios para comprender e analizar os procesos de cambios fonéticos, morfosintácticos e semánticos que deron lugar aos procedementos que rexen hoxe as súas linguas, e axuda a incrementar de xeito notable o seu léxico. A reflexión sobre o léxico coñecido, a adquisición

de novas palabras e a comprensión das estruturas da lingua latina interveñen de xeito notable no uso máis eficaz da lingua propia como instrumento de aprendizaxe, comunicación e interpretación da realidade.

A comunicación lingüística é a competencia clave que máis presenza terá na materia de Latín, xa que o estudo da lingua latina, da súa orixe e evolución, do seu funcionamento interno, do seu léxico e dos seus textos redundará sen dúbida nun maior coñecemento e dominio das linguas propias. Con todo, deberase ter en conta tamén o tratamento das outras competencias.

O labor de tradución non só constitúe por si mesmo un importante exercicio intelectual, senón que ao mesmo tempo estimula a memoria, a lóxica de pensamento e os hábitos de disciplina no estudo, mellorando o razoamento e impulsando a competencia clave de aprender a aprender.

A competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía poden ser traballadas nos temas de cultura e civilización latinas, nomeadamente na educación en Roma, no urbanismo e na enxeñaría romana, e as vías de comunicación, en tanto que manifestacións da actividade humana.

A competencia dixital deberá estar presente en todo momento. A procura de información na rede, a súa selección crítica e a súa utilización, entendidas como un proceso guiado polo/pola profesor/a, deberá servirnos para programar traballos colaborativos e producir novos materiais para pór á disposición da comunidade educativa.

As competencias sociais e cívicas poden ser traballadas particularmente nos bloques referidos á civilización. A vida no mundo romano, na súa dimensión político-social ou relixiosa préstase sempre á valoración e á comparación co mundo actual, salientando semellanzas e diferenzas, e fomentando un xuízo crítico da realidade. Deste xeito, cobran nova forza conceptos como democracia, xustiza, igualdade, cidadanía e diversidade.

A competencia en conciencia e expresión cultural está moi presente, ademais de no estudo da literatura latina, nos contidos referidos ás artes plásticas en Roma, o urbanismo e a romanización de Hispania e da Gallaecia. Coñecer e valorar todas estas manifestacións culturais artísticas, diferenciando xéneros e estilos, recoñecendo canons estéticos ou tópicos literarios, lévanos a consideralas como parte do patrimonio dos pobos e a apreciar dun xeito especial aquelas que están dentro do noso contexto, ben sexa nas páxinas dun libro, ben nun museo ou nun depósito arqueolóxico.

A competencia que traballa o sentido da iniciativa e o espírito emprendedor estará presente sobre todo nos bloques de contidos non lingüísticos, para aproveitar a metodoloxía do traballo en grupo de xeito responsable e proactivo.

CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

As competencias do currículo establecidas pola normativa básica para o noso sistema educativo son:

- a) Comunicación lingüística.
- b) Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.
- c) Competencia dixital.
- d) Aprender a aprender.
- e) Competencias sociais e cívicas.
- f) Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.
- g) Conciencia e expresións culturais.

Non se pode establecer unha relación exclusiva entre materias e competencias, dito doutra forma, a relación entre competencias e materias é transversal, é dicir, ao desenvolvemento dunha competencia contribúese desde todas as materias en maior ou menor medida e, en consecuencia, desde unha materia contribúese ao desenvolvemento de todas as competencias, igualmente, en maior ou menor medida.

Así pois, na aprendizaxe por competencias, a materia de Latín desempeña un papel esencial xunto ás demais materias que cursa o alumno. Por outra banda, é evidente que a materia de Latín contribuirá en maior medida ao desenvolvemento de determinadas competencias, polo que é preciso sinalar en que aspectos contribúe a materia a ese desenvolvemento en cada unha. Referiremos pois esta contribución e máis adiante a súa relación cos obxectivos da materia.

Competencia en comunicación lingüística

A competencia en comunicación lingüística debemos vinculala coa práctica social da comunicación, sexa oral ou escrita. Ao desenvolvemento da mesma, a materia de Latín contribúe de forma especial e significativa desde moitos e diferentes contidos e actividades, de modo que os alumnos que cursaron a materia adquiren unha especial preparación para afrontar con éxito situacións de comunicación oral ou escrita, todo iso desde unha mellora evidente da comprensión formal do acto comunicativo nas súas diferentes modalidades e dunha especial preparación para a motivación e creación de distintos tipos de mensaxes. A nosa materia achégalle ao desenvolvemento desta competencia, entre outras contribucións:

- ▶ Acceso a textos literarios traducidos como fonte de aprendizaxe e goce.
- ▶ Comprensión do compoñente lingüístico da propia lingua e de linguas estranxeiras.
- ▶ Comprensión e expresión correcta de textos diversos que permiten unha mellor interacción social.
- ▶ Contextualización do acto comunicativo nas súas diferentes modalidades.
- ▶ Desenvolvemento de distintos rexistros lingüísticos e a súa correcta aplicación.
- ▶ Desenvolvemento da capacidade crítica ante a mensaxe e o seu contido.
- ▶ Facilidade para a aprendizaxe de linguas estranxeiras e a comunicación oral e escrita nas mesmas.
- ▶ Fomento da capacidade creativa lingüística.
- ▶ Melloría na comprensión e a emisión de mensaxes orais e escritas.
- ▶ Melloría na motivación da aprendizaxe a partir da melloría na comprensión e expresión lingüística.
- ▶ Preparación para un mellor acceso a diferentes culturas e, en consecuencia, a unha mellor comprensión da diversidade cultural do mundo actual.
- ▶ Preparación para un mellor acceso ao coñecemento mediante a lectura de textos orixinais.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

A contribución da materia de Latín a esta competencia céntrase en especial en desenvolver aspectos esenciais da formación dos alumnos, como son:

- ▶ Desenvolvemento da capacidade crítica e análise razoada de problemas e situacións.
- ▶ Capacidade de aplicar o razoamento matemático e as súas ferramentas para describir e interpretar fenómenos, feitos e situacións en distintos contextos.
- ▶ Desenvolvemento de destrezas para a emisión de xuízos razoables e argumentados fundados nos datos que se manexan.
- ▶ Fomento de valores relacionados co rigor argumental, a veracidade e responsabilidade dos xuízos e as conclusións emitidos.
- ▶ Desenvolvemento de aspectos de cuantificación de obxectos, relacións e situacións.
- ▶ Análise de espazo e forma mediante a interpretación de patróns, elaboración e lectura de mapas, interpretación de obxectos, etc.
- ▶ Interpretación de relacións temporais de obxectos e circunstancias.
- ▶ Desenvolvemento do pensamento científico mediante a aplicación de métodos propios da disciplina.
- ▶ Promoción da investigación científica e achegamento aos métodos que lle son propios.
- ▶ Elaboración de xuízos críticos sobre o desenvolvemento científico e tecnolóxico ao longo da historia.
- ▶ Fomento de destrezas no uso das tecnoloxías.
- ▶ Capacidade de transmisión adecuada dos coñecementos mediante o uso correcto da linguaxe propia da materia.

Competencia dixital

Na materia de Latín, a contribución á competencia dixital é inherente á aprendizaxe da mesma, por canto o emprego das tecnoloxías dixitais convértese nun instrumento imprescindible no proceso de ensino-aprendizaxe da materia. Todo iso coa premisa

da súa utilización creativa e crítica. Desta forma, a utilización das tecnoloxías dixitais na materia tradúcese nunha contribución clara ao desenvolvemento desta competencia:

- ▶ Coñecemento e emprego das principais aplicacións informáticas relacionadas co acceso á información, a súa elaboración e emprego para a comunicación, así como a creación de contidos.
- ▶ Fomento do traballo colaborativo.
- ▶ Procura de información mediante motores de procura.
- ▶ Análise e interpretación crítica da información obtida mediante as tecnoloxías dixitais. Capacidade de transformación da información obtida de fontes dixitais e a súa almacenaxe en formatos correctos.
- ▶ Creación de contidos en distintos formatos (imaxe, texto, audio, etc.).
- ▶ Acceso e contribución ao coñecemento de dominio (wiki).
- ▶ Presentación de contidos en formatos dixitais e correcta elección da aplicación máis adecuada en función do contido e o receptor da mensaxe.

Aprender a aprender

A materia de Latín debe contribuír de forma especial ao desenvolvemento desta competencia, potenciando nos alumnos a capacidade de iniciar, organizar e manterse na aprendizaxe; e iso conséguese motivando o alumno na curiosidade pola materia, de modo que el mesmo se sinta protagonista da súa aprendizaxe:

- ▶ Motivación por aprender.
- ▶ Organización e xestión da propia aprendizaxe.
- ▶ Coñecemento e autonomía no propio proceso de aprendizaxe.
- ▶ Xestión de tarefas: estratexias de planificación, elaboración, supervisión e resultados.
Capacidade de aprendizaxe en grupo.

Competencias sociais e cívicas

O traballo e o coñecemento da propia evolución da sociedade romana supón unha contribución excelente ao desenvolvemento das competencias sociais e cívicas, máxime nunha sociedade como a actual, tan dinámica e complexa. E iso é así dada a diversidade de situacións e relacións que o estudo da sociedade e a historia de Roma lle ofrece ao alumno. Desta forma, ese estudo e coñecemento contribuirá ao desenvolvemento desta competencia do seguinte modo:

- ▶ Capacidade para interpretar situacións e fenómenos sociais.
- ▶ Desenvolvemento de actitudes de respecto nas relacións sociais desde o coñecemento da súa diversidade histórica.
- ▶ Análise de situacións para a resolución de conflitos.
- ▶ Afianzamento de valores democráticos e de participación na sociedade.
Contribución á mellora das institucións desde o coñecemento da súa historia.

- ▶ Conciencia de participación na sociedade actual desde o coñecemento da historia da organización do traballo e das relacións laborais.
- ▶ Desenvolvemento de actitudes pola igualdade e a non discriminación entre homes e mulleres e entre diferentes grupos étnicos ou culturais, desde o estudo da súa evolución histórica.
- ▶ Comprensión da realidade socioeconómica e de identidade cultural das sociedades actuais desde unha perspectiva histórica e cultural.
- ▶ Aprendizaxe crítica de conceptos como cidadanía, Estado, democracia, xustiza e igualdade.
- ▶ Respecto reflexivo e crítico ante as diferenzas existentes entre diferentes sistemas de valores.

Sentido da iniciativa e espírito emprendedor

Temos que ter en conta que esta competencia implica basicamente a capacidade que ten o alumno para transformar as súas ideas en actos. Ao desenvolvemento do proceso que implica esa transformación contribúe a materia de Latín mediante:

- ▶ Capacidade para pensar de forma creativa.
- ▶ Recoñecemento de actitudes emprendedoras en personaxes históricos.
- ▶ Fortalezas e debilidades de diferentes feitos históricos estudados (xestión de recursos, funcionamento de grupos humanos, valores, etc.).
- ▶ Capacidade de análise, planificación, organización e xestión de tarefas.
- ▶ Comunicación e presentación de proxectos.

- ▶ Capacidade de traballo individual e en grupo.
- ▶ Capacidade de autoavaliación.
- ▶ Desenvolvemento do criterio propio e autonomía na xestión da aprendizaxe para alcanzar os obxectivos planificados polo alumno.

Conciencia e expresións culturais

O coñecemento e achegamento á sociedade, á cultura, á literatura, ao pensamento e ás manifestacións artísticas da Roma antiga contribúe de xeito especial ao desenvolvemento desta competencia:

- ▶ Coñecemento do legado cultural e artístico da Roma antiga.
- ▶ Aprecio e valoración crítica das diferentes manifestacións culturais e artísticas.
- ▶ Análise do legado cultural e artístico da Roma antiga como elemento fundamental da cultura europea.
- ▶ Contribución á capacidade de comprensión e expresión artística do alumno.
- ▶ Desenvolvemento do interese polas manifestacións culturais e artísticas.
- ▶ Coñecemento de autores, obras, xéneros e estilos das diversas manifestacións artísticas romanas e o seu influxo nas manifestacións culturais e artísticas ao longo da historia ata a cultura e a arte contemporánea.
- ▶ Desenvolvemento de valores relativos á conservación do patrimonio e aprecio pola herdanza cultural e artística.

Estándares de aprendizaxe

Competencias clave

LA1B1.1.1. Localiza nun mapa o marco xeográfico da lingua latina e a súa expansión, delimitando os seus ámbitos de influencia e colocando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.	·CMCCT ·CCEC ·CSC
LA1B1.2.1. Define o indoeuropeo e recoñece as linguas indoeuropeas e as súas familias, e delimita nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión	·CAA
LA1B1.3.1. Identifica as linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.	·CSC ·CCEC
LA1B1.4.1. Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe romances e non romances, localiza nun mapa as zonas onde se utilizan, delimita o marco xeográfico das linguas romances faladas no mundo e recoñece as súas características.	·CSC ·CCEC

LA1B1.5.1. Distingue e delimita as etapas do latín, reconece e distingue a partir do étimo latino cultismos, semicultismos e termos patrimoniais, e explica as evolucións que se producen nun caso e no outro. · CCL
· CAA
· CMCCT

LA1B1.5.2. Coñece exemplos de termos latinos que deron orixe tanto a unha palabra patrimonial coma a un cultismo, e sinala as diferenzas de uso e significado entre ambos. · CCL

LA1B1.5.3. Demostra a presenza do latín no século XXI en campos como a ciencia, a cultura, a publicidade, os medios de comunicación, internet e as redes sociais. · CMCCT
· CD
· CCEC

LA1B1.6.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras fonéticas de evolución, e reconece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica. · CCL
· CAA

LAT1B2.1.1. Reconece tipos de escritura e clasifícaos consonte a súa natureza e a súa función, e describe os trazos que distinguen uns dos outros. · CD
· CCEC

- LAT1B2.2.1. Explica a orixe do alfabeto latino, e a evolución e a adaptación dos signos do alfabeto grego. · CAA
· CMCCT
- LAT1B2.3.1. Explica a orixe do alfabeto de diferentes linguas partindo do alfabeto latino, así como a súa evolución, sinala as adaptacións que se producen en cada unha e recoñece os tipos de alfabeto usados actualmente en Europa, en relación coas linguas que os empregan. · CSC
· CCL
· CCEC
- LAT1B2.4.1. Le con pronuncia e acentuación correctas textos latinos, identificando e reproducindo exemplos de diferentes tipos de pronuncia. · CCL
- LA1B3.1.1. Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas, e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma. · CMCCT
· CCL
- LA1B3.2.1. Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas. · CAA
· CCL
- LA1B3.3.1. Declina e/ou conxuga correctamente palabras propostas segundo a súa categoría, explicando e ilustrando con exemplos as características que diferencian os conceptos de declinación e conxugación. · CAA
· CCL
· CD

LA1B3.4.1. Enuncia e declina correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distinguíndoos a partir do seu enunciado e clasificándoos segundo a súa categoría e a súa declinación. · CCL

· LA1B3.4.2. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente. · CCL

LA1B3.5.1. Clasifica verbos segundo a súa conxugación partindo do seu enunciado e describe os trazos polos que se recoñecen os modelos de flexión verbal. · CAA
· CCL

· LA1B3.5.2. Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e recoñece a partir destas os modelos de conxugación. · CCL

· LA1B3.5.3. Conxuga os tempos verbais máis frecuentes en voz activa e pasiva, aplicando correctamente os paradigmas correspondentes. · CCL

LA1B3.6.1. Explica o uso dos temas verbais latinos, identificando correctamente as formas derivadas de cada un. · CAA
· CCL

- LA1B3.6.2. Cambia de voz as formas verbais identificando e manexando con seguridade os formantes que expresan este accidente verbal. · CD
· CCL

- LA1B3.7.1. Distingue formas persoais e non persoais dos verbos, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas. · CAA
· CCL

- LA1B3.8.1. Traduce correctamente ao galego e ao castelán formas verbais latinas, e compara os tempos e os modos verbais presentes no latín cos do galego e os do castelán. · CCL
· CAA

- LA1B4.1.1. Analiza morfoloxicamente e sintacticamente frases e textos de dificultade graduada, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións que realizan na oración. · CMCCT
· CCL

- LA1B4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, explica as súas funcións dentro da oración e ilustra con exemplos a forma axeitada de traducilos. · CAA
· CCL

- LA1B4.3.1. Recoñece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso. · CCL

- LA1B4.4.1. Compara e clasifica tipos de oracións simples, e identifica e explica en cada caso as súas características. · CMCCT
· CCL
- LA1B4.5.1. Distingue as oracións simples das compostas e, dentro destas últimas, as coordinadas das subordinadas, os seus tipos e os nexos que as caracterizan, e sinala exemplos que expliquen en cada caso as súas características. · CAA
· CCL
- LA1B4.6.1. Identifica as funcións que realizan as formas non persoais (infinitivo e participio) dentro da oración e compara exemplos do seu uso. · CAA
· CCL
- LA1B4.7.1. Recoñece, analiza e traduce correctamente as construcións de infinitivo e participio máis frecuentes, en relación con construcións análogas noutras linguas que coñece. · CCL
- LA1B5.1.1. Describe o marco histórico en que xorde e se desenvolve a civilización romana, sinala períodos dentro del e identifica en cada un as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións. · CCEC
· CCL
· CSC
- LA1B5.1.2. Distingue as etapas da historia de Roma, explicando os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso dunhas a outras. · CSC
· CSIEE
· CCEC

- LA1B5.1.3. Sabe enmarcar determinados feitos históricos na civilización e no período histórico correspondente, ponos en contexto e relaciónaos con outras circunstancias contemporáneas.

 - CAA
 - CSC

- LA1B5.1.4. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan fitos históricos salientables, consultando diferentes fontes de información

 - CD
 - CMCCT

- LA1B5.1.5. Describe os principais fitos históricos e os aspectos máis significativos da civilización latina, e analiza a súa influencia no devir histórico posterior.

 - CSC
 - CSIEE
 - CCL

- LA1B5.2.1. Explica a romanización de Hispania e da Gallaecia, describe as súas causas e delimita as súas fases.

 - CMCCT
 - CCL
 - CSC
 - CCEE

- LA1B5.2.2. Enumera, explica e ilustra con exemplos os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da romanización de Hispania e da Gallaecia, e sinala a súa influencia na historia posterior.

 - CSC
 - CD
 - CCL

- LA1B5.3.1. Identifica e sinala nun mapa os restos arqueolóxicos máis salientables da romanización de Hispania e da Gallaecia, e descobre e relaciona as pezas arqueolóxicas romanas dos museos cos coñecementos adquiridos.
- CAA
 - CMCCT
 - CD
 - CCEC
 - CD
- LA1B5.4.1. Describe os elementos que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano.
- CSIEE
 - CSC
- LA1B5.4.2. Describe a organización e a evolución da sociedade romana, explicando as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relacionando estes aspectos cos valores cívicos existentes na época e comparándoos cos actuais.
- CSIEE
 - CD
 - CSC
 - CCL
- LA1B5.5.1. Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o ámbito de influencia, explica a súa xenealoxía e establece relacións entre os deuses.
- CCEC
 - CD
- LA1B5.5.2. Identifica deuses, semideuses e heroes dentro do imaxinario mítico, e explica os principais aspectos que diferencian uns dos outros.
- CCEC
 - CD

· CCL

LA1B5.6.1. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno, sinalando as semellanzas e as principais diferenzas entre ambos tratamentos, e asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época.

· CCEC
· CCL
· CSC
· CSIEE

LA1B5.6.2. Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos e as lendas da antigüidade clásica e os pertencentes a outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa, e valorando a súa influencia na arte e na literatura posterior a través de exemplos.

· CAA
· CCEC
· CCL

LA1B5.7.1. Distingue a relixión oficial de Roma dos cultos privados, explicando os trazos que lles son propios, e describe as principais características dos ritos funerarios romanos, distinguindo as semellanzas e as diferenzas que presentan cos de hoxe en día.

· CSC
· CMCCT
· CCL
· CCEC

LA1B5.8.1. Describe as principais manifestacións escultóricas e pictóricas da arte romana, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e a súa cronoloxía aproximada.

· CCEC
· CD

LA1B5.9.1. Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores.

- CD
- CSC
- CMCCTC

· LA1B5.9.2. Localiza nun mapa os principais exemplos de edificacións públicas romanas que forman parte do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e a cronoloxía aproximada.

- CMCCT
- CD
- CAA

LA1B5.10.1. Enumera os elementos que compoñen a estrutura do exército romano e explica o seu funcionamento, atendendo á súa evolución ao longo dos períodos históricos

- CSC
- CMCCT

LA1B6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise fonética, morfolóxica, sintáctica e semántica de textos de dificultade graduada, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.

- CCL
- CAA

LA1B6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de xeito global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.

- CAA
- CCL

- LA1B6.3.1. Utiliza correctamente o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical incluída nos seus manuais e nas súas entradas, e localiza o significado de palabras que entrañen dificultade, identificando entre varias acepcións o sentido máis axeitado para a tradución do texto. · CAA
· CCL
- LA1B6.4.1. Realiza comentarios sobre os principais trazos dos textos seleccionados e sobre os aspectos culturais presentes neles, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias. · CSC
· CCEC
· CAA
- LA1B6.4.2. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes. · CMCCT
· CCL
- LA1B6.5.1. Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en latín sobre un tema proposto. · CCL
- LA1B6.6.1. Mantén un sinxelo diálogo en latín sobre a base dun tema previamente acordado. · CCL
- LA1B7.1.1. Deduce o significado de termos latinos non estudados partindo do contexto ou de palabras da lingua propia ou doutras que coñece. · CAA
· CCL

- LA1B7.1.2. Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.

 - CD
 - CCL

- LA1B7.2.1. Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na propia lingua.

 - CMCCT
 - CCL

- LAT1B7.3.1. Deduce o significado das palabras das linguas de España a partir dos étimos latinos.

 - CAA
 - CCL

- LA1B7.4.1. Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e explica a partir desta o seu significado.

 - CCL

- LA1B7.4.2. Relaciona palabras da mesma familia etimolóxica ou semántica.

 - CAA
 - CD
 - CCL

- LA1B7.5.1. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual e sabe empregalas no seu contexto adecuado cando se expresa na súa propia lingua.

 - CCL
 - CCL

OBXECTIVOS

O bacharelato contribuirá a desenvolver no alumnado as capacidades que lle permitan:

- a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.
- b) Consolidar unha madurez persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.
- c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.
- d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- e) Dominar, tanto na súa expresión oral coma na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.
- f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.
- g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.

- h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.
- i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.
- l) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio natural e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.
- m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.
- n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.
- ñ) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables.
- o) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.
- p) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

A materia de Latín contribuirá a desenvolver nos alumnos e as alumnas as capacidades que lles permitan:

- Iniciarse na lectura, interpretación e tradución de textos de dificultade progresiva utilizando, para este fin, o coñecemento dos elementos morfolóxicos, sintácticos e léxicos básicos da lingua latina.

- Reflexionar sobre os elementos substanciais que conforman as linguas e relacionar compoñentes significativos da flexión nominal, pronominal e verbal latina coas linguas modernas derivadas do latín ou influídas por el.
- Achegarse a textos latinos diversos, orixinais adaptados e traducidos, mediante unha lectura comprensiva e distinguir as súas características esenciais e o xénero literario ao que pertencen.
- Recoñecer elementos da lingua latina que evolucionaron ou que permanecen nas nosas linguas e aprecialos como unha das claves para a súa interpretación.
- Buscar información sobre aspectos relevantes da civilización romana, indagando en documentos, inscricións, textos e outras fontes de información (bibliográficas, informáticas, audiovisuais), relacionando elementos dispersos e analizar criticamente as súas interpretacións e constatar a súa presenza ao longo da historia.
- Identificar e valorar as principais achegas da civilización romana no noso contorno e apreciar a lingua latina como instrumento transmisor da cultura.
- Valorar a contribución do mundo romano como elemento integrador de diferentes correntes de pensamento e actitudes (éticas e estéticas) que conforman o ámbito cultural europeo.

CONTIDOS E CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Contidos

Criterios de avaliación

B1.1. Marco xeográfico da lingua.	B1.1. Coñecer e localizar en mapas o marco xeográfico da lingua latina.
B1.2. O indoeuropeo. Linguas indoeuropeas e familias lingüísticas.	B1.2. Identificar o indoeuropeo como a lingua nai da maioría das linguas faladas en Europa hoxe en día
B1.2. O indoeuropeo. Linguas indoeuropeas e familias lingüísticas.	B1.3. Agrupar as linguas indoeuropeas en familias lingüísticas e localizalas nun mapa.
B1.3. Linguas de España: linguas romances e non romances.	B1.4. Coñecer as orixes das linguas faladas en España, clasificalas e localizalas nun mapa, e delimitar o marco xeográfico das linguas romances faladas no mundo, recoñecendo as súas características.
B1.4. Orixe, evolución e etapas do latín. Palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.	B1.5. Distinguir as principais etapas na evolución do latín e recoñecer e identificar palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.
B1.5. Nocións básicas de evolución fonética,	B1.6. Coñecer e aplicar as regras fundamentais da evolución fonética, e

morfolóxica e semántica do latín ao galego e ao castelán. recoñecer os procesos de evolución semántica do latín ao galego e ao castelán partindo dos étimos latinos.

B2.1. Orixe da escritura. Sistemas de escritura. • B2.1. Recoñecer sistemas de escritura e distinguilos do alfabeto.

B2.2. Orixe e evolución do alfabeto latino. • B2.2. Distinguir as fases da evolución do alfabeto latino, desde a súa orixe ata o alfabeto da época clásica.

B2.2. Orixe e evolución do alfabeto latino. • B2.3. Coñecer a orixe do alfabeto nas linguas modernas.

B2.3. Pronuncia do latín: tipos. • B2.4. Coñecer e aplicar con corrección as normas básicas da pronuncia en latín e distinguir os seus tipos.

B3.1. Formantes das palabras. • B3.1. Coñecer, identificar e distinguir os formantes das palabras.

B3.2. Tipos de palabras: variables e • B3.2. Distinguir os tipos de palabras a partir do seu enunciado.

invariables.

B3.3. Concepto de declinación e conxugación.

▪ B3.3. Comprender o concepto de declinación e conxugación.

B3.4. Flexión nominal e pronominal: substantivos, adxectivos e pronomes.

▪ B3.4. Coñecer as declinacións, encadrar as palabras dentro da súa categoría e declinación, enuncialas e declinalas correctamente.

B3.5. Flexión verbal.

▪ B3.5. Coñecer as conxugacións, encadrar os verbos dentro da súa conxugación, enuncialos e conxugalos correctamente.

B3.5. Flexión verbal.

▪ B3.6. Analizar o funcionamento dos temas verbais latinos de presente e de perfecto, e recoñecer as formas dos tempos verbais formados a partir deles, tanto en voz activa como en voz pasiva.

B3.5. Flexión verbal.

▪ B3.7. Diferenciar formas persoais e non persoais do verbo, e recoñecer as categorías gramaticais presentes en cada unha.

- B3.5. Flexión verbal.
- B3.8. Traducir ao galego e ao castelán as formas verbais latinas, e comparar os sistemas verbais.
- B4.1. Elementos da oración.
- B4.1. Coñecer e analizar as funcións das palabras na oración.
- B4.2. Casos latinos.
- B4.2. Coñecer os nomes dos casos latinos, identificar as principais funcións que realizan na oración e saber traducir os casos á lingua materna adecuadamente.
- B4.3. Concordancia.
- B4.3. Recoñecer as regras de concordancia na lingua latina e a súa correspondencia no galego e no castelán.
- B4.4. Oración simple: oracións atributivas e predicativas.
- B4.4. Recoñecer e clasificar os tipos de oración simple.
- B4.5. Oración composta: coordinación e subordinación.
- B4.5. Distinguir as oracións simples das compostas e, dentro destas últimas, as coordinadas das subordinadas.

- B4.6. Construcións de infinitivo e de participio. · B4.6. Coñecer as funcións das formas non persoais nas oracións: infinitivo e participio.
- B4.6. Construcións de infinitivo e de participio. · B4.7. Identificar, distinguir e traducir correctamente as construcións de infinitivo e participio máis frecuentes.
- B5.1. Períodos da historia de Roma. · B5.1. Coñecer os feitos históricos das etapas da historia de Roma, encadralos no seu período correspondente e realizar eixes cronolóxicos.
- B5.2. Romanización de Hispania e da Gallaecia. · B5.2. Coñecer os feitos históricos principais da romanización de Hispania e da Gallaecia, e realizar eixes cronolóxicos.
- B5.2. Romanización de Hispania e da Gallaecia. · B5.3. Recoñecer as pegadas da romanización nos principais depósitos arqueolóxicos e museos.
- B5.3. Organización política e social de Roma. · B5.4. Coñecer a organización política e social de Roma e recoñecer o seu mantemento actual.

- B5.4. Mitoloxía e relixión. Ritos funerarios.
- B5.5. Coñecer os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina.
- B5.4. Mitoloxía e relixión. Ritos funerarios.
- B5.6. Coñecer os deuses, os mitos, os heroes e as lendas latinas principais, e establecer semellanzas e diferenzas entre os mitos e os heroes antigos e os actuais.
- B5.4. Mitoloxía e relixión. Ritos funerarios.
- B5.7. Coñecer e comparar coas actuais as características da relixiosidade e da relixión latinas, os cultos privados e os ritos funerarios.
- B5.5. Arte romana.
- B5.8. Coñecer as características fundamentais da arte romana e describir algunhas das súas manifestacións máis importantes.
- B5.6. Obras públicas e urbanismo.
- B5.9. Identificar os trazos máis destacados das edificacións públicas e do urbanismo romano, e sinalar a súa presenza dentro do patrimonio histórico de España e Europa.

- B5.7. O exército.
- B5.10. Describir a estrutura e o funcionamento do exército romano, e distinguir as etapas na súa evolución.
- B6.1. Análise fonética, morfolóxica, sintáctica e semántica.
- B6.1. Coñecer e aplicar os coñecementos fonolóxicos, morfolóxicos, sintácticos e léxicos da lingua latina para a interpretación, a tradución e a retroversión de textos de dificultade progresiva.
- B6.2. Comparación das estruturas latinas coas das linguas propias.
- B6.2. Comparar as estruturas latinas coas das linguas propias.
- B6.3. Iniciación ás técnicas de tradución.
- B6.3. Utilizar correctamente manuais e dicionarios, recoñecendo e analizando toda a información que proporcionan.
- B6.4. Lectura comprensiva e comentario de textos latinos orixinais, adaptados ou traducidos.
- B6.4. Realizar a través dunha lectura comprensiva a análise e o comentario do contido e da estrutura de textos latinos orixinais, adaptados ou traducidos.
- B6.5. Lectura comparada e comentario de textos en lingua latina e lingua propia.

- B6.6. Producción de pequenos textos en lingua latina. · B6.5. Redactar en lingua latina pequenos textos de produción propia.
- B6.6. Producción de pequenos textos en lingua latina. · B6.6. Realizar pequenos coloquios en latín con frases sinxelas e de dificultade progresiva.
- B7.1. Vocabulario básico latino: léxico transparente; palabras de maior frecuencia. · B7.1. Coñecer, identificar e traducir o léxico latino transparente e as palabras de maior frecuencia.
- B7.2. Composición e derivación culta. Lexemas, prefixos e sufixos. · B7.2. Distinguir e coñecer o significado dos principais prefixos e sufixos que interveñen na composición e na derivación culta.
- B7.3. Mantemento de elementos lingüísticos latinos. · B7.4. Identificar e explicar os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas dos/das estudantes.
- B7.4. Locucións latinas de uso actual. · B7.5. Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregarlas nun contexto axeitado.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

Temporalización.

Procedementos e instrumentos de avaliación

Grao mínimo de consecución para superar a materia

Estándares de aprendizaxe

LA1B1.1.1. Localiza nun mapa o marco xeográfico da lingua latina e a súa expansión, delimitando os seus ámbitos de influencia e colocando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.

LA1B1.2.1. Define o indoeuropeo e recoñece as linguas indoeuropeas e as súas familias, e delimita nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión.

Temporalización

Semana 14-18 setembro

Semana 21-25 setembro

Semana 14-18 setembro

Semana 21-25 setembro

Procedementos e instrumentos de avaliación

Observación sistemática por parte da profesora

Análise da produción do alumnado

Probas escritas

Observación sistemática por parte da profesora

Análise da produción do alumnado

Intercambios orais co alumnado

Probas escritas

LA1B1.3.1. Identifica as linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.

Semana 14-18 setembro

Semana 21-25 setembro

Observación sistemática por parte da profesora
Análise da produción do alumnado
Intercambios orais co alumnado
Probas escritas

LA1B1.4.1. Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe romances e non romances, localiza nun mapa as zonas onde se utilizan, delimita o marco xeográfico das linguas romances faladas no mundo e recoñece as súas características.

Semana 14-18 setembro

Semana 21-25 setembro

Observación sistemática por parte da profesora
Análise da produción do alumnado
Intercambios orais co alumnado
Probas escritas

LA1B1.5.1. Distingue e delimita as etapas do latín, recoñece e distingue a partir do étimo latino cultismos, semicultismos e termos patrimoniais, e explica as evolucións que se producen nun caso e no outro.

Semana 28-1 outubro

Observación sistemática por parte da profesora
Análise da produción do alumnado
Intercambios orais co alumnado
Probas escritas

LA1B1.5.2. Coñece exemplos de termos latinos que

Observación sistemática por parte da profesora

<p>deron orixe tanto a unha palabra patrimonial coma a un cultismo, e sinala as diferenzas de uso e significado entre ambos.</p>	<p>Semana 28-1 outubro</p>	<p>Análise da produción do alumnado Intercambios orais co alumnado Probas escritas</p>
<p>LA1B1.5.3. Demostra a presenza do latín no século XXI en campos como a ciencia, a cultura, a publicidade, os medios de comunicación, internet e as redes sociais.</p>	<p>Semana 28-1 outubro</p>	<p>Observación sistemática por parte da profesora Análise da produción do alumnado Intercambios orais co alumnado Probas escritas Traballos de investigación</p>
<p>LA1B1.6.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras fonéticas de evolución, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica.</p>	<p>Semana 28-1 outubro</p>	<p>Observación sistemática por parte da profesora Análise da produción do alumnado Intercambios orais co alumnado Probas escritas</p>
<p>LAT1B2.1.1. Recoñece tipos de escritura e clasifícaos consonte a súa natureza e a súa función, e describe os trazos que distinguen uns dos outros.</p>	<p>Semana 5-9 outubro</p>	<p>Observación sistemática por parte da profesora Análise da produción do alumnado Intercambios orais co alumnado Probas escritas Traballos de investigación</p>

LAT1B2.2.1. Explica a orixe do alfabeto latino, e a evolución e a adaptación dos signos do alfabeto grego.	Semana 12-16 outubro	Intercambios orais co alumnado Probas escritas
LAT1B2.3.1. Explica a orixe do alfabeto de diferentes linguas partindo do alfabeto latino, así como a súa evolución, sinala as adaptacións que se producen en cada unha e reconece os tipos de alfabeto usados actualmente en Europa, en relación coas linguas que os empregan.	Semana 19-23 outubro	Intercambios orais co alumnado Probas escritas
LAT1B2.4.1. Le con pronuncia e acentuación correctas textos latinos, identificando e reproducindo exemplos de diferentes tipos de pronuncia.	Semana 21-25 setembro Todo o curso	Observación sistemática por parte da profesora Análise da produción do alumnado Intercambios orais co alumnado
LA1B3.1.1. Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas, e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.	Semana 26-30 outubro Todo o curso	Intercambios orais co alumnado Probas escritas Traballos de investigación
	Semana 21-25 setembro	Intercambios orais co alumnado

LA1B3.2.1. Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.	Todo o curso		Probas escritas
LA1B3.3.1. Declina e/ou conxuga correctamente palabras propostas segundo a súa categoría, explicando e ilustrando con exemplos as características que diferencian os conceptos de declinación e conxugación.	Todo o curso		Observación sistemática por parte da profesora Análise da produción do alumnado Intercambios orais co alumnado Probas escritas
LA1B3.4.1. Enuncia e declina correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distinguíndoos a partir do seu enunciado e clasificándoos segundo a súa categoría e a súa declinación.	Semana 2-6 novembro Todo o curso		Observación sistemática por parte da profesora Análise da produción do alumnado Intercambios orais co alumnado Probas escritas
• LA1B3.4.2. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.	Semana 16-20 novembro Todo o curso		Observación sistemática por parte da profesora Análise da produción do alumnado Intercambios orais co alumnado Probas escritas
LA1B3.5.1. Clasifica verbos segundo a súa conxugación partindo do seu enunciado e describe os	Semana 16-20 novembro		Observación sistemática por parte da profesora Análise da produción do alumnado

trazos polos que se recoñecen os modelos de flexión verbal.	Todo o curso		Probas escritas
<ul style="list-style-type: none"> LA1B3.5.2. Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e recoñece a partir destas os modelos de conxugación. 	Semana novembro Todo o curso	16-20	Observación sistemática por parte da profesora Análise da produción do alumnado Probas escritas
<ul style="list-style-type: none"> LA1B3.5.3. Conxuga os tempos verbais máis frecuentes en voz activa e pasiva, aplicando correctamente os paradigmas correspondentes. 	Semana novembro Todo o curso	23-27	Observación sistemática por parte da profesora Análise da produción do alumnado Probas escritas
LA1B3.6.1. Explica o uso dos temas verbais latinos, identificando correctamente as formas derivadas de cada un.	Semana 7-11 decembro Semana 14-18 decembro		Probas escritas
<ul style="list-style-type: none"> LA1B3.6.2. Cambia de voz as formas verbais identificando e manexando con seguridade os formantes que expresan este accidente verbal. 	Semana 7-11 decembro Semana 14-18 decembro		Probas escritas

LA1B3.7.1. Distingue formas persoais e non persoais dos verbos, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.	Semana 7-8 xaneiro Semana 11-15 xaneiro	Probas escritas
LA1B3.8.1. Traduce correctamente ao galego e ao castelán formas verbais latinas, e compara os tempos e os modos verbais presentes no latín cos do galego e os do castelán.	Semana 7-8 xaneiro Semana 11-15 xaneiro	Observación sistemática por parte da profesora Análise da produción do alumnado Intercambios orais co alumnado Probas escritas
LA1B4.1.1. Analiza morfoloxicamente e sintacticamente frases e textos de dificultade graduada, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións que realizan na oración.	Semana 18-22 xaneiro	Observación sistemática por parte da profesora Análise da produción do alumnado Intercambios orais co alumnado Probas escritas
LA1B4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, explica as súas funcións dentro da oración e ilustra con exemplos a forma axeitada de traducilos.	Semana 18-22 xaneiro	Observación sistemática por parte da profesora Análise da produción do alumnado Intercambios orais co alumnado Probas escritas
LA1B4.3.1. Recoñece nos textos as regras e a	Semana 25-29 xaneiro	Observación sistemática por parte da profesora

concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.

LA1B4.4.1. Compara e clasifica tipos de oracións simples, e identifica e explica en cada caso as súas características.

LA1B4.5.1. Distingue as oracións simples das compostas e, dentro destas últimas, as coordinadas das subordinadas, os seus tipos e os nexos que as caracterizan, e sinala exemplos que expliquen en cada caso as súas características.

LA1B4.6.1. Identifica as funcións que realizan as formas non persoais (infinitivo e participio) dentro da oración e compara exemplos do seu uso.

LA1B4.7.1. Recoñece, analiza e traduce correctamente as construcións de infinitivo e participio máis frecuentes, en relación con construcións análogas noutras linguas que coñece.

Semana 1-5 febreiro

Semana 11-12 febreiro

Semana 15-19 febreiro

Semana 22-26 febreiro

Semana 13-17 xuño

Semana 29-4 marzo

Análise da produción do alumnado

Intercambios orais co alumnado

Probas escritas

Probas escritas

Traballos de investigación

Observación sistemática por parte da profesora

Análise da produción do alumnado

Intercambios orais co alumnado

Probas escritas

Probas escritas

Probas escritas

Probas escritas

<p>LA1B5.1.1. Describe o marco histórico en que xorde e se desenvolve a civilización romana, sinala períodos dentro del e identifica en cada un as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións.</p>	<p>Semana 19-23 outubro</p>	<p>Traballos de investigación</p>
<p>• LA1B5.1.2. Distingue as etapas da historia de Roma, explicando os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso dunhas a outras.</p>	<p>Semana 19-23 outubro</p>	<p>Observación sistemática por parte da profesora Análise da produción do alumnado Intercambios orais co alumnado Probas escritas Traballos de investigación</p>
<p>• LA1B5.1.3. Sabe enmarcar determinados feitos históricos na civilización e no período histórico correspondente, ponos en contexto e relaciónaos con outras circunstancias contemporáneas.</p>	<p>Semana 19-23 outubro</p>	<p>servación sistemática por parte da profesora álise da produción do alumnado ercambios orais co alumnado Probas escritas Traballos de investigación</p>
<p>• LA1B5.1.4. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan fitos históricos salientables, consultando diferentes fontes de información.</p>	<p>Semana 9-13 novembro</p>	<p>Observación sistemática por parte da profesora Análise da produción do alumnado Intercambios orais co alumnado Probas escritas Traballos de investigación</p>

<ul style="list-style-type: none"> LA1B5.1.5. Describe os principais fitos históricos e os aspectos máis significativos da civilización latina, e analiza a súa influencia no devir histórico posterior. 	Semana 9-13 novembro	Probas escritas Traballos de investigación
LA1B5.2.1. Explica a romanización de Hispania e da Gallaecia, describe as súas causas e delimita as súas fases.	Semana 23-27 novembro	Observación sistemática por parte da profesora Análise da produción do alumnado Intercambios orais co alumnado Probas escritas Traballos de investigación
LA1B5.2.2. Enumera, explica e ilustra con exemplos os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da romanización de Hispania e da Gallaecia, e sinala a súa influencia na historia posterior.	Semana 23-27 novembro	Observación sistemática por parte da profesora Análise da produción do alumnado Intercambios orais co alumnado Probas escritas Traballos de investigación
LA1B5.3.1. Identifica e sinala nun mapa os restos arqueolóxicos máis salientables da romanización de Hispania e da Gallaecia, e descobre e relaciona as pezas arqueolóxicas romanas dos museos cos coñecementos adquiridos.	Semana 4-8 abril Semana 11-15 abril	Observación sistemática por parte da profesora Análise da produción do alumnado Intercambios orais co alumnado Probas escritas Traballos de investigación

LA1B5.4.1. Describe os elementos que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano.	Semana 18-22 abril	Observación sistemática por parte da profesora Probas escritas Traballos de investigación
<ul style="list-style-type: none"> LA1B5.4.2. Describe a organización e a evolución da sociedade romana, explicando as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relacionando estes aspectos cos valores cívicos existentes na época e comparándoos cos actuais. 	Semana 25-29 abril	Observación sistemática por parte da profesora Probas escritas Traballos de investigación
LA1B5.5.1. Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o ámbito de influencia, explica a súa xenealoxía e establece relacións entre os deuses.	Semana 2-6 maio	Observación sistemática por parte da profesora Probas escritas Traballos de investigación
<ul style="list-style-type: none"> LA1B5.5.2. Identifica deuses, semideuses e heroes dentro do imaxinario mítico, e explica os principais aspectos que diferencian uns dos outros. 	Semana 2-6 maio	Observación sistemática por parte da profesora Probas escritas Traballos de investigación
LA1B5.6.1. Recoñece e ilustra con exemplos o	Semana 2-6 maio	Observación sistemática por parte da profesora

mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno, sinalando as semellanzas e as principais diferenzas entre ambos tratamentos, e asociándooas a outros trazos culturais propios de cada época.

Probas escritas
Traballos de investigación

LA1B5.6.2. Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos e as lendas da antigüidade clásica e os pertencentes a outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa, e valorando a súa influencia na arte e na literatura posterior a través de exemplos.

Semana 9-13 maio

Observación sistemática por parte da profesora
Probas escritas
Traballos de investigación

LA1B5.7.1. Distingue a relixión oficial de Roma dos cultos privados, explicando os trazos que lles son propios, e describe as principais características dos ritos funerarios romanos, distinguindo as semellanzas e as diferenzas que presentan cos de hoxe en día.

Semana 2-6 maio
Semana 9-13 maio

Observación sistemática por parte da profesora
Probas escritas
Traballos de investigación

LA1B5.8.1. Describe as principais manifestacións escultóricas e pictóricas da arte romana, identificando

Semana 16-20 maio

Observación sistemática por parte da profesora
Probas escritas

a partir de elementos concretos o seu estilo e a súa cronoloxía aproximada.

LA1B5.9.1. Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores.

• LA1B5.9.2. Localiza nun mapa os principais exemplos de edificacións públicas romanas que forman parte do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e a cronoloxía aproximada.

LA1B5.10.1. Enumera os elementos que compoñen a estrutura do exército romano e explica o seu funcionamento, atendendo á súa evolución ao longo dos períodos históricos.

Semana 23-27 maio

Semana 30-3 xuño

Semana 6-10 xuño

Todo o curso

Traballo de investigación

Observación sistemática por parte da profesora

Probas escritas

Traballo de investigación

Observación sistemática por parte da profesora

Probas escritas

Traballo de investigación

Probas escritas

Observación sistemática por parte da profesora

Traballo de investigación

Probas escritas

Observación sistemática por parte da

LA1B6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise fonética, morfolóxica, sintáctica e semántica de textos de dificultade graduada, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.

profesora
Traballo de investigación
Probas escritas

Todo o curso

LA1B6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de xeito global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.

Observación sistemática por parte da profesora
Traballo de investigación
Probas escritas

Segunda e terceira avaliación

LA1B6.3.1. Utiliza correctamente o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical incluída nos seus manuais e nas súas entradas, e localiza o significado de palabras que entrañen dificultade, identificando entre varias acepcións o sentido máis axeitado para a tradución do texto.

Observación sistemática por parte da profesora
Traballo de investigación
Probas escritas

Segunda e terceira avaliación

LA1B6.4.1. Realiza comentarios sobre os principais trazos dos textos seleccionados e sobre os aspectos culturais presentes neles, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou

Observación sistemática por parte da profesora
Traballo de investigación
Probas escritas

noutras materias.

• LA1B6.4.2. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes.	Segunda e terceira avaliación	Observación sistemática por parte da profesora Traballo de investigación Probas escritas
LA1B6.5.1. Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en latín sobre un tema proposto.	Segunda e terceira avaliación	Observación sistemática por parte da profesora Traballo de investigación Probas escritas
LA1B6.6.1. Mantén un sinxelo diálogo en latín sobre a base dun tema previamente acordado.	Todo o curso	Observación sistemática por parte da profesora Traballo de investigación Probas escritas
LA1B7.1.1. Deduce o significado de termos latinos non estudados partindo do contexto ou de palabras da lingua propia ou doutras que coñece.	Todo o curso	Observación sistemática por parte da profesora Probas escritas
• LA1B7.1.2. Identifica e explica as palabras	Todo o curso	Observación sistemática por parte da profesora

transparentes e de maior frecuencia.

LA1B7.2.1. Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na propia lingua.

Todo o curso

Probas escritas

Observación sistemática por parte da profesora
Probas escritas

LAT1B7.3.1. Deduce o significado das palabras das linguas de España a partir dos étimos latinos.

Todo o curso

Observación sistemática por parte da profesora
Probas escritas

LA1B7.4.1. Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e explica a partir desta o seu significado.

· LA1B7.4.2. Relaciona palabras da mesma familia etimolóxica ou semántica.

Todo o curso

Observación sistemática por parte da profesora
Probas escritas

LAT1B7.3.1. Deduce o significado das palabras das linguas de España a partir dos étimos latinos.

Todo o curso

Observación sistemática por parte da profesora
Probas escritas

Grao mínimo de consecución dos estándares de aprendizaxe para superar a materia

Estándares de aprendizaxe

LA1B1.1.1. Localiza nun mapa o marco xeográfico da lingua latina e a súa expansión, delimitando os seus ámbitos de influencia e colocando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.

LA1B1.2.1. Define o indoeuropeo e recoñece as linguas indoeuropeas e as súas familias, e delimita nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión

LA1B1.3.1. Identifica as linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.

LA1B1.4.1. Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe romances e non romances, localiza nun mapa as zonas onde se utilizan, delimita o marco xeográfico das linguas romances faladas no mundo e recoñece as súas

Grao mínimo

Sitúa nun mapa os puntos clave do marco xeográfico da lingua latina.

Ten uns coñecementos básicos sobre o concepto de indoeuropeo e pode situar algunhas nun mapa.

Ten uns coñecementos básicos de clasificación de linguas europeas.

Ten uns coñecementos básicos de clasificación de linguas na península Ibérica.

características.

LA1B1.5.1. Distingue e delimita as etapas do latín, recoñece e distingue a partir do étimo latino cultismos, semicultismos e termos patrimoniais, e explica as evolucións que se producen nun caso e no outro.	Ten unha idea global das etapas do latín e pode distinguir cultismos, semicultismos e palabras patrimoniais.
LA1B1.5.2. Coñece exemplos de termos latinos que deron orixe tanto a unha palabra patrimonial coma a un cultismo, e sinala as diferenzas de uso e significado entre ambos.	Coñece algún par léxico.
LA1B1.5.3. Demostra a presenza do latín no século XXI en campos como a ciencia, a cultura, a publicidade, os medios de comunicación, internet e as redes sociais.	Coñece aspectos básicos da pegada do latín na cultura.
LA1B1.6.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras fonéticas de evolución, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica.	Coñece aspectos básicos das regras de evolución do latín ao galego e ao castelán.
LAT1B2.1.1. Recoñece tipos de escritura e clasifícaos consonte a súa natureza e a súa función, e describe os trazos que distinguen uns dos outros.	Recoñece dun xeito xeral tipos de escritura.

LAT1B2.2.1. Explica a orixe do alfabeto latino, e a evolución e a adaptación dos signos do alfabeto grego.	Ten un coñecemento básico do alfabeto latino e grego.
LAT1B2.3.1. Explica a orixe do alfabeto de diferentes linguas partindo do alfabeto latino, así como a súa evolución, sinala as adaptacións que se producen en cada unha e reconece os tipos de alfabeto usados actualmente en Europa, en relación coas linguas que os empregan.	Ten un coñecemento básico doutros alfabetos.
LAT1B2.4.1. Le con pronuncia e acentuación correctas textos latinos, identificando e reproducindo exemplos de diferentes tipos de pronuncia.	Le sen moitos erros textos latinos.
LA1B3.1.1. Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas, e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.	Ten o concepto básico de flexión e paradigma.
LA1B3.2.1. Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.	Distingue palabras variables e invariables.
LA1B3.3.1. Declina e/ou conxuga correctamente palabras propostas segundo a súa categoría, explicando e ilustrando con exemplos as características que diferencian os conceptos de declinación e conxugación.	Declina e conxuga sen moitos erros.

<p>LA1B3.4.1. Enuncia e declina correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distinguíndoos a partir do seu enunciado e clasificándoo segundo a súa categoría e a súa declinación.</p>	<p>Enuncia e declina sen moitos erros.</p>
<p>• LA1B3.4.2. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.</p>	<p>Ten unha noción xeral de concordancia e aplícaa sen moitos erros.</p>
<p>LA1B3.5.1. Clasifica verbos segundo a súa conxugación partindo do seu enunciado e describe os trazos polos que se recoñecen os modelos de flexión verbal.</p>	<p>Clasifica verbos.</p>
<p>• LA1B3.5.2. Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e recoñece a partir destas os modelos de conxugación.</p>	<p>Recoñece enunciados de verbos.</p>
<p>• LA1B3.5.3. Conxuga os tempos verbais máis frecuentes en voz activa e pasiva, aplicando correctamente os paradigmas correspondentes.</p>	<p>Ten unha idea xeral dos paradigmas verbais.</p>
<p>LA1B3.6.1. Explica o uso dos temas verbais latinos, identificando correctamente as formas derivadas de cada un.</p>	<p>Coñece os temas verbais latinos</p>
<p>• LA1B3.6.2. Cambia de voz as formas verbais identificando e manexando con seguridade os formantes que expresan este accidente verbal.</p>	<p>Cambia sen moitos erros de voz verbal.</p>

- LA1B3.7.1. Distingue formas persoais e non persoais dos verbos, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas. Identifica elementos verbais básicos.
- LA1B3.8.1. Traduce correctamente ao galego e ao castelán formas verbais latinas, e compara os tempos e os modos verbais presentes no latín cos do galego e os do castelán. Traduce sen moitos erros formas verbais.
- LA1B4.1.1. Analiza morfolóxica e sintacticamente frases e textos de dificultade graduada, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións que realizan na oración. Coñece os principios básicos da análise morfosintáctica.
- LA1B4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, explica as súas funcións dentro da oración e ilustra con exemplos a forma axeitada de traducilos. Coñece os casos e as súas funcións.
- LA1B4.3.1. Recoñece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso. Redacta frases latinas básicas.
- LA1B4.4.1. Compara e clasifica tipos de oracións simples, e identifica e explica en cada caso as súas características. Recoñece frases simples.

<p>LA1B4.5.1. Distingue as oracións simples das compostas e, dentro destas últimas, as coordinadas das subordinadas, os seus tipos e os nexos que as caracterizan, e sinala exemplos que expliquen en cada caso as súas características.</p>	<p>Distingue tipos de oracións compostas.</p>
<p>LA1B4.6.1. Identifica as funcións que realizan as formas non persoais (infinitivo e participio) dentro da oración e compara exemplos do seu uso.</p>	<p>Coñece dun xeito básico o funcionamento de infinitivo e participio.</p>
<p>LA1B4.7.1. Recoñece, analiza e traduce correctamente as construcións de infinitivo e participio máis frecuentes, en relación con construcións análogas noutras linguas que coñece.</p>	<p>Coñece dun xeito básico o funcionamento de infinitivo e participio.</p>
<p>LA1B5.1.1. Describe o marco histórico en que xorde e se desenvolve a civilización romana, sinala períodos dentro del e identifica en cada un as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións</p>	<p>Ten nocións básicas do marco histórico de Roma.</p>
<p>• LA1B5.1.2. Distingue as etapas da historia de Roma, explicando os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso dunhas a outras.</p>	<p>Ten nocións básicas das etapas da historia de Roma.</p>
<p>• LA1B5.1.3. Sabe enmarcar determinados feitos históricos na civilización e no período histórico correspondente, ponos en contexto e relaciónaos con outras circunstancias</p>	<p>Relaciona dun xeito básico feitos históricos.</p>

contemporáneas.

- LA1B5.1.4. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan fitos históricos salientables, consultando diferentes fontes de información. Realiza eixes cronolóxicos sinxelos.
- LA1B5.1.5. Describe os principais fitos históricos e os aspectos máis significativos da civilización latina, e analiza a súa influencia no devir histórico posterior. Reflexiona dun xeito básico sobre a influencia posterior da historia de Roma.
- LA1B5.2.1. Explica a romanización de Hispania e da Gallaecia, describe as súas causas e delimita as súas fases. Ten coñecementos básicos de Romanización.
- LA1B5.2.2. Enumera, explica e ilustra con exemplos os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da romanización de Hispania e da Gallaecia, e sinala a súa influencia na historia posterior. Ten coñecementos básicos de Romanización.
- LA1B5.3.1. Identifica e sinala nun mapa os restos arqueolóxicos máis salientables da romanización de Hispania e da Gallaecia, e descobre e relaciona as pezas arqueolóxicas romanas dos museos cos coñecementos adquiridos. Ten coñecementos básicos de Romanización.

LA1B5.4.1. Describe os elementos que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano.	Coñece basicamente o sistema político romano
<ul style="list-style-type: none"> · LA1B5.4.2. Describe a organización e a evolución da sociedade romana, explicando as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relacionando estes aspectos cos valores cívicos existentes na época e comparándoos cos actuais. 	Coñece basicamente a sociedade romana.
LA1B5.5.1. Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o ámbito de influencia, explica a súa xenealoxía e establece relacións entre os deuses.	Ten nocións básicas de deuses e heroes romanos.
<ul style="list-style-type: none"> · LA1B5.5.2. Identifica deuses, semideuses e heroes dentro do imaxinario mítico, e explica os principais aspectos que diferencian uns dos outros. 	Ten nocións básicas de deuses e heroes romanos.
LA1B5.6.1. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno, sinalando as semellanzas e as principais diferenzas entre ambos tratamentos, e asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época.	Ten nocións básicas de deuses e heroes romanos e a súa supervivencia.
LA1B5.6.2. Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos e as lendas da antigüidade clásica e os pertencentes a outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa, e valorando a súa influencia na arte e na literatura posterior a	Ten nocións básicas de deuses e heroes romanos e a súa supervivencia.

través de exemplos.

LA1B5.7.1. Distingue a relixión oficial de Roma dos cultos privados, explicando os trazos que lles son propios, e describe as principais características dos ritos funerarios romanos, distinguindo as semellanzas e as diferenzas que presentan cos de hoxe en día.

Coñece os principios básicos da relixión romana.

LA1B5.8.1. Describe as principais manifestacións escultóricas e pictóricas da arte romana, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e a súa cronoloxía aproximada.

Coñece os principios básicos da escultura romana.

LA1B5.9.1. Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores.

Ten nocións básicas do urbanismo romano.

• LA1B5.9.2. Localiza nun mapa os principais exemplos de edificacións públicas romanas que forman parte do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e a cronoloxía aproximada.

Ten nocións básicas do urbanismo romano.

LA1B5.10.1. Enumera os elementos que compoñen a estrutura do exército romano e

explica o seu funcionamento, atendendo á súa evolución ao longo dos períodos históricos	Ten nocións básicas sobre o exército romano
LA1B6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise fonética, morfolóxica, sintáctica e semántica de textos de dificultade graduada, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.	Ten e aplica nocións básicas de tradución.
LA1B6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de xeito global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.	Ten e aplica nocións básicas de tradución
LA1B6.3.1. Utiliza correctamente o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical incluída nos seus manuais e nas súas entradas, e localiza o significado de palabras que entrañen dificultade, identificando entre varias acepcións o sentido máis axeitado para a tradución do texto.	Ten un uso básico do dicionario.
LA1B6.4.1. Realiza comentarios sobre os principais trazos dos textos seleccionados e sobre os aspectos culturais presentes neles, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias.	Realiza comentarios culturais sinxelos sobre os textos.
· LA1B6.4.2. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes.	Realiza comentarios culturais sinxelos sobre os textos.

LA1B6.5.1. Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en latín sobre un tema proposto.	Fai traducións inversas moi sinxelas.
LA1B6.6.1. Mantén un sinxelo diálogo en latín sobre a base dun tema previamente acordado.	Produce oralmente diálogos en latín moi sinxelos.
LA1B7.1.1. Deduce o significado de termos latinos non estudados partindo do contexto ou de palabras da lingua propia ou doutras que coñece.	Deduce o significado dalgúns termos.
· LA1B7.1.2. Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.	Deduce o significado dalgúns termos.
LA1B7.2.1. Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na propia lingua.	Identifica prefixos e sufixos básicos.
LAT1B7.3.1. Deduce o significado das palabras das linguas de España a partir dos étimos latinos.	Deduce o significado de palabras moi transparentes.
LA1B7.4.1. Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e	Ten nocións básicas de etimoloxía.

explica a partir desta o seu significado.

• LA1B7.4.2. Relaciona palabras da mesma familia etimolóxica ou semántica. Ten nocións básicas de etimoloxía.

LAT1B7.3.1. Deduce o significado das palabras das linguas de España a partir dos étimos latinos. Ten nocións básicas de etimoloxía.

CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS

O enfoque metodolóxico deberá favorecer a capacidade de autoaprendizaxe, de traballar en equipo e aplicar os métodos apropiados de investigación para seguir aprendendo ao longo da vida.

-Os textos converteranse no punto de partida para traballar simultaneamente os aspectos morfosintácticos da lingua latina, o seu léxico e a súa relación co galego e co castelán, así como os aspectos culturais relacionados cos textos traballados.

-Proporase unha secuencia de traballo axeitada e graduada por medio dunha metodoloxía activa, preferentemente de tipo indutivo-contextual, na que as normas se convertan en posesión permanente e en automatismo lingüístico.

- O enfoque irá dirixido a que o alumnado desenvolva e afiance as súas propias técnicas de traballo mediante diversas estratexias.
- Procurarase xerar un clima na aula co que as alumnas e alumnos sintan a necesidade de participar activamente no proceso de ensinanza-aprendizaxe, asegurándonos de que eses intentos, mesmo se son erróneos, sirvan de estímulo para intentalo de novo.
- Neste senso, crearanse contextos de aprendizaxe e avaliación que comprometan o alumnado e que o leven a planificar e avaliar as súas realizacións, identificando os avances e as dificultades, de cara a autorregular o seu propio e singular proceso de aprender a aprender.
- Promoverase a participación do alumnado en pequenos traballos de investigación, coa orientación precisa para que poida acadar a capacidade de realizar un proxecto de investigación escolar de forma autónoma.
- Haberá que distinguir niveis de dificultade no contido e nas actividades para cubrir as diversas necesidades educativas do alumnado.
- Promoverase a utilización das TIC para informarse, aprender e comunicarse e para utilizar con sentido crítico, como recurso formativo, materiais de procedencia diversa

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Non se utiliza libro de texto en ningún dos niveis.

Traballárase cos materiais seleccionados e elaborados pola profesora, ademais de textos de autores clásicos, atlas, mapas, dicionarios etimolóxicos, históricos, de mitoloxía, de literatura; material audiovisual: vídeos, CD, diapositivas, imaxes en presentación en powerPoint, e a consulta dalgunha das múltiples páxinas web e blogs existentes relacionados con algúns dos temas abordados. Sempre que se considere oportuno farase uso de prensa escrita e de actividades interactivas relacionadas cos aspectos lingüísticos e culturais tanto en formato impreso como dixital.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN

Para os criterios de avaliación desenvolvidos por contidos correspondentes con estándares de aprendizaxe véxase *supra*.

En cada avaliación realizaranse probas de carácter teórico e práctico. Na 1ª avaliación será maior o peso da teoría, xa que nos atopamos no inicio do proceso de aprendizaxe dunha nova lingua, que require determinados coñecementos previos para facilitar a lectura e a comprensión de textos latinos. Nas avaliacións seguintes as probas de tradución computarán un 50% e as restantes outro 50%.

Se é posible na 2ª e 3ª avaliación os contidos gramaticais dividiránse en dúas probas para facer máis doada para o alumnado a preparación desta materia. Tamén se realizarán probas do vocabulario etimolóxico ao longo do curso, que formarán parte da nota da parte teórica, estas probas non serán obxecto de recuperación.

Requirirase unha cualificación mínima dun 4 para facer as medias compensatorias entre as probas teóricas e prácticas.

A nota final será o resultado da media ponderada das 3 avaliacións, tendo en conta que a cualificación da 1ª avaliación contará como unha nota, a da 2ª como dúas e a da 3ª como tres.

Por tratarse dunha materia de contidos progresivos non se realizarán probas de recuperación; aínda que, en determinadas circunstancias especiais e sempre segundo o criterio da profesora, poderase propoñer a realización dalgunha proba puntual, tanto individual como colectivamente, que serva para recuperar algunha parte. Non se realizará exame final.

Nas distintas probas realizadas valorarase os contidos, pero tamén a riqueza de vocabulario, a coherencia e precisión da redacción, así como a corrección ortográfica.

O traballo individual e colectivo tanto dentro da aula como naquelas tarefas encomendadas para a casa, a participación activa e respectuosa, a presentación e conservación do caderno de clase e o material didáctico, a puntualidade na entrega das tarefas encomendadas, a boa predisposición para a aprendizaxe, a actitude de respecto cara aos compañeiros e á profesora, a observancia das normas de convivencia teranse en conta á hora de fixar as cualificación definitivas dos alumnos tanto nas distintas avaliacións celebradas ao longo do curso como na avaliación final.

O feito de utilizar calquera sistema fraudulento nun exame, e inclúese a exhibición dun aparato de telefonía móbil ou similar, suporá a avaliación como suspenso nesa avaliación.

Os criterios de promoción son os contemplados para todo o centro nos documentos pertinentes.

INSTRUMENTOS E PROCEDEMENTOS DE AVALIACIÓN

Vanse ir utilizando, segundo o momento e tendo en conta os obxectivos/capacidades que cada un deles pode valorar, os seguintes instrumentos e procedementos de recollida de información:

- Observación sistemática por parte da profesora do traballo na aula e control das actividades encomendadas con anotación dos datos pertinentes na ficha do alumno/a.
- Análise da produción do alumnado: monografías, resumos, traballos de aplicación e síntese, caderno de clase, textos escritos, producións orais.
- Intercambios orais co alumnado: diálogo, entrevista, postas en común.
- Participación e interese mostrado na clase.
- Seguimento da avaliación continua de cada alumno ou alumna.
- Distintas probas escritas deseñadas para cualificar as distintas partes das que consta o currículo dos distintos niveis.

LATÍN 2º BACHARELATO

INTRODUCCIÓN

A materia de Latín proporciona as bases lingüísticas, históricas e culturais precisas para entender aspectos esenciais da civilización occidental; permite unha reflexión profunda sobre as linguas galega e castelá e contribúe eficazmente á aprendizaxe das linguas

modernas de orixe romance ou doutras influídas polo latín. Constitúe tamén un coñecemento imprescindible para todas as persoas que optaron por unha primeira especialización no campo das humanidades ou das ciencias sociais. Os contidos propostos para Latín céntranse en dous grandes ámbitos, como son a lingua e a cultura e están distribuídos en catro bloques:

1.1 Estudo progresivo das características da lingua latina

A aprendizaxe das linguas clásicas e da súa gramática terá como obxectivo último a comprensión e tradución de textos literarios orixinais dunha complexidade progresiva, para o que é posible partir de textos adaptados ou elaborados. Segundo se suxire no DCB de Latín para 4º de ESO e de Grego e Latín de BACHARELATO, parece recomendable seguir un método no que as regras morfosintácticas se deduzan da práctica da lectura e da tradución e no que a súa aprendizaxe sistemática constitúa unha segunda fase.

1.2 Comprensión e interpretación de textos latinos

Os textos seleccionados responderán a diferentes épocas e xéneros literarios e poderán presentarse, tanto na súa forma orixinal, coas adaptacións necesarias para facilitar a súa comprensión, como en traducións. O profesorado poderá servirse tamén de textos elaborados graduados que faciliten o acceso progresivo aos textos orixinais. A práctica da tradución de textos latinos ten que contribuír tamén á reflexión sobre a lingua propia, buscando a correcta adecuación entre as estruturas lingüísticas de ambas as linguas.

1.3 Estudo do léxico latino e a súa pervivencia en galego, castelán e outras linguas modernas

A adquisición dun vocabulario latino, baseado nunha frecuencia de uso, constitúe un instrumento para a comprensión e tradución de textos, ao tempo que permite mellorar na expresión oral e escrita en galego e en castelán, así como en linguas estranxeiras. Pódese adquirir ese vocabulario básico a través dos textos traballados, co que a súa aprendizaxe se realiza nun contexto determinado que facilita a súa asimilación. A lectura de textos traducidos e orixinais constitúe un instrumento privilexiado para pór ao alumnado en contacto coas mostras máis importantes da civilización romana: a creación literaria e a produción artística; a ciencia e a técnica; as institucións políticas, relixiosas e militares; a vida familiar, a organización social e a ordenación xurídica. A selección de textos de xéneros e épocas diversas atenderá ao criterio de ofrecer unha visión completa e equilibrada da historia e da sociedade romanas. A sistematización de todos eses datos extraídos de diversas fontes documentais, incluídas as que brindan as tecnoloxías da información e da comunicación, e a súa comparación constante cos que ofrecen as sociedades actuais permitirán unha valoración razoada da achega de Roma á conformación do ámbito cultural e político europeo. As tecnoloxías da información e da comunicación (TICs) ofrecen novas e atractivas perspectivas no estudo da lingua e cultura grecorromana que convén aproveitar, como o uso de metodoloxías interactivas no estudo da lingua latina, procura de textos, imaxes e vídeos na internet, ferramentas de presentación e comunicación de resultados, etc... A gradación dos contidos lingüísticos debe basearse no índice de frecuencia, situando no primeiro curso o máis habitual e deixando para o segundo o menos frecuente. Corresponde ao primeiro a lectura comprensiva e tradución de textos breves e sinxelos a través dos cales se asimilarán as estruturas da morfoloxía regular, os valores sintácticos máis usuais e os aspectos básicos da civilización grecorromana. No segundo curso avanza na lectura comprensiva e tradución de textos de maior complexidade, distinguindo neles as características do xénero literario ao que

pertencen, así como o tratamento de aspectos específicos do legado grecorromano transmitiron até hoxe e seguen vivos nos nosos escritos e mesmo nas expresións da lingua cotiá.

O seu carácter opcional fai necesario dotar ao ensino desta materia dunha gran flexibilidade para adecualo á realidade de cada centro e do seu alumnado. As directrices deste currículo han de tomarse como orientacións abertas cara ao logro dos obxectivos sinalados para a etapa.

OBXECTIVOS DA ETAPA BACHARELATO (currículo LOMCE)

- a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.
- b) Consolidar unha madureza persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.
- c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.
- d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.

- f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.
- g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.
- h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.
- i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.
- l) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.
- m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.
- n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.
- o) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables.
- p) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.
- q) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

OBXECTIVOS POR CURSO

- Coñecer e utilizar os fundamentos morfolóxicos, sintácticos e léxicos da lingua latina, iniciándose na interpretación e lectura de textos de complexidade progresiva.
- Reflexionar sobre os elementos substanciais que conforman as linguas, relacionando compoñentes significativos do latín co galego.
- Analizar textos latinos diversos, orixinais ou traducidos, mediante unha lectura comprensiva e distinguir as súas características esenciais e o xénero literario ao que pertencen.
- Ordenar os conceptos lingüísticos propios do alumno, establecendo categorías, xerarquías, oposicións e relacións entre ámbitos lingüísticos diversos.
- Recoñecer algúns elementos de orixe latina que permanecen no mundo actual e aprecialos como unha das claves para a súa interpretación.
- Buscar e indagar en documentos, inscricións, textos e outras fontes de información (bibliográficas, informáticas, audiovisuais) relacionando elementos dispersos e analizando criticamente as súas interpretacións.
- Identificar e valorar as principais aportacións da cultura romana e da súa lingua como instrumento transmisor.
- Valorar as contribucións do mundo clásico como elemento integrador de diferentes correntes de pensamento e actitudes (éticas e estéticas) que conforman o ámbito cultural europeo.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN (relacionados cos respectivos estándares de aprendizaxe e competencias básicas)

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C. clave
B1.1. Distinguir e identificar	LA2B1.1.1. Recoñece e distingue a partir do étimo latino termos patrimoniais,	CCL,CAA,

palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.	semicultismos e cultismos, e explica as evolucións que se producen nun e noutro caso.	CCEC
B1.2. Coñecer a aplicar as regras da evolución fonética e recoñecer os procesos de evolución semántica do latín ao galego e ao castelán, partindo dos étimos latinos.	LA2B1.2.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras fonéticas de evolución, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica, valorando a relación co significado orixinal do étimo latino. LA2B1.2.2. Explica o proceso de evolución de termos latinos ás linguas romances, sinalando cambios fonéticos comúns a distintas linguas dunha mesma familia, e ilustralo con exemplos.	CCL,CMC CT,CCL, CCEC,CA A,CD
B2.1. Coñecer as categorías gramaticais.	LA2B2.1.1. Nomea e describe as categorías, e sinala os trazos que as distinguen.	CAA,CCL
B2.2. Coñecer, identificar e distinguir os formantes das palabras.	LA2B2.2.1. Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, diferenciando lexemas e morfemas, e procurando exemplos noutros termos nos que estean presentes.	CMCCT, CCL
B2.3. Realizar a análise morfolóxica das palabras dun texto latino e enuncialas.	LA2B2.3.1. Analiza morfoloxicamente palabras presentes nun texto latino, identifica correctamente os seus formantes e sinala o seu enunciado.	CMCCT, CCL
B2.4. Identificar, declinar e traducir todas as formas nominais	LA2B2.4.1. Identifica con seguridade e axudándose do dicionario calquera tipo de formas nominais e pronominais, declínaas e sinala o seu equivalente en galego e en	CD,CCL, CAA

e pronominais.	castelán.	
	LA2B2.4.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía nominal e pronominal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario.	CCL,CAA
B2.5. Identificar, conxugar, traducir e efectuar a retroversión de todas as formas verbais.	LA2B2.5.1. Identifica con seguridade e axudándose do dicionario calquera tipo de formas verbais, conxúgaas e sinala o seu equivalente en galego e en castelán LA2B2.5.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía verbal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario.	CD,CAA, CCL
B3.1. Coñecer e aplicar os coñecementos da sintaxe nominal e pronominal para a tradución de textos latinos.	LA2B3.1.1. Utiliza axeitadamente a análise da sintaxe nominal e pronominal dun texto para efectuar correctamente a súa tradución.	CCL,CAA
B3.2. Recoñecer e clasificar as oracións e as construcións sintácticas latinas.	LA2B3.2.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, e relaciónaas con construcións análogas existentes noutras linguas que coñeza.	CCL,CAA
B3.3. Relacionar e aplicar coñecementos sobre elementos e construcións sintácticas en interpretación e tradución de textos latinos.	LA2B3.3.1. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua latina, e relaciónaos para traducilos cos seus equivalentes en galego e en castelán.	CCL,CAA

<p>B3.4. Definir, comprender e recoñecer os diferentes tipos de oracións compostas coordinadas e subordinadas.</p>	<p>LA2B3.4.1. Define e comprende os conceptos de oración composta, coordinación e subordinación, sinala exemplos nos textos e e recoñece os tipos de oracións compostas, tanto coordinadas como subordinadas, así como os nexos que as caracterizan.</p>	<p>CAA,CCL</p>
<p>B3.5. Coñecer as funcións das formas non persoais do verbo: infinitivo, participio, xerundio, xerundivo e supino.</p>	<p>LA2B3.5.1. Identifica formas non persoais do verbo en frases e textos, tradúceas correctamente e explica as súas funcións.</p>	<p>CCL,CAA</p>
<p>B4.1. Enumerar os principais factores da transmisión da literatura latina ao longo dos períodos históricos, e describir os soportes da escritura na Antigüidade e a súa evolución.</p>	<p>LA2B4.1.1. Nomea os aspectos máis salientables referentes á transmisión dos textos clásicos ao longo do tempo.</p>	<p>CCEC,CM CCT,CCE C</p>
<p>B4.2. Coñecer as características dos xéneros literarios latinos, os seus autores, as obras máis representativas e as súas influencias na literatura posterior.</p>	<p>LA2B4.2.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios latinos, e identifica e sinala a súa presenza en textos propostos.</p>	<p>CAA,CCL, CCEC</p>

<p>B4.3. Coñecer os fitos esenciais da literatura latina como base literaria da literatura e da cultura europea e occidental.</p>	<p>LA2B4.3.1. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles autores, obras e outros aspectos relacionados coa literatura latina. LA2B4.3.2. Nomea autores representativos da literatura latina, encádraos no seu contexto cultural, e cita e explica as súas obras máis coñecidas</p>	<p>CMCCT, CCEC, CD, CCL</p>
<p>B4.4. Analizar, interpretar e situar no tempo textos mediante lectura comprensiva, distinguindo xénero, época, características e estrutura, se a extensión da pasaxe o permite.</p>	<p>LA2B4.4.1. Realiza comentarios de textos latinos e sitúalos no tempo, explicando a súa estrutura, se a extensión da pasaxe o permite, e as súas características esenciais, e identifica o xénero ao que pertencen.</p>	<p>CCL, CSC, CCEC</p>
<p>B4.5. Establecer relacións e paralelismos entre a literatura clásica e a posterior.</p>	<p>LA2B4.5.1. Analiza o diferente uso que se fixo dos textos latinos, explorando o mantemento dos xéneros e os temas da literatura latina mediante exemplos da literatura contemporánea. LA2B4.5.2. Recoñece a través de motivos, temas ou personaxes a influencia da tradición grecolatina en textos de autores/as contemporáneos/as e sérvese deles para comprender e explicar o mantemento dos xéneros e dos temas procedentes da cultura grecolatina, describindo os seus aspectos esenciais e os tratamentos que reciben.</p>	<p>CSC, CD, CCL</p>
<p>B5.1. Realizar a tradución e</p>	<p>LA2B5.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos latinos</p>	<p>CCL, CAA</p>

interpretación de textos latinos orixinais.	para efectuar correctamente a súa tradución.	
B5.2. Utilizar o dicionario, analizar e valorar correctamente a información gramatical que proporciona e procurar o termo máis acaído na lingua propia para a tradución do texto.	LA2B5.2.1. Utiliza con seguridade e autonomía o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical que proporciona, e identifica en cada caso o termo máis acaído na lingua propia, en función do contexto e do estilo empregado polo autor, para unha correcta tradución do texto.	CD,CAA, CCL
B5.3. Realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos de autores latinos.	LA2B5.3.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos.	CAA,CSC, CCEC, CCL
B5.4. Coñecer o contexto social, cultural e histórico dos textos traducidos.	LA2B5.4.1. Identifica o contexto social, cultural e histórico dos textos propostos partindo de referencias tomadas dos propios textos e asociándoas con coñecementos adquiridos previamente.	CSC,CCE C,CCL
B5.5. Identificar as características formais dos textos.	LA2B5.5.1. Recoñece e explica a partir de elementos formais o xénero e o propósito do texto.	CCL,CCE C
B6.1. Coñecer, identificar e traducir termos latinos pertencentes ao vocabulario	LA2B6.1.1. Identifica e explica termos do léxico literario, científico e filosófico, e tradúceos correctamente ao galego e ao castelán.	CCL,CMC CT,CD

especializado: léxico literario, científico e filosófico.		
B6.2. Recoñecer os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas dos estudantes.	LA2B6.2.1. Deduce o significado de palabras e expresións latinas non estudadas a partir do contexto, ou de palabras ou expresións da súa lingua ou doutras linguas que coñeza. LA2B6.2.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado de palabras de léxico común e especializado do galego e do castelán.	CAA,CCL, CD
B6.3. Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregalas nun contexto axeitado.	LA2B6.3.1. Comprende, explica e emprega na lingua propia e no contexto axeitado locucións e expresións latinas que perviviron na linguaxe literaria, xurídica, filosófica, técnica, relixiosa, médica e científica.	CMCCT, CSC,CD, CCEC, CCL
B6.4. Recoñecer a presenza de latinismos e helenismos na linguaxe científica e na fala culta, e deducir o seu significado a partir dos correspondentes termos latinos e gregos.	LA2B6.4.1. Recoñece e explica o significado dos helenismos e dos latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, e explica o seu significado a partir do termo de orixe.	CCL, CCEC

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE PARA SUPERAR A MATERIA

Estándares de aprendizaxe	Contidos mínimos
LA2B1.1.1. Recoñece e distingue a partir do étimo latino termos patrimoniais, semicultismos e cultismos, e explica as evolucións que se producen nun e noutro caso.	Diferenza palabras patrimoniais, semicultismo e cultismos
LA2B1.2.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras fonéticas de evolución, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica, valorando a relación co significado orixinal do étimo latino. LA2B1.2.2. Explica o proceso de evolución de termos latinos ás linguas romances, sinalando cambios fonéticos comúns a distintas linguas dunha mesma familia, e ilustralo con exemplos.	Coñece e aplica os principais cambios fonéticos do latín ao galego.
LA2B2.1.1. Nomea e describe as categorías, e sinala os trazos que as distinguen.	
LA2B2.2.1. Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, diferenciando lexemas e morfemas, e procurando exemplos noutros termos nos que estean presentes.	Identifica lexemas e morfemas.
LA2B2.3.1. Analiza morfoloxicamente palabras presentes nun texto latino, identifica correctamente os seus formantes e sinala o seu enunciado.	Analiza morfolóxicamente as palabras propostas nun texto latino.

<p>LA2B2.4.1. Identifica con seguridade e axudándose do dicionario calquera tipo de formas nominais e pronominais, declínaas e sinala o seu equivalente en galego e en castelán.</p>	<p>Identifica e declina formas nominais e pronominais.</p>
<p>LA2B2.4.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía nominal e pronominal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario.</p>	<p>Realiza traducións e sinxelas retroversión co dicionario.</p>
<p>LA2B2.5.1. Identifica con seguridade e axudándose do dicionario calquera tipo de formas verbais, conxúgaas e sinala o seu equivalente en galego e en castelán</p> <p>LA2B2.5.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía verbal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario.</p>	<p>Identifica e conxuga as formas verbais máis usuais.</p>
<p>LA2B3.1.1. Utiliza axeitadamente a análise da sintaxe nominal e pronominal dun texto para efectuar correctamente a súa tradución.</p>	<p>Analiza as formas nominais e pronominais dun texto.</p>
<p>LA2B3.2.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, e relaciónaaas con construcións análogas existentes noutras linguas que coñeza.</p>	<p>Recoñece os principais tipos de oracións e construción latinas.</p>
<p>LA2B3.3.1. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua latina, e relaciónaaos para traducilos cos seus equivalentes en galego e en castelán.</p>	<p>Recoñece e analiza as principais estruturas sintácticas latinas.</p>

LA2B3.4.1. Define e comprende os conceptos de oración composta, coordinación e subordinación, sinala exemplos nos textos e e recoñece os tipos de oracións compostas, tanto coordinadas como subordinadas, así como os nexos que as caracterizan.	Identifica as oración coordinadas e subordinadas.
LA2B3.5.1. Identifica formas non persoais do verbo en frases e textos, tradúceas correctamente e explica as súas funcións.	Identifica as formas non persoais do verbo máis frecuentes.
LA2B4.1.1. Nomea os aspectos máis salientables referentes á transmisión dos textos clásicos ao longo do tempo.	Coñece aspectos básicos da transmisión dos textos clásicos.
LA2B4.2.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios latinos, e identifica e sinala a súa presenza en textos propostos.	Describe as características esenciais dos principais xéneros literarios latinos.
LA2B4.3.1. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles autores, obras e outros aspectos relacionados coa literatura latina.	Nomea os principais autores da literatura latina e citas algunhas das súas obras máis importantes.
LA2B4.3.2. Nomea autores representativos da literatura latina, encádraos no seu contexto cultural, e cita e explica as súas obras máis coñecidas	
LA2B4.4.1. Realiza comentarios de textos latinos e sitúaos no tempo, explicando a súa estrutura, se a extensión da pasaxe o permite, e as súas características esenciais, e identifica o xénero ao que pertencen.	Identifica o xénero ao que pertencen textos latinos.
LA2B4.5.1. Analiza o diferente uso que se fixo dos textos latinos, explorando o mantemento dos xéneros e os temas da literatura latina	Recoñece os motivos e temas máis representativos da literatura latina en textos contemporáneos.

<p>mediante exemplos da literatura contemporánea.</p> <p>LA2B4.5.2. Recoñece a través de motivos, temas ou personaxes a influencia da tradición grecolatina en textos de autores/as contemporáneos/as e sérvese deles para comprender e explicar o mantemento dos xéneros e dos temas procedentes da cultura grecolatina, describindo os seus aspectos esenciais e os tratamentos que reciben.</p>	
<p>LA2B5.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos latinos para efectuar correctamente a súa tradución.</p>	<p>Analiza morfolóxica e sintacticamente textos latinos e tradúceos</p>
<p>LA2B5.2.1. Utiliza con seguridade e autonomía o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical que proporciona, e identifica en cada caso o termo máis acaído na lingua propia, en función do contexto e do estilo empregado polo autor, para unha correcta tradución do texto.</p>	<p>Utiliza correctamente o dicionario, seleccionando a acepción máis acorde co contexto.</p>
<p>LA2B5.3.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos.</p>	<p>Non procede</p>
<p>LA2B5.4.1. Identifica o contexto social, cultural e histórico dos textos propostos partindo de referencias tomadas dos propios textos e asociándoas con coñecementos adquiridos previamente.</p>	<p>Non procede</p>
<p>LA2B5.5.1. Recoñece e explica a partir de elementos formais o xénero e o</p>	<p>Recoñece o xénero dun texto.</p>

propósito do texto.	
LA2B6.1.1. Identifica e explica termos do léxico literario, científico e filosófico, e tradúceos correctamente ao galego e ao castelán.	Identifica os termo do léxico literario, científico e filosófico máis frecuente.
LA2B6.2.1. Deduce o significado de palabras e expresións latinas non estudadas a partir do contexto, ou de palabras ou expresións da súa lingua ou doutras linguas que coñeza.	Deduce o significado de palabras e expresións latina moi transparentes a partir do contexto.
LA2B6.2.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado de palabras de léxico común e especializado do galego e do castelán.	Identifica a etimoloxía de determinadas palabras do léxico común.
LA2B6.3.1. Comprende, explica e emprega na lingua propia e no contexto axeitado locucións e expresións latinas que perviviron na linguaxe literaria, xurídica, filosófica, técnica, relixiosa, médica e científica.	Coñece a emprega correctamente as principais locucións latinas.
LA2B6.4.1. Recoñece e explica o significado dos helenismos e dos latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, e explica o seu significado a partir do termo de orixe.	Recoñece os latinismos e helenismos máis frecuentes.

INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE.

Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación
LA2B1.1.1. Recoñece e distingue a partir do étimo latino termos patrimoniais, semicultismos e cultismos, e explica as evolucións	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado

que se producen nun e noutro caso.

- Intercambios orais co alumnado
- Probas escritas

LA2B1.2.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras fonéticas de evolución, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica, valorando a relación co significado orixinal do étimo latino.

- Observación sistemática por parte da profesora
- Análise da produción do alumnado
- Intercambios orais co alumnado
- Probas escritas

LA2B1.2.2. Explica o proceso de evolución de termos latinos ás linguas romances, sinalando cambios fonéticos comúns a distintas linguas dunha mesma familia, e ilustralo con exemplos.

LA2B2.1.1. Nomea e describe as categorías, e sinala os trazos que as distinguen.

- Observación sistemática por parte da profesora
- Análise da produción do alumnado
- Intercambios orais co alumnado
- Probas escritas

LA2B2.2.1. Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, diferenciando lexemas e morfemas, e procurando exemplos noutros termos nos que estean presentes.

- Observación sistemática por parte da profesora
- Análise da produción do alumnado
- Intercambios orais co alumnado
- Probas escritas

LA2B2.3.1. Analiza morfoloxicamente palabras presentes nun

- Observación sistemática por parte da profesora

<p>texto latino, identifica correctamente os seus formantes e sinala o seu enunciado.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
<p>LA2B2.4.1. Identifica con seguridade e axudándose do dicionario calquera tipo de formas nominais e pronominais, declínaas e sinala o seu equivalente en galego e en castelán.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
<p>LA2B2.4.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía nominal e pronominal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
<p>LA2B2.5.1. Identifica con seguridade e axudándose do dicionario calquera tipo de formas verbais, conxúgaas e sinala o seu equivalente en galego e en castelán LA2B2.5.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía verbal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
<p>LA2B3.1.1. Utiliza axeitadamente a análise da sintaxe nominal e pronominal dun texto para efectuar correctamente a súa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado

tradución.	<ul style="list-style-type: none"> • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
LA2B3.2.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, e relaciónaas con construcións análogas existentes noutras linguas que coñeza.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
LA2B3.3.1. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua latina, e relaciónaos para traducilos cos seus equivalentes en galego e en castelán.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
LA2B3.4.1. Define e comprende os conceptos de oración composta, coordinación e subordinación, sinala exemplos nos textos e e recoñece os tipos de oracións compostas, tanto coordinadas como subordinadas, así como os nexos que as caracterizan.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
LA2B3.5.1. Identifica formas non persoais do verbo en frases e textos, tradúceas correctamente e explica as súas funcións.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas

<p>LA2B4.1.1. Nomea os aspectos máis salientables referentes á transmisión dos textos clásicos ao longo do tempo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
<p>LA2B4.2.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios latinos, e identifica e sinala a súa presenza en textos propostos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
<p>LA2B4.3.1. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles autores, obras e outros aspectos relacionados coa literatura latina. LA2B4.3.2. Nomea autores representativos da literatura latina, encádraos no seu contexto cultural, e cita e explica as súas obras máis coñecidas</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
<p>LA2B4.4.1. Realiza comentarios de textos latinos e sitúaos no tempo, explicando a súa estrutura, se a extensión da pasaxe o permite, e as súas características esenciais, e identifica o xénero ao que pertencen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
<p>LA2B4.5.1. Analiza o diferente uso que se fixo dos textos latinos, explorando o mantemento dos xéneros e os temas da literatura</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado

<p>latina mediante exemplos da literatura contemporánea.</p> <p>LA2B4.5.2. Recoñece a través de motivos, temas ou personaxes a influencia da tradición grecolatina en textos de autores/as contemporáneos/as e sérvese deles para comprender e explicar o mantemento dos xéneros e dos temas procedentes da cultura grecolatina, describindo os seus aspectos esenciais e os tratamentos que reciben.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
<p>LA2B5.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos latinos para efectuar correctamente a súa tradución.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
<p>LA2B5.2.1. Utiliza con seguridade e autonomía o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical que proporciona, e identifica en cada caso o termo máis acaído na lingua propia, en función do contexto e do estilo empregado polo autor, para unha correcta tradución do texto.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
<p>LA2B5.3.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado

	<ul style="list-style-type: none"> • Probas escritas
LA2B5.4.1. Identifica o contexto social, cultural e histórico dos textos propostos partindo de referencias tomadas dos propios textos e asociándoas con coñecementos adquiridos previamente.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
LA2B5.5.1. Recoñece e explica a partir de elementos formais o xénero e o propósito do texto.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
LA2B6.1.1. Identifica e explica termos do léxico literario, científico e filosófico, e tradúceos correctamente ao galego e ao castelán.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
LA2B6.2.1. Deduce o significado de palabras e expresións latinas non estudadas a partir do contexto, ou de palabras ou expresións da súa lingua ou doutras linguas que coñeza. LA2B6.2.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado de palabras de léxico común e especializado do galego e do castelán.	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
LA2B6.3.1. Comprende, explica e emprega na lingua propia e no	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora

<p>contexto axeitado locucións e expresións latinas que perviviron na linguaxe literaria, xurídica, filosófica, técnica, relixiosa, médica e científica.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
<p>LA2B6.4.1. Recoñece e explica o significado dos helenismos e dos latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, e explica o seu significado a partir do termo de orixe.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas

CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS

O enfoque metodolóxico deberá favorecer a capacidade de autoaprendizaxe, de traballar en equipo e aplicar os métodos apropiados de investigación para seguir aprendendo ao longo da vida.

-Os textos converteranse no punto de partida para traballar simultaneamente os aspectos morfosintácticos da lingua latina, o seu léxico e a súa relación co galego e co castelán, así como os aspectos culturais relacionados cos textos traballados.

-Proporase unha secuencia de traballo axeitada e graduada por medio dunha metodoloxía activa, preferentemente de tipo inductivo-contextual, na que as normas se convertan en posesión permanente e en automatismo lingüístico.

-O enfoque irá dirixido a que o alumnado desenvolva e afiance as súas propias técnicas de traballo mediante diversas estratexias.

-Procurarase xerar un clima na aula co que as alumnas e alumnos sintan a necesidade de participar activamente no proceso de ensinanza-aprendizaxe, asegurándonos de que eses intentos, mesmo se son erróneos, sirvan de estímulo para intentalo de novo.

-Neste senso, crearanse contextos de aprendizaxe e avaliación que comprometan o alumnado e que o leven a planificar e avaliar as súas realizacións, identificando os avances e as dificultades, de cara a autorregular o seu propio e singular proceso de aprender a aprender.

-Promoverase a participación do alumnado en pequenos traballos de investigación, coa orientación precisa para que poida acadar a capacidade de realizar un proxecto de investigación escolar de forma autónoma.

-Haberá que distinguir niveis de dificultade no contido e nas actividades para cubrir as diversas necesidades educativas do alumnado.

-Promoverase a utilización das TIC para informarse, aprender e comunicarse e para utilizar con sentido crítico, como recurso formativo, materiais de procedencia diversa

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Non se utiliza libro de texto.

Traballarase cos materiais seleccionados e elaborados pola profesora, ademais de textos de autores clásicos, atlas, mapas, dicionarios etimolóxicos, históricos, de mitoloxía, de literatura; material audiovisual: vídeos, CD, diapositivas, imaxes en presentación en powerPoint, e a consulta dalgunha das múltiples páxinas web e blogs existentes relacionados con algúns dos temas

abordados. Sempre que se considere oportuno farase uso de prensa escrita e de actividades interactivas relacionadas cos aspectos lingüísticos e culturais tanto en formato impreso como dixital.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN

Para os criterios de avaliación desenvolvidos por contidos correspondentes con estándares de aprendizaxe véxase *supra*.

En cada avaliación realizaranse cando menos dúas probas, unha de carácter teórico e outra práctica. No primeiro inclúíranse preguntas de morfoloxía, sintaxe e cuestións relacionadas con contidos establecidos pola CIUG para as probas da ABAU. A proba práctica consistirá nunha ou varias traducións con dicionario.

A finais da primeira avaliación ou a partir da 2ª incluírase unha *relectio*, tradución sen dicionario, de textos traballados na clase. Tamén se realizarán probas de vocabulario etimolóxico ao longo do curso, que non serán obxecto de recuperación. As cualificacións obtidas nestas probas computaranse como integrantes da parte teórica da materia.

As recuperacións, sempre posteriores á sesión de avaliación, afectarán ás partes teóricas, agás ás probas de vocabulario e ás traducións sen dicionario das que só excepcionalmente se realizará algunha. As probas de tradución con dicionario recuperaranse nas avaliacións sucesivas, por entender que a interpretación dos textos é un proceso lento e gradual.

A nota final será o resultado da media global da teoría e a práctica que se calculará do seguinte xeito: primeiro obterase a media da parte de teoría dividindo a suma das notas das tres avaliación entre tres, despois calcularase a media progresiva (tendo en conta que a cualificación da 1ª avaliación contará como unha nota, a da 2ª como dúas e a da 3ª como tres) das probas de tradución.

Requirirase unha cualificación mínima dun 4 para facer as medias compensatorias entre as probas teóricas e prácticas.

Nas distintas probas realizadas valorarase os contidos pero tamén a riqueza de vocabulario, a coherencia e precisión da redacción, así como a corrección ortográfica.

Concretamente en 2º de bach., seguindo as directrices do grupo da traballo de latín para as PAU, nos textos de tradución terase en conta a exactitude e precisión no contido e a corrección do resultado na lingua de destino. No que atinxe á gramática valorarase que se apliquen correctamente todas as unidades morfolóxicas e as estruturas e funcións sintácticas que desempeñan. Nos temas de literatura valorarase a exactitude, cantidade e calidade dos contidos referidos e a claridade e corrección da exposición. Por último, no apartado do mundo clásico terase en conta a explicación precisa e clara de cada unha das partes.

Por tratarse dunha materia de contidos progresivos non se realizarán probas de recuperación; aínda que, en determinadas circunstancias especiais e sempre segundo o criterio da profesora, poderase propoñer a realización dalgunha proba puntual que serva para recuperar algunha parte. Non se realizará exame final.

Nas distintas probas realizadas valorarase os contidos pero tamén a riqueza de vocabulario, a coherencia e precisión da redacción, así como a corrección ortográfica.

O traballo individual e colectivo tanto dentro da aula como naquelas tarefas encomendadas para a casa, a participación activa e respectuosa, a presentación e conservación do caderno de clase e o material didáctico, a puntualidade na entrega das tarefas encomendadas, a boa predisposición para a aprendizaxe, a actitude de respecto cara aos compañeiros e á profesora, a observancia das normas de convivencia teranse en conta á hora de fixar as cualificación definitivas dos alumnos tanto nas distintas avaliacións celebradas ao longo do curso como na avaliación final.

O feito de utilizar calquera sistema fraudulento nun exame, e inclúese a exhibición dun aparato de telefonía móbil ou similar, suporá a avaliación como suspenso nesa avaliación.

Os criterios de promoción son os contemplados para todo o centro nos documentos pertinentes.

TEMPORALIZACIÓN

En segundo de bacharelato, despois dun repaso inicial, intentarase abarcar a maior porcentaxe posible de materia do currículo na 1ª e 2ª avaliación, dado que cada ano a 3ª queda moi minguada e ademais o cansazo, a presión e as numerosas probas das diversas materias actúan negativamente no rendemento final dos/as alumnos/as deste nivel.

INSTRUMENTOS E PROCEDEMENTOS DE AVALIACIÓN

Vanse ir utilizando, segundo o momento e tendo en conta os obxectivos/capacidades que cada un deles pode valorar, os seguintes instrumentos e procedementos de recollida de información:

- Observación sistemática por parte da profesora do traballo na aula e control das actividades encomendadas con anotación dos datos pertinentes na ficha do alumno/a.
 - Análise da produción do alumnado: monografías, resumos, traballos de aplicación e síntese, caderno de clase, textos escritos, producións orais.
 - Intercambios orais co alumnado: diálogo, entrevista, postas en común.
 - Participación e interese mostrado na clase.
 - Seguimento da avaliación continua de cada alumno ou alumna.
 - Distintas probas escritas deseñadas para cualificar as distintas partes das que consta o currículo dos distintos niveis.
-
- Promoverase a participación do alumnado en pequenos traballos de investigación, coa orientación precisa para que poida acadar a capacidade de realizar un proxecto de investigación escolar de forma autónoma.
 - Haberá que distinguir niveis de dificultade no contido e nas actividades para cubrir as diversas necesidades educativas do alumnado.
 - Promoverase a utilización das TICs para informarse, aprender e comunicarse e para utilizar con sentido crítico, como recurso formativo, materiais de procedencia diversa

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

En cada avaliación realizaranse cando menos dúas probas, unha de carácter teórico e outra máis práctica. Na primeira incluíranse preguntas de morfoloxía, sintaxe, léxico latino e mais cuestións relacionadas con contidos correspondentes ao bloque cuarto. A proba práctica consistirá nunha ou varias traducións con dicionario.

A finais da primeira avaliación ou a partir da 2ª incluírase unha *relectio*, tradución sen dicionario, de textos traballados na clase. Tamén se realizarán probas do vocabulario etimolóxico proporcionado pola profesora ao longo do curso, que non serán obxecto de recuperación. As cualificacións obtidas computaranse como integrantes da parte teórica da materia.

As recuperacións, sempre posteriores á sesión de avaliación, afectarán ás partes teóricas, agás ás probas de vocabulario e ás traducións sen dicionario das que só excepcionalmente se realizará algunha. As probas de tradución con dicionario recuperaranse nas avaliacións sucesivas, por entender que a interpretación dos textos é un proceso lento e gradual.

A nota final será o resultado da media global da teoría e a práctica que se calculará do seguinte xeito: primeiro obterase a media da parte de teoría dividindo a suma das notas das tres avaliacións entre tres, despois calcularase a media progresiva (tendo en conta que a cualificación da 1ª avaliación contará como unha nota, a da 2ª como dúas e a da 3ª como tres) das probas de tradución.

Requirirase unha cualificación mínima dun 4 para facer as medias compensatorias entre as probas teóricas entre si e entre estas e as prácticas.

Nas distintas probas realizadas valorarase os contidos pero tamén a riqueza de vocabulario, a coherencia e precisión da redacción, así como a corrección ortográfica.

O traballo individual e colectivo tanto dentro da aula como naquelas tarefas encomendadas para a casa, a participación activa e respectuosa, a presentación e conservación do caderno de clase e o material didáctico, a puntualidade na entrega das tarefas encomendadas, a boa predisposición para a aprendizaxe, a actitude de respecto cara aos compañeiros e á profesora, a observancia das normas de convivencia teranse en conta á hora de fixar as cualificación definitivas dos alumnos tanto nas distintas avaliacións celebradas ao longo do curso como na avaliación final.

O feito de utilizar calquera sistema fraudulento nun exame, e inclúese a exhibición dun aparato de telefonía móbil ou similar, suporá a avaliación como suspenso nesa avaliación.

Concretamente en 2º de bach., seguindo as directrices do grupo da traballo de latín para as ABAU, nos textos de tradución terase en conta a exactitude e precisión no contido e a corrección do resultado na lingua de destino. No que atinxe á gramática valorarase que se apliquen correctamente todas as unidades morfolóxicas e as estruturas e funcións sintácticas que desempeñan. Nos temas de literatura valorarase a exactitude, cantidade e calidade dos contidos referidos e a claridade e corrección da exposición. Por último, no apartado do mundo clásico terase en conta a explicación precisa e clara de cada unha das partes.

CULTURA CLÁSICA 3º ESO

INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

A materia de Cultura Clásica ten como obxectivo primordial achegar o alumnado ao estudo das civilizacións grega e latina nos ámbitos literario, artístico, filosófico, científico, sociopolítico e lingüístico, de xeito que poida tomar conciencia da influencia, o mantemento e a presenza destes aspectos na cultura occidental, e comprender a súa identidade cultural, así como as manifestacións que a definen.

A través de Cultura Clásica preténdese iniciar o alumnado nun exercicio de reflexión e a análise sobre as bases en que descansan realidades moi importantes da nosa cultura, confrontándoas co que coñecemos como legado clásico: un patrimonio común que debe ser considerado irrenunciable para os cidadáns e as cidadás de Europa.

O currículo básico da materia artículase en bloques temáticos pertencentes a dous ámbitos diferentes: o ámbito lingüístico e o non lingüístico.

O ámbito lingüístico oriéntase fundamentalmente a analizar a relación de parentesco entre as linguas clásicas e un bo número das que se falan na actualidade. Para iso, pártese do concepto de familia lingüística, centrando a atención na familia das linguas indoeuropeas, á que pertencen o grego e o latín e da que deriva unha boa parte das linguas modernas. O estudo da orixe e a evolución da familia lingüística indoeuropea acompáñase coa descrición do marco histórico e xeográfico onde ten lugar a

devandita evolución. En relación con este aspecto, inclúese un percorrido a través da orixe e a evolución da escritura e a súa diversidade de sistemas e alfabetos. Préstaselle especial atención ao importantísimo papel que o latín e o grego xogaron na configuración das linguas modernas, en especial na composición culta e na formación do léxico. O obxectivo último da materia de Cultura Clásica, neste ámbito será permitirlle ao alumnado afondar na comprensión da propia lingua e no uso desta como elemento esencial para a comunicación e a adquisición de coñecementos.

No ámbito non lingüístico engóbase o resto dos bloques propostos: xeografía, historia, mitoloxía, relixión, arte, sociedade e vida cotiá, e literatura. Todos eles irán enfocados a iniciar o alumnado no coñecemento dos aspectos máis característicos da cultura grecorromana, de xeito que a través do seu estudo sexa quen de analizar e comprender os trazos comúns e os que son diversos, valorar a herdanza clásica e respectar o patrimonio cultural da humanidade. Para sentar as bases deste estudo pártese da necesidade de coñecer o marco xeográfico e histórico en que se desenvolveron as civilizacións grega e romana ao longo do tempo, orixe da civilización occidental. O estudo das relixións grega e romana préstalles atención ás manifestacións máis significativas da relixiosidade oficial, os cultos públicos e privados, as manifestacións deportivas relacionadas, as festividades relixiosas e os valores culturais asociados a ela.

Dentro deste apartado sitúase o capítulo da mitoloxía, no que se aborda a construción do imaxinario colectivo europeo, grazas ás narracións míticas e lendarias, o mundo dos deuses e dos heroes, e o seu mantemento na cultura contemporánea. Especial atención merecen as manifestacións artísticas que nos legaron as civilizacións grega e romana, que serviron e serven de modelo a moitas das producións actuais. Entre elas cómpre salientar, por unha banda, as relativas ás artes plásticas, concretamente á arquitectura, á escultura e ás artes decorativas, e, pola outra, á literatura, cuxa configuración en xéneros

determina toda a nosa tradición literaria, grazas ao acervo de temas, tópicos e recursos estilísticos empregados polos seus autores e polas súas autoras.

Dedícaselle un apartado á sociedade e á vida cotiá, dentro do cal se tratan aspectos como a organización política e social do mundo grecorromano, as clases sociais, a vida pública e privada, e os valores cívicos que se transmitiron á cultura occidental.

En todos os bloques de contidos vai implícito o estudo inescusable do mantemento do legado clásico na actualidade, co que se pretende analizar todos os elementos desta herdanza clásica que continúan a ser referentes na nosa cultura. Debido ao carácter de optatividade da materia de Cultura Clásica, é necesario ter en conta a flexibilidade na adecuación dos contidos ás características dos centros docentes e ao alumnado que escolla esta opción, de xeito que o seu currículo debe ter a apertura propia das materias específicas.

A comunicación lingüística é a competencia clave con máis presenza no bloque lingüístico, xa que permite descubrir as raíces grecorromanas do vocabulario das linguas que utiliza. Con todo, no bloque non lingüístico os propios contidos da materia fomentan, tamén, a expresión a través da comunicación textual, oral, audiovisual e dixital.

A presenza das novas tecnoloxías da información e da comunicación no mundo actual aproveitase como unha vantaxe para o labor cotián na aula, traballando, deste xeito, a competencia dixital. A procura de información guiada polo profesorado facilita o desenvolvemento do espírito crítico e o achegamento persoal ao coñecemento. Nesta liña, tamén hai que salienta a importancia do traballo da competencia en aprender a aprender, xa que o alumnado está iniciándose na selección, na avaliación, na comprensión e na produción de información cada vez máis complexa. A perseveranza, os hábitos de estudo, a autonomía e o traballo en equipo son capacidades que se poden afianzar neste capítulo.

A descuberta da historia do mundo grego e do romano a través dos seus fitos máis salientables no ámbito da política, a sociedade e a vida cotiá axudarán a potenciar as competencias sociais e cívicas, así como a competencia en sentido da iniciativa e espírito emprendedor, por medio da planificación de proxectos en equipo, reforzando os conceptos dos valores democráticos, a participación cidadá e a toma de decisións responsables.

Unha visión global da xeografía e historia de Grecia e Roma impulsará o alumnado a comprender os procesos de cambio desde o mundo antigo ata a actualidade, traballando, tamén, a competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, que capacitan para a análise de fenómenos complexos, o razoamento lóxico e o rigor científico.

A aproximación ás manifestacións artísticas e literarias do mundo clásico permite o desenvolvemento da competencia en conciencia e expresión culturais, xa que un dos obxectivos principais da materia é a constatación do mantemento das súas pegadas na actualidade.

A materia de Cultura Clásica significa para o alumnado de educación secundaria unha excelente vía de achegamento á posta en valor do noso patrimonio cultural, que se aloxa nos restos arqueolóxicos, nos museos e mesmo no contorno cotián, así como nas manifestacións máis inmateriais da cultura grecorromana, como o pensamento, as crenzas, a mitoloxía, a estética e a ética.

CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

Na área de Cultura Clásica incidiremos no adestramento de todas as competencias de xeito sistemático, facendo fincapé nos descritores máis afíns á área.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

A aprendizaxe da Cultura Clásica vai contribuír ao desenvolvemento desta competencia na medida que axuda a coñecer a orixe da matemática moderna, xa que moitos dos principios e teoremas que se empregan actualmente foron desenvolvidos polos matemáticos gregos. Tamén moitas das ciencias tiveron o seu primeiro desenvolvemento na Antigüidade, como a xeografía, a zooloxía, a botánica ou a astronomía. Ademais, o coñecemento de étimos grecolatinos presentes na linguaxe matemática axuda a mellorar a comprensión de conceptos, enunciados e outros contidos científicos e matemáticos.

Os descritores que traballaremos fundamentalmente serán:

- Desenvolver e promover hábitos de vida saudable en canto á alimentación e ao exercicio físico.
- Xerar criterios persoais en torno á visión social da estética do corpo humano fronte ao seu coidado saudable.
- Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá.
- Aplicar métodos científicos rigorosos para mellorar a comprensión da realidade circundante en distintos ámbitos (biolóxico, físico, químico, tecnolóxico, xeográfico...).

Comunicación lingüística

A aprendizaxe da materia contribúe á adquisición e traballo desta competencia coa lectura e comprensión de fontes escritas, coa elaboración e análise de textos, coas exposicións orais sobre diversos temas, coa utilización dun vocabulario moi amplo ao ter que manexar termos que proveñen do grego e do latín principalmente. Ademais, o alumno poderá afondar na comprensión da propia lingua e no uso desta como elemento esencial para a comunicación e para a adquisición de coñecementos.

Adestrar os descritores indicados garántenos unha maior comprensión por parte do alumnado, o que nos leva a un coñecemento profundo e a adquirir con gran destreza aquilo que nos propoñemos.

Os descritores que priorizaremos serán:

- Comprender o sentido dos textos escritos e orais.
- Expresarse oralmente con corrección, adecuación e coherencia.
- Respetar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...
- Manexar elementos de comunicación non verbal, ou en diferentes rexistros nas diversas situacións comunicativas.
- Entender o contexto sociocultural da lingua, así como a súa historia para darlle un mellor uso.
- Na medida do posible e no marco de traballo en proxectos europeos:
- Manter conversacións noutras linguas sobre temas cotiáns en distintos contextos.
- Producir textos escritos de diversa complexidade para o seu uso en situacións cotiás ou de materias diversas.
- Utilizar os coñecementos sobre a lingua para buscar información e ler textos de diversa índole.

Competencia dixital

Esta materia contribúe a esta competencia posto que a súa dimensión histórica e cultural favorece que o alumnado utilice as novas tecnoloxías para seleccionar de forma adecuada diversas fontes de información, analízalas e interpretalas, valorar a súa validez e fiabilidade e traballar de xeito colaborador sobre os materiais seleccionados. Ademais, tamén fomenta a presentación de traballos en soporte dixital e favorece o desenvolvemento das habilidades necesarias para a súa exposición de forma autónoma que

lles permita chegar a conclusións novas e resolver situacións de forma orixinal, sentíndose autores e protagonistas dos resultados e conclusións obtidos.

Para iso, neste área traballaremos os seguintes descritores da competencia:

- Empregar varias fontes para a busca de información.
- Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade.
- Elaborar información propia derivada da información obtida a través de medios tecnolóxicos.
- Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.
- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.
- Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria.

Conciencia e expresións culturais

Por medio da Cultura Clásica o alumnado aprende a apreciar manifestacións culturais e artísticas en xeral (literatura, pintura, escultura, arquitectura, dereito, institucións políticas, historia, filosofía...); a valorar feitos culturais, como a mitoloxía ou a relixión, que forman parte da tradición da nosa civilización; a recoñecer o concepto da estética e a beleza; a ampliar a súa visión do mundo con visitas a museos e exposicións, co coñecemento doutras linguas e outras culturas, co teatro, a ópera, a música, etc. Todo iso contribúe, sen dúbida, á adquisición desta competencia.

Para iso, neste área, traballaremos os seguintes descritores da competencia:

- Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.
- Apreciar a beleza das expresións artísticas e do cotián.

- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.
- Mostrar respecto cara ao patrimonio cultural nas súas distintas vertentes (artístico-literaria, etnográfica, científico-técnica...), e cara ás persoas que contribuíron ao seu desenvolvemento.

Competencias sociais e cívicas

Esta competencia adquirese ao entender a civilización grega e romana como creadoras dos dereitos e deberes dos individuos e os grupos e dos mecanismos que aseguran a súa participación na vida pública. O estudo desta materia desenvolve no alumnado actitudes de cidadáns activos e comprometidos mediante a comprensión do noso pasado, o estudo da configuración social e política, os acontecementos máis destacados da súa historia, o seu concepto de ocio e de traballo e a influencia que todo iso tivo na configuración da sociedade actual en todas as súas dimensións. A tolerancia, a capacidade de respectar as diferenzas e o diálogo como base dos acordos son algunhas das destrezas que o alumnado tamén adquire grazas ao papel mediador de Grecia e de Roma.

Os descritores que adestraremos son os seguintes:

- Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.
- Recoñecer a riqueza que supón a diversidade de opinións e ideas.
- Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.
- Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.
- Respectar os distintos ritmos e potencialidades.
- Involucrarse ou promover accións cun fin social.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

Esta materia contribúe a fomentar a autonomía e iniciativa persoal na medida que se utilizan procedementos que esixen planificar, avaliar distintas posibilidades e tomar decisións. A exposición de traballos individuais ou en grupo e a realización de debates implican valorar as achegas doutros compañeiros, aceptar posibles erros, e non se render ante as dificultades. En definitiva, achega posibilidades de mellora e fomenta o afán de superación.

Os descritores que adestraremos son:

- Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.
- Ser constante no traballo, superando as dificultades.
- Xestionar o traballo do grupo, coordinando tarefas e tempos.
- Darlle prioridade á consecución de obxectivos de grupo fronte a intereses persoais.
- Dirimir a necesidade de axuda en función da dificultade da tarefa.
- Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.
- Xerar novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos do tema.

Aprender a aprender

O estudo desta materia contribúe a que o alumno sexa consciente de que ao longo da historia da humanidade o home sempre estivo a aprender e baseou a aprendizaxe nos coñecementos anteriores. Esta competencia supón ter ferramentas que

faciliten a aprendizaxe, pero tamén ter unha visión estratéxica dos problemas e saber prever e adaptarse aos cambios que se producen cunha actitude positiva.

Os descritores que adestraremos son:

- Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
- Xestionar os recursos e motivacións persoais a favor da aprendizaxe.
- Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
- Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...
- Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios.
- Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.

Estándares de aprendizaxe

Competencias clave

CCB1.1.1. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico en que se sitúan en distintos períodos as civilizacións grega e romana, delimitando o seu ámbito de influencia, establecendo conexións con outras culturas próximas e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.

- CMCCT
- CD
- CAA

CCB1.2.1. Enumera aspectos do marco xeográfico que poden ser considerados determinantes no desenvolvemento das civilizacións grega e latina, e achega exemplos para ilustrar e xustificar as súas

- CSC
- CD

formulacións.

· CAA

CCB2.1.1. Sabe enmarcar determinados feitos históricos nas civilizacións grega e romana e no período histórico correspondente, pondoos en contexto e relacionándoos con outras circunstancias contemporáneas.

· CAA
· CMCCT
· CD
· CSC

CCB2.2.1. Distingue con precisión as etapas da historia de Grecia e Roma, nomeando e situando no tempo os principais fitos asociados a cada unha delas.

· CSIEE
· CMCCT
· CD
· CSC

· CCB2.2.2. Explica o proceso de transición que se produce entre as etapas da historia de Grecia e Roma, describindo as circunstancias que interveñen no paso dunhas a outras.

· CMCCT
· CAA
· CSC

· CCB2.2.3. Elabora eixes cronolóxicos en que se representen fitos históricos salientables, consultando ou non fontes de información.

· CD
· CMCCT
· CSC

· CCB2.2.4. Sitúa dentro dun eixe cronolóxico o marco histórico en que se desenvolven as civilizacións grega e romana, sinalando períodos e identificando en cada un as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións.

· CMCCT
· CD
· CSC

- CCB2.3.1. Explica a romanización de Hispania e Gallaecia, describindo as súas causas e delimitando as súas fases.

 - CCEC
 - CAA
 - CSC
 - CCL

- CCB2.3.2. Enumera, explica e ilustra con exemplos os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da romanización de Hispania e Gallaecia, sinalando a súa influencia na historia posterior do noso país.

 - CSC
 - CAA
 - CCEC
 - CCL

- CCB3.1.1. Pode nomear coa súa denominación grega e latina os principais deuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o seu ámbito de influencia, explicando a súa xenealoxía e establecendo as relacións entre os diferentes deuses.

 - CD
 - CCEC
 - CCL

- CCB3.2.1. Identifica dentro do imaxinario mítico deuses, semideuses e heroes, e explica os principais aspectos que os diferencian.

 - CCEC
 - CD
 - CCL

- CCB3.2.2. Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos da antigüidade clásica e os pertencentes a outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa.

 - CAA
 - CSC
 - CCEC

- CD

· CCB3.2.3. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno e sinalando as principais semellanzas e diferenzas que se observan entre ambos os tratamentos, asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época.

· CCEC
· CMCCT
· CD
· CSC
- CCB3.2.4. Recoñece referencias mitolóxicas nas artes plásticas, sempre que sexan claras e sinxelas, describindo, a través do uso que se fai destas, os aspectos básicos que en cada caso se asocian á tradición grecolatina.

· CCEC
· CD
- CCB3.3.1. Enumera e explica as principais características da relixión grega, póndoas en relación con outros aspectos básicos da cultura helénica e establecendo comparacións con manifestacións relixiosas propias doutras culturas.

· CSC
· CMCCT
· CCEC
- CCB3.4.1. Distingue a relixión oficial de Roma dos cultos privados, e explica os trazos que lles son propios.

· CSC
· CMCCT
· CCEC
- CCB4.1.1. Recoñece os trazos básicos da arte clásica nas manifestacións artísticas antigas e actuais.

· CD
· CCEC
- CCB4.1.2. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles aspectos relacionados coa arte grecolatina, asociándoos a

· CMCCT

outras manifestacións culturais ou a fitos históricos.

- CD
- CCEC

CCB4.2.1. Recoñece as características esenciais das arquitecturas grega e romana, identificando en imaxes a orde arquitectónica á que pertencen distintos monumentos, para razoar a súa resposta.

- CCEC
- CMCCT

CCB4.3.1. Recoñece esculturas gregas e romanas en imaxes, encádraas nun período histórico e identifica nelas motivos mitolóxicos, históricos ou culturais.

- CCEC
- CMCCT
- CD

CCB4.4.1. Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores.

- CSC
- CMCCT
- CD
- CCEC

CCB4.5.1. Localiza nun mapa os principais monumentos clásicos do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e súa cronoloxía aproximada.

- CAA
- CD
- CCEC
- CMCCT

- CCB5.1.1. Nomea os principais sistemas políticos da antigüidade clásica e describe, dentro de cada un, a forma de distribución e o exercicio do poder, as institucións, o papel que estas desempeñan e os mecanismos de participación política. · CSC
· CCL
- CCB5.2.1. Describe a organización das sociedades grega e romana, explicando as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relacionando estes aspectos cos valores cívicos da época e comparándoos cos actuais. · CSIEE
· CSC
· CCL
- CCB5.2.2. Describe as principais características e a evolución dos grupos que compoñen as sociedades grega e romana. · CCL
· CSC
- CCB5.3.1. Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un dos seus membros, identificando e explicando a través deles estereotipos culturais e comparándoos cos actuais. · CSC
· CCL
- CCB5.4.1. Identifica e describe os tipos de vivenda, o modo de alimentación, os hábitos de hixiene e a vestimenta en Grecia e Roma. · CD
· CAA
· CSC
· CMCCT
· CCL
- CCB5.4.2. Identifica e describe formas de traballo e relacións cos coñecementos científicos e técnicos da · CAA

época, e explica a súa influencia no progreso da cultura occidental.

- CMCCT
- CSC
- CCL

CCB5.5.1. Describe as principais formas de lecer das sociedades grega e romana, analizando a súa finalidade, os grupos aos que van dirixidas e a súa función no desenvolvemento da identidade social.

- CSIEE
- CAA
- CSC
- CCL

CCB5.6.1. Explica a orixe e a natureza dos Xogos Olímpicos, comparándoos e destacando a súa importancia con respecto a outras festividades deste tipo existentes na época, e comenta o seu mantemento no mundo moderno, establecendo semellanzas e diferenzas entre os valores culturais aos que se asocian en cada caso.

- CD
- CAA
- CSC
- CCL

CCB6.1.1. Recoñece tipos de escritura, clasifícaos consonte súa natureza e a súa función, e describe os trazos que os distinguen.

- CD
- CCEC
- CCL

CCB6.2.1. Nomea e describe os trazos principais dos alfabetos máis utilizados no mundo occidental, diferenciándoos doutros tipos de escrituras, e explica a súa orixe.

- CAA
- CCEC
- CCL

- CCB6.3.1. Explica a influencia dos alfabetos grego e latino na formación dos alfabetos actuais, e sinala nestes últimos a presenza de determinados elementos tomados dos primeiros.
- CD
 - CMCCT
 - CCEC
 - CCL
- CCB6.4.1. Enumera e localiza nun mapa as principais ramas da familia das linguas indoeuropeas, sinalando os idiomas modernos que derivan de cada unha e os aspectos lingüísticos que evidencian o seu parentesco.
- CMCCT
 - CD
 - CSC
- CCB6.4.2. Describe a evolución das linguas romances a partir do latín como un proceso histórico, explicando e ilustrando con exemplos os elementos que evidencian do xeito máis visible a súa orixe común e o parentesco existente entre elas.
- CCL
 - CCEC
- CCB6.5.1. Identifica as linguas que se falan en Europa e en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.
- CSC
 - CD
 - CCL
 - CCA
- CCB6.6.1. Recoñece e explica o significado dalgúns dos helenismos e latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España e doutras linguas modernas, e explica o seu significado a partir do termo de orixe.
- CCL
 - CCA
- CCB6.6.2. Explica o significado de palabras a partir da súa descomposición e da análise etimolóxica das súas
- CCL

- partes. · CCA
- CCB6.7.1. Identifica e diferencia con seguridade cultismos, semicultismos e termos patrimoniais, en relación co termo de orixe sen necesidade de consultar dicionarios nin outras fontes de información. · CCA
· CCL
- CCB6.7.2. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual. · CD
· CCL
- CCB6.8.1. Explica os procesos de evolución dalgúns termos desde o étimo latino ata os seus respectivos derivados nas linguas romances, describindo algúns dos fenómenos fonéticos producidos e ilustrándoos con outros exemplos. · CCL
· CCA
- CCB6.8.2. Realiza evolucións do latín ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución. · CCA
· CCL
- CCB6.9.1. Explica a partir da súa etimoloxía termos de orixe grecolatina propios da linguaxe científico-técnica e sabe usalos con propiedade. · CCL
· CCA
- CCB6.10.1. Demostra o influxo do latín e o grego sobre as linguas modernas servíndose de exemplos para ilustrar o mantemento nestas de elementos léxicos morfolóxicos e sintácticos herdados das primeiras. · CCL
· CCA
- CCB6.11.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios grecolatinos e recoñece a súa · CCEC

- influencia na literatura posterior. · CCL
· CCA
- CCB6.12.1. Nomea os autores máis representativos da literatura grecolatina, encádraos no seu período histórico e cita as súas obras máis coñecidas. · CCEC
· CCL
- CCB7.1.1. Sinala e describe algúns aspectos básicos da cultura e a civilización grecolatina que sobreviviron ata a actualidade, demostrando a súa vixencia nunha e noutra época mediante exemplos. · CCL
· CCA
- CCB7.2.1. Demostra a súa supervivencia da mitoloxía e os temas lendarios mediante exemplos de manifestacións artísticas contemporáneas. · CAA
· CCEC
- CCB7.3.1. Enumera e explica algúns exemplos concretos nos que se pon de manifesto a influencia que o mundo clásico tivo na historia e as tradicións do noso país. · CCL
· CSC
- B7.4.1. Utiliza as tecnoloxías da información e a comunicación para conseguir información e realizar traballos de investigación acerca da súa supervivencia da civilización clásica na nosa cultura. · CD
· CAA

OBXECTIVOS

A educación secundaria obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e as alumnas as capacidades que lles permitan:

- ▶ Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- ▶ Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- ▶ Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- ▶ Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- ▶ Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- ▶ Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.

- ▶ Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- ▶ Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- ▶ Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
- ▶ Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.
- ▶ Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio natural, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.
- ▶ Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.
- ▶ Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

- ▶ Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersonal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

A materia de Cultura Clásica contribuirá a desenvolver nos alumnos e as alumnas as capacidades que lles permitan:

1. Localizar nun mapa fitos xeográficos relevantes para o coñecemento das civilizacións grega e romana.
2. Coñecer as características máis importantes do marco xeográfico no que se desenvolveron as culturas de Grecia e Roma no momento do seu apoxeo.
3. Coñecer algúns fitos esenciais na historia de Grecia e Roma e coñecer as súas consecuencias e influencia na nosa historia.
4. Distinguir e situar nun eixe cronolóxico as principais etapas históricas de Grecia e Roma.
5. Coñecer coa súa denominación grega e latina os principais deuses e heroes da mitoloxía grecolatina, os seus trazos, atributos e ámbitos de influencia.
6. Coñecer os mitos e heroes grecolatinos de maior relevancia.
7. Coñecer as características fundamentais da arte grega e romana e relacionar manifestacións artísticas actuais cos seus modelos clásicos.
8. Localizar nun mapa e describir os monumentos clásicos máis significativos que forman parte do patrimonio español.
9. Coñecer as características dos principais sistemas políticos presentes no mundo clásico establecendo semellanzas e diferenzas entre elas.
10. Coñecer as características e a evolución da organización social grega e romana e a súa presenza na sociedade actual.

11. Identificar e explicar os diferentes papeis que desempeñan dentro da familia cada un dos seus membros.
12. Identificar as principais formas de traballo e de ocio existentes na Antigüidade.
13. Recoñecer os diferentes tipos de escritura e distinguilas entre si.
14. Distinguir distintos tipos de alfabetos usados na actualidade.
15. Coñecer a orixe común de diferentes linguas.
16. Describir a evolución das linguas romances a partir do latín como un proceso histórico.
17. Identificar as linguas romances e non romances da península Ibérica e localizalas nun mapa.
18. Identificar léxico común, técnico e científico de orixe grecolatina na propia lingua e sinalar a súa relación coas palabras latinas ou gregas orixinarias.
19. Describir algúns aspectos básicos da cultura e a civilización grecolatina que chegaron ata a actualidade.
20. Coñecer a presenza da mitoloxía e os temas lendarios nas manifestacións artísticas actuais.
21. Identificar os aspectos máis importantes da historia de Grecia e Roma e a súa presenza no noso país e recoñecer as pegadas da cultura romana en diversos aspectos da civilización actual.
22. Realizar traballos de investigación sobre a presenza da civilización clásica no contorno, utilizando as tecnoloxías da información e a comunicación.
23. Coñecer as características fundamentais da romanización de Hispania.
24. Coñecer e comparar as características da relixiosidade grega e romana coa actualidade.
25. Explicar os fundamentos da relixiosidade romana e distinguir a relixión oficial das manifestacións de culto privado.
26. Coñecer as principais características dos xéneros literarios grecolatinos e a súa influencia na literatura posterior.

CONTIDOS E CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Bloque 1: Xeografía

Bloque 2: Historia

Bloque 3: Mitoloxía

Bloque 4: Arte

Bloque 5: Sociedade e vida cotiá

Bloque 6: Lingua e literatura

Bloque 7: Supervivencia na actualidade

Contidos

B1.1. Marco xeográfico das civilizacións grega e romana.

B1.1. Marco xeográfico das civilizacións grega e romana.

Criterios de avaliación

· B1.1. Localizar nun mapa fitos xeográficos e enclaves concretos relevantes para o coñecemento das civilizacións grega e romana.

· B1.2. Describir os marcos xeográficos en que se desenvolven as civilizacións grega e romana ao longo da súa historia.

B2.1. Marco histórico da civilización grega: das civilizacións minoica e micénica ao mundo helenístico.

· B2.2. Marco histórico da civilización romana: Monarquía, República e Imperio.

B2.1. Marco histórico da civilización grega: das civilizacións minoica e micénica ao mundo helenístico.

· B2.2. Marco histórico da civilización romana: Monarquía, República e Imperio.

B2.1. Marco histórico da civilización grega: das civilizacións minoica e micénica ao mundo helenístico.

· B2.2. Marco histórico da civilización romana: Monarquía, República e Imperio.

B3.1. O panteón grego e romano.

B3.2. Mitos grecolatinos. Os heroes.

· B2.1. Identificar, describir e explicar o marco histórico en que se desenvolven as civilizacións grega e romana.

· B2.2. Coñecer as principais características de cada período da historia de Grecia e Roma, e saber situar nun eixe cronolóxico feitos históricos.

· B2.3. Coñecer as características fundamentais da romanización de Hispania e Gallaecia.

· B3.1. Coñecer os principais deuses da mitoloxía grecolatina.

· B3.2. Coñecer os mitos e os heroes grecolatinos, e establecer semellanzas e diferenzas entre os mitos e os heroes antigos e os actuais.

B3.3. Relixión grega.

- B3.3. Coñecer e comparar as características da relixiosidade e da relixión grega coas actuais.

B3.4. Relixión romana: culto público e privado.

- B3.4. Explicar os fundamentos da relixiosidade romana e distinguir a relixión oficial das manifestacións do culto privado.

B4.1. Fundamentos da arte clásica.

- B4.1. Coñecer as características fundamentais da arte clásica e relacionar manifestacións artísticas actuais cos seus modelos clásicos.

B4.2. Arquitectura en Grecia e Roma: tipos de edificios e ordes arquitectónicas.

- B4.2. Identificar as características máis salientables da arquitectura grecorromana en relación cos edificios máis singulares.

B4.3. Escultura en Grecia e Roma: etapas, estilos e temáticas.

- B4.3. Coñecer as manifestacións escultóricas da arte grega e romana ao longo da Antigüidade e identificar a súa temática.

B4.4. Enxeñaría romana: obras públicas e urbanismo. Vías romanas.

- B4.4. Coñecer as creacións urbanísticas romanas, así como a súa rede viaria.

B4.5. Herdanza clásica no patrimonio artístico.

- B4.5. Coñecer e saber localizar os principais

monumentos clásicos do patrimonio español e europeo

B5.1. Organización política en Grecia e en Roma.

- B5.1. Coñecer as características das principais formas de organización política presentes no mundo clásico, e establecer semellanzas e diferenzas entre elas.

B5.2. Sociedade en Grecia e Roma: clases sociais.

- B5.2. Coñecer as características e a evolución das clases sociais en Grecia e Roma.

B5.3. A familia en Grecia e Roma.

- B5.3. Coñecer a composición da familia e os papeis asignados aos seus membros.

B5.4. Vida cotiá en Grecia e Roma: vivenda, hixiene, alimentación, vestimenta e traballo.

- B5.4. Coñecer os trazos máis salientables da vida cotiá en Grecia e Roma.

B5.5. Espectáculos públicos en Grecia e Roma.

- B5.5. Identificar as principais formas de lecer da antigüidade.

B5.6. Os deportes en Grecia e Roma.

- B5.6. Relacionar e establecer semellanzas e diferenzas entre as manifestacións deportivas da Grecia Clásica e as actuais.

B6.1. Historia da escritura. Signos e materiais.

- B6.1. Coñecer a existencia de diversos tipos de

	escritura, distinguilos e comprender as súas funcións.
B6.2. Orixe do alfabeto. O alfabeto grego e o alfabeto romano.	<ul style="list-style-type: none"> · B6.2. Coñecer a orixe do alfabeto e distinguir os tipos de alfabetos usados na actualidade
	B6.3. Recoñecer a presenza de elementos dos alfabetos grego e latino nos alfabetos actuais.
B6.3. As linguas do mundo. O indoeuropeo e as súas familias lingüísticas.	<ul style="list-style-type: none"> · B6.4. Coñecer a orixe común das linguas indoeuropeas.
B6.4. As linguas romances.	<ul style="list-style-type: none"> · B6.5. Identificar as linguas europeas romances e non romances, e localizalas nun mapa.
B6.5. Composición e derivación culta de orixe grega e latina.	<ul style="list-style-type: none"> · B6.6. Identificar a orixe grecolatina do léxico das linguas de España e doutras linguas modernas.
B6.6. Latinismos, palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos .	<ul style="list-style-type: none"> · B6.7. Distinguir e identificar latinismos, cultismos, semicultismos e termos patrimoniais.
B6.7. Principais regras de evolución fonética do latín ao galego e ao castelán.	<ul style="list-style-type: none"> · B6.8. Facer evolucións desde o latín ao galego e ao castelán, tendo en conta os fenómenos fonéticos.
B6.8. Léxico grecolatino na linguaxe científica e técnica.	<ul style="list-style-type: none"> · B6.9. Coñecer e utilizar con propiedade termos

científicos e técnicos de orixe grecolatina.

B6.9. Presenza das linguas clásicas nas linguas modernas.

• B6.10. Constatar o influxo das linguas clásicas en linguas non derivadas delas.

B6.10. Xéneros literarios grecolatinos: autores e obras principais.

• B6.11. Coñecer as principais características dos xéneros literarios grecolatinos e a súa influencia na literatura posterior.

• B6.12. Coñecer os fitos esenciais das literaturas grega e latina como base literaria da cultura europea e occidental.

• B.7.1. Civilización grecolatina nas artes e na organización social e política actual.

• B7.1. Recoñecer a presenza da civilización clásica nas artes e na organización social e política.

• B7.2. Mitoloxía e temas lendarios nas manifestacións artísticas actuais.

• B7.2. Coñecer a supervivencia da mitoloxía e os temas lendarios nas manifestacións artísticas actuais.

• B7.3. Historia de Grecia e Roma e a súa presenza no noso país.

• B7.3. Identificar os aspectos máis importantes da historia de Grecia e Roma e a súa presenza no noso país e recoñecer as pegadas da cultura romana en diversos

aspectos da civilización actual.

· B7.4. Traballos de investigación sobre a civilización clásica na nosa cultura.

· B7.4. Realizar traballos de investigación sobre a supervivencia da civilización clásica na contorna, utilizando as tecnoloxías da información e a comunicación.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

Temporalización.

Procedementos e instrumentos de avaliación

Estándares de aprendizaxe

CCB1.1.1. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico en que se sitúan en distintos períodos as civilizacións grega e romana, delimitando o seu ámbito de influencia, establecendo conexións con outras culturas próximas e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos

Temporalización

Semana 14-18 setembro

Semana 21-25 setembro

Procedementos e instrumentos de avaliación

- Observación sistemática por parte da profesora
- Análise da produción do alumnado
- Intercambios orais co alumnado
- Probas escritas

arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.

CCB1.2.1. Enumera aspectos do marco xeográfico que poden ser considerados determinantes no desenvolvemento das civilizacións grega e latina, e achega exemplos para ilustrar e xustificar as súas formulacións.

Semana 14-18 setembro

Semana 21-25 setembro

- Observación sistemática por parte da profesora
- Análise da produción do alumnado
- Intercambios orais co alumnado
- Probas escritas

CCB2.1.1. Sabe enmarcar determinados feitos históricos nas civilizacións grega e romana e no período histórico correspondente, pondoos en contexto e relacionándoos con outras circunstancias contemporáneas.

Semana 21-25 setembro

Semana 28-1 outubro

- Observación sistemática por parte da profesora
- Análise da produción do alumnado
- Intercambios orais co alumnado
- Probas escritas

CCB2.2.1. Distingue con precisión as etapas da historia de Grecia e Roma, nomeando e situando no tempo os principais fitos asociados a cada unha delas.

Semana 21-25 setembro

Semana 28-1 outubro

- Observación sistemática por parte da profesora
- Análise da produción do alumnado
- Intercambios orais co alumnado
- Probas escritas

<ul style="list-style-type: none"> • CCB2.2.2. Explica o proceso de transición que se produce entre as etapas da historia de Grecia e Roma, describindo as circunstancias que interveñen no paso dunhas a outras. 	<p>Semana 21-25 setembro Semana 28-1 outubro</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
<ul style="list-style-type: none"> • CCB2.2.3. Elabora eixes cronolóxicos en que se representen fitos históricos salientables, consultando ou non fontes de información. 	<p>Semana 21-25 setembro Semana 28-1 outubro</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
<ul style="list-style-type: none"> • CCB2.2.4. Sitúa dentro dun eixe cronolóxico o marco histórico en que se desenvolven as civilizacións grega e romana, sinalando períodos e identificando en cada un as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións. 	<p>Semana 21-25 setembro Semana 28-1 outubro</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas • Traballos de investigación
<ul style="list-style-type: none"> • CCB2.3.1. Explica a romanización de Hispania e Gallaecia, describindo as súas causas e delimitando as súas fases. 	<p>Semana 5-9 outubro Semana 12-16 outubro</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas

CCB3.2.2. Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos da antigüidade clásica e os pertencentes a outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa.

Semana 26-30 outubro

- Probas escritas

• CCB3.2.3. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno e sinalando as principais semellanzas e diferenzas que se observan entre ambos os tratamentos, asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época.

Semana 26-30 outubro

- Intercambios orais co alumnado
- Probas escritas
- Traballos de investigación

• CCB3.2.4. Recoñece referencias mitolóxicas nas artes plásticas, sempre que sexan claras e sinxelas, describindo, a través do uso que se fai destas, os aspectos básicos que en cada caso se asocian á tradición grecolatina.

Semana 26-30 outubro

- Intercambios orais co alumnado
- Probas escritas
- Traballos de investigación

CCB3.3.1. Enumera e explica as principais

Semana 2-6 novembro

- Observación sistemática por parte da profesora

características da relixión grega, póndoas en relación con outros aspectos básicos da cultura helénica e establecendo comparacións con manifestacións relixiosas propias doutras culturas.

Semana 9-13 novembro

- Análise da produción do alumnado
- Intercambios orais co alumnado
- Probas escritas

CCB3.4.1. Distingue a relixión oficial de Roma dos cultos privados, e explica os trazos que lles son propios.

Semana 2-6 novembro

Semana 9-13 novembro

- Observación sistemática por parte da profesora
- Análise da produción do alumnado
- Intercambios orais co alumnado
- Probas escritas

CCB4.1.1. Recoñece os trazos básicos da arte clásica nas manifestacións artísticas antigas e actuais.

Semana
novembro

16-20

- Observación sistemática por parte da profesora
- Análise da produción do alumnado
- Intercambios orais co alumnado
- Probas escritas
- Probas escritas
- Traballo de investigación

CCB4.1.2. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles aspectos relacionados coa arte grecolatina, asociándoos a outras manifestacións culturais ou a fitos históricos.

Semana
novembro

16-20

- Probas escritas
- Traballo de investigación

CCB4.2.1. Recoñece as características esenciais das

Semana

23-27

- Probas escritas
- Traballo de investigación

arquitecturas grega e romana, identificando en novembro imaxes a orde arquitectónica á que pertencen distintos monumentos, para razoar a súa resposta.

CCB4.3.1. Recoñece esculturas gregas e romanas en imaxes, encádraas nun período histórico e identifica nelas motivos mitolóxicos, históricos ou culturais. Semana 30-4 decembro

- Probas escritas

CCB4.4.1. Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores. Semana 7-11 decembro
Semana 14-18 decembro

- Probas escritas
- Traballo de investigación

CCB4.5.1. Localiza nun mapa os principais monumentos clásicos do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e súa cronoloxía aproximada. Semana 7-11 decembro
Semana 14-18 decembro

- Probas escritas
- Traballo de investigación

CCB5.1.1. Nomea os principais sistemas políticos da antigüidade clásica e describe, dentro de cada un, a forma de distribución e o exercicio do poder, as institucións, o papel que estas desempeñan e os mecanismos de participación política.

Semana 7-8 xaneiro
Semana 11-15 xaneiro

- Probas escritas
- Traballo de investigación

CCB5.2.1. Describe a organización das sociedades grega e romana, explicando as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relacionando estes aspectos cos valores cívicos da época e comparándoos cos actuais.

Semana 7-8 xaneiro
Semana 11-15 xaneiro

- Observación sistemática por parte da profesora
- Análise da produción do alumnado
- Intercambios orais co alumnado
- Probas escritas

CCB5.2.2. Describe as principais características e a evolución dos grupos que compoñen as sociedade grega e romana.

Semana 18-22 xaneiro

- Observación sistemática por parte da profesora
- Análise da produción do alumnado
- Intercambios orais co alumnado
- Probas escritas
- Observación sistemática por parte da profesora
- Análise da produción do alumnado

CCB5.3.1. Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un dos seus

Semana 18-22 xaneiro

membros, identificando e explicando a través deles estereotipos culturais e comparándoos cos actuais.

CCB5.4.1. Identifica e describe os tipos de vivenda, o modo de alimentación, os hábitos de hixiene e a vestimenta en Grecia e Roma. Semana 25-29 xaneiro

CCB5.4.2. Identifica e describe formas de traballo e relacións cos coñecementos científicos e técnicos da época, e explica a súa influencia no progreso da cultura occidental. Semana 1-5 febreiro

CCB5.5.1. Describe as principais formas de lecer das sociedades grega e romana, analizando a súa finalidade, os grupos aos que van dirixidas e a súa función no desenvolvemento da identidade social. Semana 11-12 febreiro
Semana 15-19 febreiro

CCB5.6.1. Explica a orixe e a natureza dos Xogos Olímpicos, comparándoos e destacando a súa Semana 22-26 febreiro

- Intercambios orais co alumnado
- Probas escritas
- Observación sistemática por parte da profesora
- Análise da produción do alumnado
- Intercambios orais co alumnado
- Probas escritas
- Probas escritas
- Traballos de investigación
- Observación sistemática por parte da profesora
- Análise da produción do alumnado
- Intercambios orais co alumnado
- Probas escritas
- Probas escritas
- Traballos de investigación

importancia con respecto a outras festividades deste tipo existentes na época, e comenta o seu mantemento no mundo moderno, establecendo semellanzas e diferenzas entre os valores culturais aos que se asocian en cada caso.

CCB6.1.1. Recoñece tipos de escritura, clasifícaos consonte a súa natureza e a súa función, e describe os trazos que os distinguen. Semana 29-4 marzo

- Probas escritas
- Traballos de investigación

CCB6.2.1. Nomea e describe os trazos principais dos alfabetos máis utilizados no mundo occidental, diferenciándoos doutros tipos de escrituras, e explica a súa orixe. Semana 29-4 marzo

- Probas escritas
- Traballos de investigación

CCB6.3.1. Explica a influencia dos alfabetos grego e latino na formación dos alfabetos actuais, e sinala nestes últimos a presenza de determinados elementos tomados dos primeiros. Semana 7-11 marzo

- Observación sistemática por parte da profesora
- Análise da produción do alumnado
- Intercambios orais co alumnado
- Probas escritas
- Observación sistemática por parte da

CCB6.4.1. Enumera e localiza nun mapa as principais ramas da familia das linguas indoeuropeas, sinalando os idiomas modernos que derivan de cada unha e os aspectos lingüísticos que evidencian o seu parentesco.

Semana 14-18 marzo

profesora

- Análise da produción do alumnado
- Intercambios orais co alumnado
- Probas escritas

CCB6.4.2. Describe a evolución das linguas romances a partir do latín como un proceso histórico, explicando e ilustrando con exemplos os elementos que evidencian do xeito máis visible a súa orixe común e o parentesco existente entre elas.

Semana 29-1 abril

- Observación sistemática por parte da profesora
- Análise da produción do alumnado
- Intercambios orais co alumnado
- Probas escritas

CCB6.5.1. Identifica as linguas que se falan en Europa e en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.

Semana 29-1 abril

- Probas escritas

CCB6.6.1. Recoñece e explica o significado dalgúns dos helenismos e latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España e doutras linguas modernas, e explica o seu significado a partir do termo de orixe.

Todo o curso

- Observación sistemática por parte da profesora
- Análise da produción do alumnado
- Intercambios orais co alumnado
- Probas escritas

CCB6.6.2. Explica o significado de palabras a partir da súa descomposición e da análise etimolóxica das súas partes.	Todo o curso	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
CCB6.7.1. Identifica e diferencia con seguridade cultismos, semicultismos e termos patrimoniais, en relación co termo de orixe sen necesidade de consultar dicionarios nin outras fontes de información.	Semana 4-8 abril Semana 11-15 abril	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Análise da produción do alumnado • Intercambios orais co alumnado • Probas escritas
CCB6.7.2. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual.	Semana 18-22 abril Semana 25-29 abril	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Probas escritas
CCB6.8.1. Explica os procesos de evolución dalgúns termos desde o étimo latino ata os seus respectivos derivados nas linguas romances, describindo algúns dos fenómenos fonéticos	Todo o terceiro trimestre	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Probas escritas

producidos e ilustrándoos con outros exemplos.

• CCB6.8.2. Realiza evolucións do latín ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución.	Todo o terceiro trimestre	<ul style="list-style-type: none">• Observación sistemática por parte da profesora• Probas escritas
CCB6.9.1. Explica a partir da súa etimoloxía termos de orixe grecolatina propios da linguaxe científico-técnica e sabe usalos con propiedade.	Todo o terceiro trimestre	<ul style="list-style-type: none">• Observación sistemática por parte da profesora• Probas escritas
CCB6.10.1. Demostra o influxo do latín e o grego sobre as linguas modernas servíndose de exemplos para ilustrar o mantemento nestas de elementos léxicos morfolóxicos e sintácticos herdados das primeiras.	Todo o curso	<ul style="list-style-type: none">• Observación sistemática por parte da profesora• Probas escritas
CCB6.11.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios grecolatinos e recoñece a súa influencia na literatura posterior.	Semana 2-6 maio Semana 9-13 maio	<ul style="list-style-type: none">• Observación sistemática por parte da profesora• Probas escritas

CCB6.12.1. Nomea os autores máis representativos da literatura grecolatina, encádraos no seu período histórico e cita as súas obras máis coñecidas.	Semana 2-6 maio Semana 9-13 maio	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Probas escritas
CCB7.1.1. Sinala e describe algúns aspectos básicos da cultura e a civilización grecolatina que sobreviviron ata a actualidade, demostrando a súa vixencia nunha e noutra época mediante exemplos.	Semana 16-20 maio	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Traballo de investigación
CCB7.2.1. Demostra a susupervivencia da mitoloxía e os temas lendarios mediante exemplos de manifestacións artísticas contemporáneas.	Semana 23-27 maio	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Traballo de investigación
CCB7.3.1. Enumera e explica algúns exemplos concretos nos que se pon de manifesto a influencia que o mundo clásico tivo na historia e as tradicións do noso país.	Semana 30-3 xuño Semana 6-10 xuño Semana 13-17 xuño	<ul style="list-style-type: none"> • Observación sistemática por parte da profesora • Traballo de investigación

B7.4.1. Utiliza as tecnoloxías da información e a comunicación para conseguir información e realizar traballos de investigación acerca da supervivencia da civilización clásica na nosa cultura.

- Observación sistemática por parte da profesora
- Traballo de investigación

Grao mínimo de consecución dos estándares de aprendizaxe para superar a materia

Estándares de aprendizaxe

CCB1.1.1. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico en que se sitúan en distintos períodos as civilizacións grega e romana, delimitando o seu ámbito de influencia, establecendo conexións con outras culturas próximas e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.

CCB1.2.1. Enumera aspectos do marco xeográfico que poden ser considerados determinantes no desenvolvemento das civilizacións grega e latina, e achega exemplos para ilustrar e xustificar as súas formulacións.

Grao mínimo

Sitúa nun mapa os puntos clave do marco xeográfico de Grecia e o Imperio Romano.

Ten uns coñecementos básicos sobre o marco xeográfico de Grecia e Roma en relación coa súa historia.

- CCB2.1.1. Sabe enmarcar determinados feitos históricos nas civilizacións grega e romana e no período histórico correspondente, pondoos en contexto e relacionándoos con outras circunstancias contemporáneas. Enmarca os momentos históricos máis relevantes das civilizacións grega e romana.
- CCB2.2.1. Distingue con precisión as etapas da historia de Grecia e Roma, nomeando e situando no tempo os principais fitos asociados a cada unha delas. Identifica as etapas da historia de Grecia e Roma.
- CCB2.2.2. Explica o proceso de transición que se produce entre as etapas da historia de Grecia e Roma, describindo as circunstancias que interveñen no paso dunhas a outras. Ten unha idea global do tempo transcorrido entre as civilizacións grega e romana.
 - CCB2.2.3. Elabora eixes cronolóxicos en que se representen fitos históricos salientables, consultando ou non fontes de información. Elabora eixes cronolóxicos simples.
 - CCB2.2.4. Sitúa dentro dun eixe cronolóxico o marco histórico en que se desenvolven as civilizacións grega e romana, sinalando períodos e identificando en cada un as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións. Sinala uns mínimos nun eixe cronolóxico de Grecia e Roma.

- CCB2.3.1. Explica a romanización de Hispania e Gallaecia, describindo as súas causas e delimitando as súas fases.

Explica os principios básicos da romanización da península Ibérica.
- CCB2.3.2. Enumera, explica e ilustra con exemplos os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da romanización de Hispania e Gallaecia, sinalando a súa influencia na historia posterior do noso país.

Explica os principios básicos da romanización da península Ibérica.
- CCB3.1.1. Pode nomear coa súa denominación grega e latina os principais deuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o seu ámbito de influencia, explicando a súa xenealoxía e establecendo as relacións entre os diferentes deuses.

Ten un coñecemento básico de deuses e heroes clásicos.
- CCB3.2.1. Identifica dentro do imaxinario mítico deuses, semideuses e heroes, e explica os principais aspectos que os diferencian.

Identifica e explica os principais aspectos dun número mínimo de deuses e heroes.
- CCB3.2.2. Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos da antigüidade clásica e os pertencentes a outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou mitoloxías.

Compara dun modo básico diferentes mitoloxías.

na tradición relixiosa.

· CCB3.2.3. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno e sinalando as principais semellanzas e diferenzas que se observan entre ambos os tratamentos, asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época. Explica dun modo básico a supervivencia de figuras míticas de heroes.

· CCB3.2.4. Recoñece referencias mitolóxicas nas artes plásticas, sempre que sexan claras e sinxelas, describindo, a través do uso que se fai destas, os aspectos básicos que en cada caso se asocian á tradición grecolatina. Recoñece referencias mitolóxicas nas artes plásticas.

CCB3.3.1. Enumera e explica as principais características da relixión grega, póndoas en relación con outros aspectos básicos da cultura helénica e establecendo comparacións con manifestacións relixiosas propias doutras culturas. Coñece características básicas da relixión grega.

CCB3.4.1. Distingue a relixión oficial de Roma dos cultos privados, e explica os trazos que lles son propios. Distingue a relixión oficial de Roma dos cultos privados, e explica algúns trazos.

CCB4.1.1. Recoñece os trazos básicos da arte clásica nas manifestacións artísticas antigas e actuais.	Recoñece trazos básicos da arte clásica.
CCB4.1.2. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles aspectos relacionados coa arte grecolatina, asociándoos a outras manifestacións culturais ou a fitos históricos.	Sitúa en eixes cronolóxicos aspectos relacionados coa arte grecolatina.
CCB4.2.1. Recoñece as características esenciais das arquitecturas grega e romana, identificando en imaxes a orde arquitectónica á que pertencen distintos monumentos, para razoar a súa resposta.	Distingue ordes arquitectónicas.
CCB4.3.1. Recoñece esculturas gregas e romanas en imaxes, encádraas nun período histórico e identifica nelas motivos mitolóxicos, históricos ou culturais.	Distingue etapas e trazos característicos da escultura grega e romana.
CCB4.4.1. Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores.	Coñece obras públicas romanas.

CCB4.5.1. Localiza nun mapa os principais monumentos clásicos do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e súa cronoloxía aproximada. Localiza nun mapa monumentos clásicos do patrimonio español.

CCB5.1.1. Nomea os principais sistemas políticos da antigüidade clásica e describe, dentro de cada un, a forma de distribución e o exercicio do poder, as institucións, o papel que estas desempeñan e os mecanismos de participación política. Coñece os diferentes sistemas políticos da antigüidade clásica e as súas institucións.

CCB5.2.1. Describe a organización das sociedades grega e romana, explicando as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relacionando estes aspectos cos valores cívicos da época e comparándoos cos actuais. Coñece a organización das sociedades grega e romana e as diferentes clases sociais.

CCB5.2.2. Describe as principais características e a evolución dos grupos que compoñen as sociedade grega e romana Describe as principais características dos grupos que compoñen as sociedade grega e romana.

CCB5.3.1. Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un Identifica os membros da familia e

dos seus membros, identificando e explicando a través deles estereotipos culturais e comparándoos cos actuais.

CCB5.4.1. Identifica e describe os tipos de vivenda, o modo de alimentación, os hábitos de hixiene e a vestimenta en Grecia e Roma.

Identifica e describe dun xeito básico os tipos de vivenda, o modo de alimentación, os hábitos de hixiene e a vestimenta en Grecia e Roma.

CCB5.4.2. Identifica e describe formas de traballo e relacións cos coñecementos científicos e técnicos da época, e explica a súa influencia no progreso da cultura occidental.

Coñece as formas de traballo da época clásica e compáraas coas actuais.

CCB5.5.1. Describe as principais formas de lecer das sociedades grega e romana, analizando a súa finalidade, os grupos aos que van dirixidas e a súa función no desenvolvemento da identidade social.

Describe as principais formas de lecer das sociedades grega e romana.

CCB5.6.1. Explica a orixe e a natureza dos Xogos Olímpicos, comparándoos e destacando a súa importancia con respecto a outras festividades deste tipo existentes na época, e comenta o seu mantemento no mundo moderno,

Coñece aspectos básicos dos Xogos Olímpicos.

establecendo semellanzas e diferenzas entre os valores culturais aos que se asocian en cada caso.

CCB6.1.1. Recoñece tipos de escritura, clasifícaos consonte a súa natureza e a súa función, e describe os trazos que os distinguen. Recoñece diferentes tipos de escritura.

CCB6.2.1. Nomea e describe os trazos principais dos alfabetos máis utilizados no mundo occidental, diferenciándoos doutros tipos de escrituras, e explica a súa orixe. Coñece diferentes alfabetos.

CCB6.3.1. Explica a influencia dos alfabetos grego e latino na formación dos alfabetos actuais, e sinala nestes últimos a presenza de determinados elementos tomados dos primeiros. Coñece a influencia dos alfabetos grego e latino no noso alfabeto.

CCB6.4.1. Enumera e localiza nun mapa as principais ramas da familia das linguas indoeuropeas, sinalando os idiomas modernos que derivan de cada unha e os aspectos lingüísticos que evidencian o seu parentesco. Fai un esquema básico de linguas indoeuropeas.

CCB6.4.2. Describe a evolución das linguas romances a partir do latín como un proceso histórico, explicando e ilustrando con exemplos os elementos que Describe dun xeito básico a evolución das

evidencian do xeito máis visible a súa orixe común e o parentesco existente entre linguas romances.
elas.

CCB6.5.1. Identifica as linguas que se falan en Europa e en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan. Identifica algunhas linguas romances nun mapa.

CCB6.6.1. Recoñece e explica o significado dalgúns dos helenismos e latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España e doutras linguas modernas, e explica o seu significado a partir do termo de orixe. Coñece helenismos e latinismos de uso frecuente.

CCB6.6.2. Explica o significado de palabras a partir da súa descomposición e da análise etimolóxica das súas partes. Explica o significado de palabras de uso frecuente a partir da súa descomposición e da análise etimolóxica das súas partes.

CCB6.7.1. Identifica e diferencia con seguridade cultismos, semicultismos e termos patrimoniais, en relación co termo de orixe sen necesidade de consultar dicionarios nin outras fontes de información. Identifica con seguridade cultismos, semicultismos e termos patrimoniais.

CCB6.7.2. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual. Coñece unha listaxe básica de locucións

latinas de uso actual.

CCB6.8.1. Explica os procesos de evolución dalgúns termos desde o étimo latino ata os seus respectivos derivados nas linguas romances, describindo algúns dos fenómenos fonéticos producidos e ilustrándoos con outros exemplos.

Explica a evolución desde o étimo latino sinalando algúns cambios fonéticos.

• CCB6.8.2. Realiza evolucións do latín ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución.

Aplica algunhas regras fonéticas de evolución.

CCB6.9.1. Explica a partir da súa etimoloxía termos de orixe grecolatina propios da linguaxe científico-técnica e sabe usalos con propiedade.

Explica etimoloxicamente termos da linguaxe científico-técnica.

CCB6.10.1. Demostra o influxo do latín e o grego sobre as linguas modernas servíndose de exemplos para ilustrar o mantemento nestas de elementos léxicos morfolóxicos e sintácticos herdados das primeiras.

Coñece o influxo do latín e o grego sobre as linguas modernas.

CCB6.11.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios grecolatinos e recoñece a súa influencia na literatura posterior.

Describe as características esenciais dos xéneros literarios grecolatinos e recoñece a súa influencia na literatura posterior.

CCB6.12.1. Nomea os autores máis representativos da literatura grecolatina, encádraos no seu período histórico e cita as súas obras máis coñecidas.	Cita autores máis representativos da literatura grecolatina, sinalando época e algunha obra.
CCB7.1.1. Sinala e describe algúns aspectos básicos da cultura e a civilización grecolatina que sobreviviron ata a actualidade, demostrando a súa vixencia nunha e noutra época mediante exemplos.	Dá exemplos de aspectos básicos da cultura e a civilización grecolatina que sobreviviron ata a actualidade.
CCB7.2.1. Demostra a supervivencia da mitoloxía e os temas lendarios mediante exemplos de manifestacións artísticas contemporáneas.	Dá exemplos da supervivencia da mitoloxía e os temas lendarios en manifestacións artísticas contemporáneas.
CCB7.3.1. Enumera e explica algúns exemplos concretos nos que se pon de manifesto a influencia que o mundo clásico tivo na historia e as tradicións do noso país.	Dá exemplos da influencia que o mundo clásico tivo na historia e as tradicións do noso país.
B7.4.1. Utiliza as tecnoloxías da información e a comunicación para conseguir	Utiliza dun xeito básico as tecnoloxías da

información e realizar traballos de investigación acerca da supervivencia da civilización clásica na nosa cultura.

información e a comunicación para conseguir información e realizar traballos de investigación acerca da supervivencia da civilización clásica na nosa cultura.

CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS

En Cultura Clásica necesitamos adestrar de xeito sistemático os procedementos que conforman o estado da materia. Se ben a finalidade da área é adquirir coñecementos esenciais que se inclúen no currículo básico e as estratexias do método científico, o alumnado deberá desenvolver actitudes conducentes á reflexión e análise sobre as grandes achegas da cultura clásica á nosa civilización. Para iso necesitamos certo grao de adestramento individual e traballo reflexivo de procedementos básicos da materia: a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a argumentación en público e a comunicación audiovisual.

Nalgúns aspectos da área, sobre todo naqueles que pretenden o uso sistemático de procesos de método científico, o traballo en grupo colaborador achega, ademais do adestramento de habilidades sociais básicas e enriquecemento persoal desde a diversidade, unha ferramenta perfecta para discutir e profundar en contidos dese aspecto.

Por outro lado, cada alumno parte dunhas potencialidades que definen as súas intelixencias predominantes; enriquecer as tarefas con actividades que se desenvolvan desde a teoría das intelixencias múltiples facilita que todos os alumnos poidan chegar a comprender os contidos que pretendemos adquirir para o desenvolvemento dos obxectivos de aprendizaxe.

O enfoque metodolóxico deberá favorecer a capacidade de autoaprendizaxe, de traballar en equipo e aplicar os métodos apropiados de investigación para seguir aprendendo ao longo da vida.

-Proporase unha secuencia de traballo axeitada e graduada por medio dunha metodoloxía activa, preferentemente de tipo indutivo-contextual.

-O enfoque irá dirixido a que o alumnado desenvolva e afiance as súas propias técnicas de traballo mediante diversas estratexias.

-Procurarase xerar un clima na aula co que as alumnas e alumnos sintan a necesidade de participar activamente no proceso de ensinanza-aprendizaxe, asegurándonos de que eses intentos, mesmo se son erróneos, sirvan de estímulo para intentalo de novo.

-Neste senso, crearanse contextos de aprendizaxe e avaliación que comprometan o alumnado e que o leven a planificar e avaliar as súas realizacións, identificando os avances e as dificultades, de cara a autorregular o seu propio e singular proceso de aprender a aprender.

-Promoverase a participación do alumnado en pequenos traballos de investigación, coa orientación precisa para que poida acadar a capacidade de realizar un proxecto de investigación escolar de forma autónoma.

-Haberá que distinguir niveis de dificultade no contido e nas actividades para cubrir as diversas necesidades educativas do alumnado.

-Promoverase a utilización das **TIC** para informarse, aprender e comunicarse e para utilizar con sentido crítico, como recurso formativo, materiais de procedencia diversa.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Non se utiliza libro de texto en ningún dos niveis.

Trabállase cos materiais seleccionados ou elaborados polo profesorado, ademais de textos de autores clásicos, atlas, mapas, dicionarios etimolóxicos, históricos, de mitoloxía, de literatura; material audiovisual: vídeos, CD, diapositivas, imaxes en presentación en powerPoint, e a consulta dalgunha das múltiples páxinas web e blogs existentes relacionados con algúns dos temas abordados. Sempre que se considere oportuno farase uso de prensa escrita e de actividades interactivas relacionadas cos aspectos lingüísticos e culturais tanto en formato impreso como dixital.

CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN

Para os criterios de avaliación desenvolvidos por contidos correspondentes con estándares de aprendizaxe véxase *supra*.

PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

Prestaremos especial atención a:

- Traballo do alumnado na aula, que será valorado polas súas intervencións e respostas ás preguntas que continuadamente se lle farán na clase.
- Traballo individual a través de exercicios a realizar na casa, especialmente aqueles que se lle indiquen para o fin de semana.
- Cada trimestre realizaremos, cando menos, dúas probas escritas.

Para obter unha avaliación positiva tense en conta todo o anterior. As preguntas orais e a realización correcta dos exercicios indicados para cada fin de semana permitirán mellorar substancialmente a nota de cada avaliación.

AVALIACIÓN INICIAL

Durante as primeiras semanas de curso realizaremos unha proba para avaliar tanto o nivel de competencias clave acadado, como os coñecementos previos do alumnado que poidan ter algunha relación coa cultura clásica, e os adquiridos neste inicio de curso así como as dificultades que poida ter nesta materia. A avaliación inicial terá lugar en outubro, e alí diagnosticaranse os casos nos que o alumnado precise reforzo educativo ou adaptación curricular.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN (3º ESO)

Á hora de avaliar os progresos do alumnado teremos en conta a realización de traballos -tanto de xeito individual como en pequenos grupos-, a realización periódica de exercicios de reforzo e de ampliación dos contidos tratados en clase, e a participación activa na clase a través das preguntas orais. Pero a maior porcentaxe da nota será a correspondente a das probas escritas: realizaranse varios exames por cada trimestre, cando menos dous. As notas de cada avaliación resultaran de aplicar o seguinte baremo:

- 50% da nota: exames. Para aprobar a materia o alumno debe sacar polo menos un 4 sobre 10 de media neste apartado. Do contrario, aínda que a media cos outros apartados sexa 5 ou superior, a nota será un suspenso, tanto nas avaliacións parciais, como na final.
- 40% da nota: realización periódica de exercicios, tanto na clase como tarefas para a casa. Os traballos tamén contan neste epígrafe.
- 10% da nota: de valoración da participación na clase, comportamento e actitude.

En calquera caso, farase recuperación das probas suspensas (aínda que o alumno aprobe a avaliación correspondente). A data de realización destes exames de recuperación será ao inicio da seguinte avaliación.

De cara a mellorar a corrección na expresión escrita do alumnado, en cada unha das probas escritas que fagan (exames, traballos...), sancionaranse os erros do seguinte xeito:

- por cada falta de ortografía, -0,1 puntos
- por cada cinco erros de acentuación, -0,1 punto.

O desconto na nota da proba non excederá dos 2 puntos en total. A recuperación da nota farase a través de mecanismos como escribir a palabra en varias oracións ata que apareza ben utilizada, ou, en casos graves, establecer lecturas das que teñan que facer redaccións nas que se coidara especialmente a expresión.

O feito de utilizar calquera sistema fraudulento nun exame, e inclúese a exhibición dun aparato de telefonía móbil ou similar, suporá a avaliación como suspenso nesa avaliación.

INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

A avaliación do proceso de ensino e da práctica docente será levada a cabo mediante rúbricas.

Rúbricas para o profesorado

	INDICADORES	VALORACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSEÑO E PRÁCTICA DOCENTE	1. Realiza a avaliación inicial ao principio de curso para axustar a programación ao nivel dos estudantes.		
	2. Detecta os coñecementos previos de cada unidade didáctica.		
	3. Revisa, con frecuencia, os traballos propostos na aula e fóra dela.		

4. Proporciona a información necesaria sobre a resolución das tarefas e como pode melloralas.		
5. Corrixe e explica de forma habitual os traballos e as actividades dos alumnos e as alumnas, e dá pautas para a mellora das súas aprendizaxes.		
6. Utiliza suficientes criterios de avaliación que atendan de xeito equilibrado a avaliación dos diferentes contidos.		
7. Favorece os procesos de autoavaliación e coavaliación.		
8. Propón novas actividades que faciliten a adquisición de obxectivos cando estes non foron alcanzados suficientemente.		
9. Propón novas actividades de maior nivel cando os obxectivos foron alcanzados con suficiencia.		
10. Utiliza diferentes técnicas de avaliación en función dos contidos, o nivel dos estudantes, etc.		
11. Emprega diferentes medios para informar dos resultados os estudantes e os pais.		

INDICADORES	VALORACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
--------------------	-------------------	-----------------------------

PLANIFICACIÓN			
	2. Programa a materia tendo en conta o tempo dispoñible para o seu desenvolvemento.		
	3. Selecciona e secuencia de forma progresiva os contidos da programación de aula tendo en conta as particularidades de cada un dos grupos de estudantes.		
	4. Programa actividades e estratexias en función dos estándares de aprendizaxe.		
	5. Planifica as clases de modo flexible, preparando actividades e recursos axustados á programación de aula e ás necesidades e aos intereses do alumnado.		
	6. Establece os criterios, procedementos e os instrumentos de avaliación e autoavaliación que permiten facer o seguimento do progreso de aprendizaxe dos seus alumnos e alumnas.		
	7. Coordínase co profesorado doutros departamentos que poidan ter contidos afíns á súa materia.		

	INDICADORES	VALORACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
MOTIVACIÓN DO ALUMNADO	1. Proporciona un plan de traballo ao principio de cada unidade.		
	2. Considera situacións que introduzan a unidade (lecturas, debates, diálogos...).		
	3. Relaciona as aprendizaxes con aplicacións reais ou coa súa funcionalidade.		
	4. Informa sobre os progresos conseguidos e as dificultades encontradas.		
	5. Relaciona os contidos e as actividades cos intereses do alumnado.		
	6. Estimula a participación activa dos estudantes na clase.		
	7. Promove a reflexión dos temas tratados.		

Rúbricas para o alumnado

MATERIA:		
	Si	Non
Preparei con antelación o material necesario para a clase (caderno, estoxo, axenda, libro...)?		
Levei o material necesario á sesión?		
Tomei nota na axenda das actividades e os traballos pendentes e das datas importantes (exames, entrega de traballos, presentacións, autorizacións, excursións...)?		
Organicei o tempo que é necesario dedicarlle a cada tarefa e materia, tanto na aula coma na casa?		
Ordenei e clasifiquei os apuntamentos, as notas e as actividades da materia?		
Cumprín o plan de traballo que me propuxera seguir?		
Comprobei que cumprín con todas as miñas obrigas pendentes (actividades, traballos, estudo, preparación...)?		
Fun autónomo/a á hora de traballar na clase e na casa?		

REXISTRO DO TRABALLO DIARIO

	SI	NON
Planifiquei previamente a realización do traballo diario, e cumprino, completando as actividades e as tarefas encomendadas.		
Indiquei a data, o tema ao que corresponde e o enunciado da actividade (ou onde encontralo).		
Fun ordenado e limpo na redacción das actividades.		
Realicei un desenvolvemento lóxico, ordenado e completo da resolución das tarefas encomendadas.		
Plasmei de forma clara e concisa a formulación e o desenvolvemento das actividades.		
Engadí unha conclusión e/ou reflexión ao finalizar o traballo diario.		
Comprobei e corrixín as actividades, seguindo as explicacións dos meus compañeiros e compañeiras e do profesor ou profesora. Unha vez na casa, repasei os erros cometidos, e, en caso necesario, volví realizar as devanditas actividades.		
Entreguei as actividades en tempo e forma, cumprindo cos requisitos establecidos para a súa elaboración.		
Realicei tarefas orixinais e creativas, empregando material alternativo e/ou complementario por iniciativa propia.		

Fun autónomo na realización do traballo diario, primando a aprendizaxe persoal sobre a realización completa das actividades (é preferible facer unha parte soa, que todo con axuda).		
--	--	--

ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DE MATERIAS PENDENTES

1. O departamento proporcionaralle cadernos de traballo ao alumnado con calquera das materias pendentes.
2. O departamento ponse á disposición do alumnado para resolverlle as dúbidas que o caderno suscite.
3. A progresividade das materias do departamento favorecen a atención ao alumnado coa materia pendente.
4. O alumnado deberá entregar o caderno nas datas que o departamento determine e ás que se lles dará a oportuna publicidade.
5. Nas datas que se determinen realizarase unha proba final da materia pendente.
6. En caso de estar o alumno cursando o segundo curso da materia de bacharelato que ten pendente e, sendo esta chave, a superación da materia de segundo dará a materia de primeiro por superada.

PROCEDEMENTOS, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN PARA ACREDITAR OS COÑECEMENTOS NECESARIOS EN DETERMINADAS MATERIAS, NO CASO DE BACHARELATO

Seguirase a lexislación vixente é o mesmo procedemento exposto para materias pendentes.

AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS E COLECTIVAS QUE HAI QUE ADOPTAR SEGUNDO OS RESULTADOS

O proceso de avaliación inicial esixe que se atenda máis aos posibles recursos e capacidades do alumnado que ás posibles deficiencias que presenten, aínda que sen esquecer estas. Parece ser máis produtivo analizar as expectativas e intereses, as potencialidades que ten o alumnado co fin de proporcionarlles unha educación adaptada a eles que simplemente "constatar o baixo nivel que posúen".

Desde este suposto o primeiro que convén explorar e coñecer son as actitudes do alumnado fronte á materia, e en xeral aos grandes temas que poden tratarse desde un punto de vista interdisciplinar. O coñecemento destas actitudes proporcionará datos valiosos para organizar unhas actividades que fomenten a "motivación por aprender".

En segundo lugar, interesa coñecer as capacidades do alumnado en relación cos procedementos. Interesará coñecer o desenvolvemento de capacidades xerais (lectura, escritura, identificación, análise, ...) xa que teñen unha influencia na súa capacidade de progresar na materia. Ademais, debe tratar de coñecerse o grao de dominio dos procedementos básicos da materia que caben ser considerados como prerequisites na área; isto permitirá iniciar algunhas medidas de reforzo en caso necesario.

Ademais, convén indagar acerca dos graos de dominio en relación cos conceptos que son necesarios para o progreso na materia. Neste caso interesa observar non só a adquisición ou non de determinados conceptos relacionados coas nosas materias, senón os procesos seguidos polo alumnado que o levaron a concepcións erróneas. As capacidades que poderían explorarse neste caso poden ser: identificación, selección, interrelación, definición e aplicación á resolución de problemas.

Os instrumentos para recoller a información relevante para a avaliación inicial non teñen que basearse necesariamente en probas escritas. Este tipo de probas poden ser adecuada para determinados procedementos e algúns contidos conceptuais, pero non con carácter xeral; entre as súas vantaxes destaca que se dispón dun material escrito, individualizado e sempre revisable.

Como complemento á proba escrita traballaremos en grupos de debate, en técnicas en pequeno grupo, etc, o que nos indicará as tendencias xerais do grupo de alumnas e alumnos. A observación do alumnado e a súa anotación nun rexistro daranos información individualizada.

Outro instrumento que pode utilizarse é a entrevista, que pode realizarse de modo formal ou informal, ou simplemente mediante preguntas na clase.

Intentaremos detectar pronto problemas e dificultades de aprendizaxe nalgunhas alumnas e alumnos.

Unha parte importante da información pode obterse da autoavaliación de alumnos e alumnas ou mediante actividades ou exercicios que impliquen un alto grao de valoración por parte do alumnado

MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

O departamento distingue niveis de dificultade nos contidos e nas actividades para cubrir as diversas necesidades educativas do alumnado. Así mesmo, contempla cambios na secuenciación e na temporalización para adaptarse á diversidade. Crearanse contextos de aprendizaxe e avaliación que comprometan o alumnado e que o leven a planificar e avaliar as súas realizacións, identificando os avances e as dificultades, de cara a autorregular o seu propio e singular proceso de aprender a aprender.

Promoverase a participación do alumnado en pequenos traballos de investigación, coa orientación precisa para que poida acadar a capacidade de realizar un proxecto de investigación escolar de forma autónoma atendendo ás diferentes capacidades de cadaquén. O departamento, nas diferentes materias, proporalle ao alumnado actividades especialmente deseñadas para atender á diversidade do alumnado. Promoverase a titoría entre iguais e o traballo colaborativo en grupos heteroxéneos.

CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS

Nas materias do departamento traballaremos a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e da comunicación, o emprendemento, e a educación cívica e constitucional.

Traballarase na prevención da violencia de xénero, da violencia contra as persoas con discapacidade, da violencia terrorista e de calquera forma de violencia, racismo ou xenofobia, incluído o estudo do Holocausto xudeu como feito histórico.

Evitaranse os comportamentos e os contidos sexistas e os estereotipos que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero, favorecendo a visibilidade da realidade homosexual, bisexual, transexual, transxénero e intersexual.

Comprensión lectora, expresión oral e escrita e comunicación audiovisual

Este elemento transversal insíbese nun marco de actitudes e valores que o individuo pon en funcionamento: o respecto ás normas de convivencia; o exercicio activo da cidadanía; o desenvolvemento dun espírito crítico; o respecto aos dereitos humanos e o pluralismo; a concepción do diálogo como ferramenta primordial para a convivencia, a resolución de conflitos e o desenvolvemento das capacidades afectivas en todos os ámbitos; unha actitude de curiosidade, interese e creatividade cara á aprendizaxe e o recoñecemento das destrezas inherentes a esta competencia (lectura, conversación, escritura, etcétera) como fontes de pracer relacionada co goce persoal e cuxa promoción e práctica son tarefas esenciais no reforzo da motivación cara á aprendizaxe.

Para o adecuado desenvolvemento desta competencia débese atender aos cinco compoñentes que a constitúen e ás dimensións nas que se concretan:

O compoñente lingüístico comprende diversas dimensións: a léxica, a gramatical, a semántica, a fonolóxica, a ortográfica e a ortoépica, entendida esta como a articulación correcta do son a partir da representación gráfica da lingua.

O compoñente pragmático-discursivo contempla tres dimensións: a sociolingüística (vinculada coa adecuada produción e recepción de mensaxes en diferentes contextos sociais); a pragmática (que inclúe as microfuncións comunicativas e os esquemas de interacción); e a discursiva (que inclúe as macrofuncións textuais e as cuestións relacionadas cos xéneros discursivos).

O compoñente sociocultural inclúe dúas dimensións: a que se refire ao coñecemento do mundo e a dimensión intercultural.

O compoñente estratéxico permítelle ao individuo superar as dificultades e resolver os problemas que xorden no acto comunicativo. Inclúe tanto destrezas e estratexias comunicativas para a lectura, a escritura, a fala, a escoita e a conversación, coma destrezas vinculadas co tratamento da información, a lectura multimodal e a produción de textos electrónicos en diferentes formatos; así mesmo, tamén forman parte deste compoñente as estratexias xerais de carácter cognitivo, metacognitivo e socioafectivas que o individuo utiliza para comunicarse eficazmente.

Este elemento transversal inclúe un compoñente persoal que intervéen na interacción comunicativa en tres dimensións: a actitude, a motivación e os trazos de personalidade.

A aprendizaxe das linguas clásicas contribúe á adquisición e traballo desta elemento transversal coa lectura e comprensión de fontes escritas, coa elaboración e análise de textos, coas exposicións orais sobre diversos temas, coa utilización dun vocabulario moi amplo ao ter que manexar termos que proveñen do grego e do latín principalmente. Ademais, o alumno poderá afondar na comprensión da propia lingua e no uso desta como elemento esencial para a comunicación e para a adquisición de coñecementos.

Tecnoloxías da información e da comunicación

A competencia dixital é aquela que implica o uso creativo, crítico e seguro das tecnoloxías da información e a comunicación para alcanzar os obxectivos relacionados co traballo, a empregabilidade, a aprendizaxe, o uso do tempo libre, a inclusión e participación na sociedade.

Esta competencia supón, ademais da adecuación aos cambios que introducen as novas tecnoloxías na alfabetización, a lectura e a escritura, un conxunto novo de coñecementos, habilidades e actitudes necesarias hoxe en día para ser competente nunha contorna dixital.

Require de coñecementos relacionados coa linguaxe específica básica: textual, numérica, icónica, visual, gráfica e sonora, así como as súas pautas de descodificación e transferencia. Isto implica o coñecemento das principais aplicacións informáticas. Supón tamén o acceso ás fontes e o procesamento da información; e o coñecemento dos dereitos e as liberdades que asisten as persoas no mundo dixital.

Para o adecuado desenvolvemento deste elemento transversal resulta necesario abordar:

A información: isto supón a comprensión de como se xestiona a información e de como se pon á disposición dos usuarios, así como o coñecemento e manexo de diferentes motores de procura e bases de datos, sabendo elixir aqueles que responden mellor ás propias necesidades de información.

Igualmente, supón saber analizar e interpretar a información que se obtén, cotexar e avaliar o contido dos medios de comunicación en función da súa validez, fiabilidade e adecuación entre as fontes, tanto en liña como offline. E para rematar, a competencia dixital supón saber transformar a información en coñecemento a través da selección apropiada de diferentes opcións de almacenaxe.

A comunicación: supón tomar conciencia dos diferentes medios de comunicación dixital e de varios paquetes de software de comunicación e do seu funcionamento así como os seus beneficios e carencias en función do contexto e dos destinatarios. Ao mesmo tempo, implica saber que recursos poden compartirse publicamente e o valor que teñen, é dicir, coñecer de que xeito as tecnoloxías e os medios de comunicación poden permitir diferentes formas de participación e colaboración para a creación de contidos que produzan un beneficio común. Iso supón o coñecemento de cuestións éticas como a identidade dixital e as normas de interacción dixital.

A creación de contidos: implica saber como os contidos dixitais poden realizarse en diversos formatos (texto, audio, vídeo, imaxes) así como identificar programas e aplicacións que mellor se adaptan ao tipo de contido que se quere crear. Supón tamén a contribución ao coñecemento de dominio público (wikis, foros públicos, revistas), tendo en conta as normativas sobre os dereitos de autor e as licenzas de uso e publicación da información.

A seguridade: implica coñecer os distintos riscos asociados ao uso das tecnoloxías e de recursos en liña e as estratexias actuais para evitalos, o que supón identificar os comportamentos adecuados no ámbito dixital para protexer a información, propia e doutras persoas, así como coñecer os aspectos aditivos das tecnoloxías.

A resolución de problemas: esta dimensión supón coñecer a composición dos dispositivos dixitais, os seus potenciais e limitacións en relación coa consecución de metas persoais, así como saber onde buscar axuda para a resolución de problemas teóricos e técnicos, o que implica unha combinación heteroxénea e ben equilibrada das tecnoloxías dixitais e non dixitais máis importantes nesta área de coñecemento.

A aprendizaxe das linguas clásicas supón o traballo con este elemento transversal posto que a súa dimensión histórica e cultural favorece que o alumnado utilice as novas tecnoloxías para seleccionar de forma adecuada diversas fontes de información,

analizalas e interpretalas, valorar a súa validez e fiabilidade e traballar de xeito colaborador sobre os materiais seleccionados. Ademais, tamén fomenta a presentación de traballos en soporte dixital e favorece o desenvolvemento das habilidades necesarias para a súa exposición de forma autónoma que lles permita chegar a conclusións novas e resolver situacións de forma orixinal, sentíndose autores e protagonistas dos resultados e conclusións obtidos.

Acción que se vai realizar:

- ▶ Empregar varias fontes para a busca de información.
- ▶ Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade.
- ▶ Elaborar información propia derivada da información obtida a través de medios tecnolóxicos.
- ▶ Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.
- ▶ Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.
- ▶ Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria.

Emprendemento

O elemento transversal do emprendemento implica a capacidade de transformar as ideas en actos. Iso significa adquirir conciencia da situación na que se vai intervir ou resolver, e saber elixir, planificar e xestionar os coñecementos, destrezas ou habilidades e actitudes necesarios con criterio propio, co fin de alcanzar o obxectivo previsto.

Esta competencia está presente nos ámbitos persoal, social, escolar e laboral nos que se desenvolven as persoas, permitíndolles o desenvolvemento das súas actividades e o aproveitamento de novas oportunidades. Constitúe igualmente o alicerce doutras capacidades e coñecementos máis específicos, e inclúe a conciencia dos valores éticos relacionados.

Neste elemento transversal inclúese a capacidade de recoñecer as oportunidades existentes para as actividades persoais, profesionais e comerciais. Tamén inclúe aspectos de maior amplitude que proporcionan o contexto no que as persoas viven e traballan, tales como a comprensión das liñas xerais que rexen o funcionamento das sociedades e as organizacións sindicais e empresariais, así como as económicas e financeiras; a organización e os procesos empresariais; o deseño e a implementación dun plan (a xestión de recursos humanos e/ou financeiros); así como a postura ética das organizacións e o coñecemento de como estas poden ser un impulso positivo, por exemplo, mediante o comercio xusto e as empresas sociais.

Así mesmo, esta competencia require das seguintes destrezas ou habilidades esenciais: capacidade de análise; capacidades de planificación, organización, xestión e toma de decisións; capacidade de adaptación ao cambio e resolución de problemas; comunicación, presentación, representación e negociación efectivas; habilidade para traballar, tanto individualmente coma dentro dun equipo; participación, capacidade de liderado e delegación; pensamento crítico e sentido da responsabilidade; autoconfianza, avaliación e autoavaliación, xa que é esencial determinar os puntos fortes e débiles dun mesmo e dun proxecto, así como avaliar e asumir riscos cando estea xustificado (manexo da incerteza e asunción e xestión do risco).

Finalmente, require o desenvolvemento de actitudes e valores como: a predisposición a actuar dunha forma creadora e imaxinativa; o autocoñecemento e a autoestima; a autonomía ou independencia, o interese e esforzo e o espírito emprendedor. Caracterízase pola iniciativa, a creatividade e a innovación, tanto na vida privada e social coma na profesional. Tamén está

relacionada coa motivación e a determinación á hora de cumprir os obxectivos, xa sexan persoais ou establecidos en común con outros, incluído o ámbito laboral.

Así pois, para o adecuado desenvolvemento da competencia, sentido da iniciativa e espírito emprendedor resulta necesario abordar: A capacidade creadora e de innovación: creatividade e imaxinación; autoconñecemento e autoestima; autonomía e independencia; interese e esforzo; espírito emprendedor; iniciativa e innovación.

A capacidade proactiva para xestionar proxectos: capacidade de análise; planificación, organización, xestión e toma de decisións; resolución de problemas; habilidade para traballar tanto individualmente coma de xeito colaborativo dentro dun equipo; sentido da responsabilidade; avaliación e autoavaliación.

A capacidade de asunción e xestión de riscos e manexo da incerteza: comprensión e asunción de riscos; capacidade para xestionar o risco e manexar a incerteza.

As calidades de liderado e traballo individual e en equipo: capacidade de liderado e delegación; capacidade para traballar individualmente e en equipo; capacidade de representación e negociación. O sentido crítico e a responsabilidade.

As materia do departamento contribúen a fomentar a autonomía e iniciativa persoal e o espírito emprendedor na medida en que se utilizan procedementos que esixen planificar, avaliar distintas posibilidades e tomar decisións. A exposición de traballos individuais ou en grupo e a realización de debates implican valorar as achegas doutros compañeiros, aceptar posibles erros, e non se render ante as dificultades. En definitiva, achega posibilidades de mellora e fomenta o afán de superación.

Accións que se van realizar:

- ▶ Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.
- ▶ Ser constante no traballo, superando as dificultades.
- ▶ Xestionar o traballo do grupo, coordinando tarefas e tempos.
- ▶ Darlle prioridade á consecución de obxectivos de grupo fronte a intereses persoais.
- ▶ Dirimir a necesidade de axuda en función da dificultade da tarefa.
- ▶ Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.
- ▶ Xerar novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos do tema.

Educación cívica e constitucional

Este elemento transversal implica a habilidade e capacidade para utilizar os coñecementos e actitudes sobre a sociedade, entendida desde as diferentes perspectivas, na súa concepción dinámica, cambiante e complexa, para interpretar fenómenos e problemas sociais en contextos cada vez máis diversificados; para elaborar respostas, tomar decisións e resolver conflitos, así como para interactuar con outras persoas e grupos consonte normas baseadas no respecto mutuo e en conviccións democráticas. Ademais de incluír accións a un nivel máis próximo e mediato ao individuo como parte dunha implicación cívica e social. Trátase, polo tanto, de axuntar o interese por profundar e garantir a participación no funcionamento democrático da sociedade, tanto no ámbito público coma privado, e preparar as persoas para exercer a cidadanía democrática e participar plenamente na vida cívica e social grazas ao coñecemento de conceptos e estruturas sociais e políticas e ao compromiso de participación activa e democrática.

Para poder participar plenamente nos ámbitos social e interpersonal é fundamental adquirir os coñecementos que permitan comprender e analizar de xeito crítico os códigos de conduta e os usos xeralmente aceptados nas distintas sociedades e contornas, así como as súas tensións e procesos de cambio. A mesma importancia ten coñecer os conceptos básicos relativos ao individuo, ao grupo, á organización do traballo, a igualdade e a non discriminación entre homes e mulleres e entre diferentes grupos étnicos ou culturais, a sociedade e a cultura. Así mesmo, é esencial comprender as dimensións intercultural e socioeconómica das sociedades europeas e percibir as identidades culturais e nacionais como un proceso sociocultural dinámico e cambiante en interacción coa europea, nun contexto de crecente globalización.

Os elementos fundamentais desta competencia inclúen o desenvolvemento de certas destrezas como a capacidade de comunicarse dun xeito construtivo en distintas contornas sociais e culturais, mostrar tolerancia, expresar e comprender puntos de vista diferentes, negociar sabendo inspirar confianza e sentir empatía. As persoas deben ser capaces de xestionar un comportamento de respecto ás diferenzas expresado de xeito construtivo.

O estudo da Cultura clásica, do Latín e do Grego desenvolve no alumnado actitudes de cidadáns activos e comprometidos mediante a comprensión do noso pasado, o estudo da configuración social e política, os acontecementos máis destacados da súa historia, o seu concepto de ocio e de traballo e a influencia que todo iso tivo na configuración da sociedade actual en todas as súas dimensións. A tolerancia, a capacidade de respectar as diferenzas e o diálogo como base dos acordos son algunhas das destrezas que o alumnado tamén adquire grazas ao papel mediador de Grecia e de Roma.

Accións que se van realizar:

- ▶ Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.
- ▶ Recoñecer a riqueza que supón a diversidade de opinións e ideas.
- ▶ Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.
- ▶ Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.
- ▶ Respetar os distintos ritmos e potencialidades.
- ▶ Involucrarse ou promover accións cun fin social.

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS EXTRAESCOLARES

Dado que o curso pasado, debido ás circunstancias por todos coñecidas, non puidemos realizar ningunha das actividades programadas, agardamos poder levar a cabo algunha das distintas previstas, das que se seleccionaría só un par, pensadas para a súa realización en función das preferencias, intereses do alumnado e das posibilidades organizativas coas que contemos.

- Museo de Pontevedra - Castro e museo de Santa Tegra - Baiona.
- Visita á cidade de Lugo: museo, casa dos mosaicos, murallas... Castro e museo de Viladonga.
- As Médulas - Canóns do Sil (ponte Bibeí e monte Furado).
- Saídas ao teatro. Temos previsto asistir un día ao festival de teatro grecolatino de Lugo. Dependendo das datas de celebración poderán acudir ou non as alumnas/os de 2º de bacharelato.

- Este ano intentaremos acudir un día ao Arde Lucus en Lugo, dado que o curso pasado non nos foi posible. Esta actividade estará condicionada ás datas de celebración, esperamos que non coincidan cos exames finais de curso.
- Deixamos aberta a posibilidade de realizar outras actividades extraescolares en función dos programas e oportunidades que xurdan ao longo do presente curso. Non descartamos a posibilidade de organizar con outro centro, e na medida en que suscite o interese do noso alumnado, unha viaxe didáctica e cultural a calquera punto de España (Sagunto) ou Europa (Atenas, Roma, Londres) que permita profundar no coñecemento do mundo clásica e da súa pervivencia na actualidade.

Estas actividades levarase a cabo no 2º ou no 3º trimestre.

CONTRIBUCIÓN AO PLAN LECTOR

Aa materia de Latín e Cultura Clásica ofrece moitas posibilidades para achegar o alumnado a lecturas moi diversas, por abarcar unha temática que se pode vincular con case todos os aspectos da cultura occidental, ben sexa a través da lingua ou dos múltiples temas culturais incluídos no currículo dos distintos niveis.

Continuarase coas actividades programadas de lecturas seleccionadas recomendadas para o alumnado, así como coa lectura e comentario na aula de textos clásicos e actuais de distinta índole e en distintos soportes para ilustrar ou completar o contido dos temas do currículo desta materia contribuindo a mellorar a lectura comprensiva e a expresión oral e escrita.

Hai na biblioteca do centro unha ampla e variada bibliografía relacionada coa cultura clásica, adquirida maioritariamente cos orzamentos asignados anualmente aos departamentos de clásicas, ao concibir a lectura non só como parte da aprendizaxe, senón tamén como fonte de entretemento e pracer.

CONTRIBUCIÓN AO PLAN TIC

O obxectivo básico consiste en que o alumnado acade unha certa competencia dixital definida nas seguintes capacidades:

- Dispoñer de habilidades para buscar, obter, procesar e comunicar información axeitadamente.
- Ser capaz de transformar esa información en coñecemento.

As habilidades que se van adquirir son:

- Acceso pertinente á información.
- Tratamento axeitado da información.
- Transmisión desa información en distintos soportes.
- Utilización das TIC como elemento para informarse, aprender e comunicarse.

Debido a que non se utiliza libro de texto en ningún dos niveis que se imparten no departamento, o acceso á información a través de internet convértese nun recurso moi importante e complementario ao elaborado pola profesora. Polo tanto será un medio

presente en practicamente todas as sesións. Ademais parte do material elaborado xa está programado para a súa presentación aos alumnos por medio de pantalla ou encerado dixital.

A prolífica produción que nos proporciona internet sobre os aspectos lingüísticos abordados nesta materia, pero especialmente os culturais, fai imprescindible a súa utilización, tanto no labor docente coma na consulta e na confección de traballos individuais ou en grupo por parte do alumnado.

Polo tanto esta materia contribúe ao tratamento da información e á competencia dixital, posto que é constante o manexo e selección de información a través de soportes electrónicos.

CONTRIBUCIÓN AO PLAN DE CONVIVENCIA

Se hai un departamento que contribúa á convivencia do centro sen dúbida é o de latín, en todos estes anos, e xa son moitos, a relación entre si e coa profesora dos alumnos que escollen esta materia foi sempre e segue sendo inmellorable. Esperamos que esta sintonía se estenda tamén á práctica docente desta nova materia para o departamento de latín.

Por outra parte a colaboración do departamento será plena en todas aquelas medidas que os distintos membros da comunidade educativa adopten para favorecer e mellorar a convivencia no centro.

PROCEDEMENTOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGAMACIÓN

A elaboración e entrega da programación anual de cada departamento no mes de setembro fai que inevitablemente esta teña que ser adaptada e se vexa sometida a unha constante revisión, posto que son os alumnos os que, necesariamente, coas súas características tanto individuais coma de grupo, así como o seu ritmo de aprendizaxe marcan, en parte, os contidos e a secuenciación dos mesmos.

Realizarase unha avaliación do proceso de ensino-aprendizaxe, que estará baseada no principio de acción e reflexión sobre a propia práctica educativa e que introducirá tantos cambios como sexan necesarios non só na práctica docente senón tamén no que atinxe á programación.

Imos utilizar unha ferramenta para a avaliación da programación didáctica no seu conxunto; esta pódese realizar ao final de cada trimestre, para así poder recoller as melloras no seguinte. A devandita ferramenta descríbese a continuación:

ASPECTOS QUE SE VAN AVALIAR	DESTACAR...	MELLORAR...	PROPOSTAS DE MELLORA PERSOAL
Temporalización dos estándares de aprendizaxe			
Desenvolvemento dos obxectivos didácticos			
Manexo dos contidos			
Descritores e desempeños competenciais			

Realización de tarefas			
Estratexias metodolóxicas seleccionadas			
Recursos			
Claridade nos criterios de avaliación			
Uso de diversas ferramentas de avaliación			
Portfolio de evidencias dos estándares de aprendizaxe			
Atención á diversidade			
Interdisciplinariade			

DOCENCIA SEMIPRESENCIAL OU TELEMÁTICA: metodoloxía e avaliación.

No suposto de que, debido á crise que estamos vivindo por mor do coronavirus, se tivese que desenvolver a docencia de forma semipresencial ou telematicamente, a docencia centrarase nos contidos considerados mínimos e imprescindibles para a

continuidade do futuro proceso formativo do alumnado. Utilizaranse como ferramentas a aula virtual, o correo electrónico e a plataforma Cisco Webex facilitada pola Consellería de Educación, que agardamos fose mellorada con respecto ao curso pasado, debido aos seus frecuentes fallos.

As sesións de docencia por videoconferencia manteranse no horario específico de cada grupo, acordando o profesorado co alumnado as sesións que se celebrarán e cales se dedicarán a traballo autónomo do alumnado. Respetarase escrupulosamente o horario da materia para non interferir no horario doutras materias.

Durante as horas de docencia por videoconferencia o alumnado, sempre que sexa posible, buscará un espazo onde traballar que non invada a intimidade do seu fogar e activará, se dispón dela, a cámara se o profesorado llo solicita co fin de poder facer un seguimento do seu traballo/atención durante ese tempo de docencia.

Se en calquera momento se detectara que algún alumno/a non dispón dos medios necesarios para seguir o ensino de forma telemática, inmediatamente se poñería en coñecemento do equipo directivo para que, mediante as xestións oportunas, obteña e lle proporcione os recursos imprescindibles que garantan que o alumnado afectado poida seguir con normalidade o proceso de formación a través da docencia telemática.

Respecto á avaliación, se a docencia é semipresencial, as probas realizaranse de forma presencial os días que as alumnas/os acudan ao centro, estas serán o instrumento principal de avaliación por considerar que é o único instrumento que pode garantir a igualdade de condicións á hora da súa execución e evitar a desigualdade do apoio que as familias lles poden prestar aos estudantes

nas tarefas que desenvolven de forma non presencial. Das actividades que o alumnado teña que realizar na súa casa por non poder acudir ao centro valorarase a correcta selección da información, o estrito cumprimento dos prazos de entrega, o seu aproveitamento, a boa presentación e a realización de acordo coas instrucións dadas. Non se valoraran aquelas tarefas que sexan un mero exercicio de copia e pega, onde non se observe un traballo de selección da información e elaboración propia.

Se non se puidesen realizar probas presenciais, e tendo en conta a dificultade de garantir que calquera proba telemática colectiva que se propoña sexa realizada exclusivamente polo alumnado sen contar con axuda externa, o que suporía unha grave discriminación para o alumnado que polas súas circunstancias familiares non podería contar con ese apoio, a avaliación levarase a cabo a través de probas telemáticas que, tendo en conta o número de alumnas/os, intentarase que sexan individuais e orais, se se poden celebrar desta maneira, estas probas converteranse no principal instrumento de avaliación.

As actividades, tarefas e traballos encomendados que se desenvolvan na casa valorarase de acordo co seu aproveitamento, a correcta selección da información, a coidada presentación, o estrito cumprimento dos prazos de entrega, e a realización de acordo coas instrucións dadas. Non se valoraran aquelas tarefas que sexan un mero exercicio de copia e pega, onde non se observe un traballo de selección da información e elaboración propia.

Respecto ás tarefas que se plantexen na aula virtual, seguirase o seguinte procedemento:

a) Aviso das tarefas: cada vez que o profesorado cree una nova tarefa para o alumnado, avisarao mediante o foro de comunicación do grupo de alumnado implicado.

b) Recursos para a realización das tarefas: os recursos e materias necesarios para a realización das tarefas publicaranse no curso correspondente da aula virtual.

c) Entrega e devolución das tarefas: especificarase a data e hora de entrega das tarefas e as condicións nas que estas deben ser entregadas.

d) Características das tarefas: na medida do posible evitarase propoñer tarefas para entregar/devolver no mesmo día ou nun período de tempo moi curto e privilexíarase a entrega de tarefas cun prazo de varios días para favorecer así que o alumnado organice a súa axenda e o traballo semanal.

ÍNDICE

- Introducción e contextualización

LATÍN 4º ESO

■	Introdución	2
■	Contribución ao desenvolvemento das competencias clave	2
■	Obxectivos de etapa ESO (currículo LOMCE)	9
■	Obxectivos por curso.	11
■	Criterios de avaliación (relacionados cos respectivos estándares de aprendizaxe e competencias básicas)	
■	e concreción dos mínimos exixibles	13

■ Instrumentos de avaliación para cada estándar de aprendizaxe	20
■ Metodoloxía	33
■ Procedementos e instrumentos de avaliación	35
■ Procedementos, instrumentos e criterios de cualificación	35
■ Procedementos para a realización da avaliación inicial	37

LATÍN 1º BACHARELATO

■ Introducción e contextualización	39
■ Contribución ao desenvolvemento das competencias clave	41
■ Obxectivos	61
■ Contidos e criterios de avaliación	64
■ Estándares de aprendizaxe. Temporalización. Procedementos e instrumentos de avaliación	71
■ Grao mínimo de consecución para superar a materia	88
■ Concrecións metodolóxicas	99
■ Materiais e recursos didácticos	101
■ Criterios de avaliación, cualificación e promoción	101
■ Instrumentos e procedementos de avaliación	102
■ Criterios de cualificación	103

LATÍN 2º BACHARELATO

■ Introducción	106
■ Obxectivos da etapa bacharelato (currículo LOMCE)	108
■ Obxectivos por curso	110

■ Criterios de avaliación (relacionados cos respectivos estándares de aprendizaxe e competencias básicas)	111
■ Grao mínimo de consecución dos estándares de aprendizaxe para superar a materia	117
■ Instrumentos de avaliación para cada estándar de aprendizaxe.	122
■ Concrecións metodolóxicas	128
■ Materiais e recursos didácticos	130
■ Criterios de avaliación, cualificación e promoción	130
■ Temporalización	131
■ Instrumentos e procedementos de avaliación	132
■ Criterios de cualificación	133

CULTURA CLÁSICA

■ Introducción e contextualización.	136
■ Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.	139
■ Estándares de aprendizaxe avaliábles da materia e os perfís competenciais.	145
■ Obxectivos.	155
■ Contidos e criterios de avaliación.	157
■ Estándares de aprendizaxe avaliáble: temporalización, procedementos e instrumentos de avaliación	164
■ Grao mínimo de consecución para superar a materia	178
■ Concrecións metodolóxicas	189
■ Materiais e recursos didácticos que se vaian utilizar.	191
■ Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado.	191
■ Procedementos e instrumentos de avaliación	192
■ Criterios de cualificación	192

ELEMENTOS COMÚNS:

- Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente. 195
- Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes. 200
- Organización dos precedementos que lle permiten ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias,
no caso do bacharelato. 201
- Deseño da avaliación e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados. 201
- Medidas de atención á diversidade. 203
- Concreción dos elementos transversais que se traballarán no curso que corresponda. 203
- Actividades complementarias e extraescolares programadas por cada departamento didáctico. 213
- Contribución ao plan lector. 214
- Contribución ao plan tic. 214
- Contribución ao plan de convivencia. 216
- Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos
e procesos de mellora. 216

- Docencia semipresencial ou telemática: metodoloxía e avaliación. 218

Santiago, 15 de setembro de 2021

Asdo.: Susana Fernández Rodríguez
Xefa do departamento de Latín